

“VI ER FRIVILLIGE PÅ EN ANDEN MÅDE”

- EN UNDERSØGELSE AF BEVÆGELSEN VENLIGBOERNE SOM EN NY IKKE-MEDLEMSBASERET FORM FOR FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE

Af Kamilla Haagensen og Nanna Baadsgaard

Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, København

Vejleder: Helle Rode Johansen

Antal anslag: 232.157



AALBORG UNIVERSITET

Forord

Ved udarbejdelsen af specialet ønsker vi først og fremmest at rette en tak til de respondenter, som tog sig tid til at besvare vores spørgeskema. Ydermere ønsker vi at takke de deltagende informanter for deres lyst til at dele og gå i dybden med deres tanker og holdninger. Hjælpen har været afgørende for skabelsen af specialets empiri. Slutteligt ønsker vi at takke vores vejleder, Helle Rode Johansen, for konstruktiv kritik og kyndig vejledning gennem forløbet.

Kamilla og Nanna, august 2016

Abstract

How the Danish welfare state has evolved in recent years plays a major role in the increased focus on, and interest in, voluntary social work. Recent research indicates that voluntary social work is undergoing continuous change, with a notable development being the circumvention of conventional organizations. This master's thesis examines this tendency, employing a new voluntary social work entity as its principal object of analysis. The overarching purpose is an investigation of the transformation that social work has undeniably undergone, with a characterization of "Venligboerne" being in the forefront, as well as a comparison to conventional voluntary social work. Furthermore, societal developments relating to "Venligboerne" are examined as well.

The research is a mixed methods study focusing on empirical data collected from a survey, and subsequent interviews. "Frivillighedsundersøgelsen" from 2012 is included as secondary data. A pragmatic approach to methodology, including hermeneutics, characterizes the overall work. Employing abductive reasoning, the theoretical framework includes Ulla Habermann and, in part, Anthony Giddens, who both meaningfully contribute to the interaction between theory and empirical data. The focal point is both the motivation behind voluntary social work and volunteerism in the light of the development of society.

A geographical mapping of "Venligboerne" shows that the movement is nationwide. It is characteristic that its members are committing to varying degrees of involvement. Examining the members - who are grouped into the passive, the less active, and the very active - based on variables such as gender, age, and family type, shows that little-to-no correlation between variables and degree of involvement is apparent. A broader characterization of both members of "Venligboerne" and members of conventional organizations reveal no major disparities, barring the age of "Venligboerne" members, which shows them to generally be younger. The analysis indubitably concludes that volunteers are motivated by numerous diverse factors, with many having political motivation sparked by the recent influx of refugees. Furthermore, "Venligboerne" distinguishes itself from conventional organizations due to members seemingly attaching no importance to career prospects when they volunteer. An essential aspect of "Venligboerne" is its reality of embodying both potential and challenges, meaning that it

contains flexibility, is characterized by co-determination and intimacy, while also offering a degree of unpredictability and lack of control.

Lastly the analysis results are compared to conventional organizations, with an ensuing discussion of both classic and new volunteering. How the movement partly consists of post-modern volunteers is additionally clarified by securitizing societal developments such as separation of time and space, increasing individualization, and reflexivity.

Indholdsfortegnelse

1. Problemfelt og problemformulering.....	5
1.1 Frivilligt socialt arbejde i et velfærdsperspektiv.....	5
1.2 Undersøgelser om frivillighed og nye tendenser	7
1.3 Venligboerne – det ene initiativ har taget det andet.....	9
1.4 Problemformulering	11
1.5 Begrebsafklaring.....	13
2. Videnskabsteori, design og metode	17
2.1 Videnskabsteori.....	17
2.1.1 En pragmatisk tilgang.....	17
2.1.2 Hermeneutikken	18
2.1.3 Forforståelser	18
2.1.4 Den abduktive slutningsform	21
2.2 Design og metode.....	21
2.2.1 Mixed methods	21
2.2.2 Den kvantitative metode	23
2.2.3 Den kvalitative metode	32
2.2.4 Samlede kvalitetskriterier	37
3. Teori	38
3.1 Motiver og motivdimensioner.....	38
3.2 Habermann og Giddens - postmoderne frivillige	41
4. Analyse og diskussion.....	46
4.1 Disposition	46
4.2 Analyse	47
4.2.1 Dimension 1: Geografisk kortlægning	47
4.2.2 Dimension 2: Generelle karakteristika.....	49
4.2.3 Dimension 3: Motivation	70
4.2.4 Dimension 4: Potentialer og udfordringer sammenlignet med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde.....	86
4.3 Diskussion: Venligboerne og postmoderne frivillige	97
5. Konklusion	103
6. Litteraturliste	107
7. Bilagsoversigt.....	114

1. Problemfelt og problemformulering

1.1 Frivilligt socialt arbejde i et velfærdsperspektiv

“Det frivillige sociale arbejde har på mindre end 20 år udviklet sig til en markant aktør på det danske samfunds socialpolitiske arena [...] Man kan med nogen ret sige, at det frivillige sociale arbejde har sejret ‘ad helvede til’. Det er blevet synligt, det er blevet acceptabelt i en sådan grad, at det er lige før, at bare noget er frivilligt, så er det godt.” (Henriksen 2001a:11,13).

Som citatet antyder, har frivilligt socialt arbejde ikke altid spillet en nævneværdig rolle i det danske samfund, hvilket skyldes velfærdsstaten. Den nordiske velfærdsstat, er særligt kendetegnet ved et universalistisk princip: stor økonomisk og social tryghed samt sikkerhed, relativt store overførselsindkomster, universelle sociale- og velfærds-mæssige serviceydelser og høj grad af ligestilling samt lighed. (Greve 2015:15-16). Socialreformen betragtes som velfærdsstatens begyndelse og i den efterfølgende periode, fra 1930'erne til 1970'erne, blev velfærdsstaten udbygget, hvilket betød, at der på det sociale område blandt andet blev indført folkepension på ældreområdet og daginstitutioner på børneområdet. (Wulff 2013:20). Det offentlige opstillede således en omfattende garanti for borgernes velfærd, hvorfor der ikke har været rum for frivilligt socialt arbejde, hvilket følgende citat viser: *“...det frivillige engagement i den sociale indsats blev betragtet som unødvendigt og overflødigt, da man var af den opfattelse, at det offentlige havde ansvaret i sin helhed for velfærd på det sociale område.”* (Wulff 2013:22). Således var der i 1970'erne politisk enighed om, at frivilligt socialt arbejde ikke spillede en rolle i velfærdssamfundet (Henriksen og Ibsen 2001).

Den danske velfærdsstat har udviklet sig over en mangeårig periode og udvikler sig til stadighed. I forbindelse med at samfundet har gennemgået strukturelle ændringer, har velfærdsstaten været og er økonomisk presset, da der er stigende offentlige udgifter, arbejdsløshed og samtidig efterspørgsel på velfærdsydelser. (Greve 2015:96, Wulff 2013:22). I forhold til samtidens udvikling påpeger blandt andet Lars Skov Henriksen, professor og forsker i frivillighed ved Aalborg Universitet, at særligt finanskrisens pres på

den offentlige sektor har influeret på det øgede fokus på frivillighedens potentialer i forhold til at sikre velfærdsstatens opretholdelse. (Arre 2012). I Danmark har det frivillige sociale arbejde således fået en politisk vigtig rolle i takt med, at der begyndte at være tale om krise i velfærdssamfundet. (Henriksen 2001b:62). I 1980'erne opstod mange frivillige sociale organisationer med afsæt i en kritik af velfærdssamfundet, så disse blev nye aktører på velfærdsområdet. I den forbindelse opstod en betragtning af, at det offentlige ikke udelukkende skulle og kunne sikre borgernes velfærd. (Wulff 2013:23). Netop citatet belyser dette: *"Det offentlige skubber ansvaret fra sig for noget, de tidligere har taget sig af, og som der tidligere var konsensus om, at man burde tage sig af dér."* (Henriksen 2001b:65). Ansvaret er dermed blevet bredt ud til flere aktører, således at både det offentlige, private virksomheder, de frivillige organisationer og familiemæssige/lokale netværk betragtes som bidragsydere til velfærdssamfundet.

Interessen for frivilligt socialt arbejde er steget gennem årene, hvilket blandt andet afspejler sig i oprettelsen af Center for frivilligt socialt arbejde i år 1990, som fokuserer på viden, læring og udvikling af frivilligt socialt arbejde (Henriksen 2014a:16). Ligeledes blev servicelovens §115 vedtaget i år 1997, hvis formål er at styrke den frivillige sociale indsats, samt det kommunale engagement gennem kommunalt samarbejde og økonomiske støtte til det frivillige sociale område (Henriksen & Ibsen 2001:12-13). Som et nyere initiativ kan formuleringen af den "Nationale Civilsamfundsstrategi" i år 2010 fremhæves, som skal bidrage til en styrket inddragelse af civilsamfundet i forhold til den sociale indsats. (Regeringen 2010:4). Yderligere eksisterer der et politisk mål om en voksende frivilligsektor, som skal realiseres ved, at halvdelen af danskerne skal arbejde frivilligt i år 2020 (Ældre Sagen 2011:4).

Det øgede fokus på frivilligt socialt arbejde hænger således sammen med historien om velfærdsstaten, som gradvist har ændret sig. Betydningen af det frivillige sociale arbejde kan fremhæves og har gennem de seneste årtier fået en central plads, som en del af et stærkt civilsamfund i udviklingen af velfærdssamfundet. I forlængelse heraf kan følgende citat inddrages, som beskriver, at frivilligt arbejde: *"...trods vores status som skattefinansieret socialstat [er] et vigtigt tandhjul i det danske samfund."* (Jordansen 2001). Området påberåber sig både politisk og forskningsmæssig interesse og på den baggrund rettes fokus

i dette speciale mod frivilligt socialt arbejde, nærmere bestemt nye tendenser indenfor frivilligt socialt arbejde.

1.2 Undersøgelser om frivillighed og nye tendenser

I forbindelse med den beskrevne politiske interesse fra 1980'erne og frem er der udarbejdet flere undersøgelser og forskningsprojekter, som belyser forskellige aspekter af frivilligt arbejde, herunder også frivilligt socialt arbejde. Den første større danske undersøgelse omhandlende frivillighed blev gennemført af Socialforskningsinstituttet i år 1988 og var en såkaldt befolkningsundersøgelse. Formålet var at kortlægge omfanget og arten af det frivillige arbejde. (Habermann 2007:55).

Frivilligt (socialt) arbejde er først blevet et forskningsfelt indenfor de seneste tyve-tredive år. (Haberman 2007:54). Blandt gennemførte undersøgelser kan nævnes "Den danske værdiundersøgelse", der er en landsdækkende og repræsentativ undersøgelse, som siden år 1981 og senest i år 2008 har inddraget spørgsmål, der har kunne give indblik i den danske befolknings deltagelse i frivilligt arbejde generelt (Gundelach 2011:33). Mere specifikt i forhold til frivilligt socialt arbejde udgav Center for frivilligt socialt arbejde i år 2014 "Frivilligrapporten", den tredje i rækken, omhandlende det frivillige Danmark, dog med særligt fokus på det sociale område. (Center for frivilligt socialt arbejde 2014). Yderligere er der udarbejdet befolkningsundersøgelser af danskernes frivillige engagement, samt den frivillige sektors størrelse og sammensætning, af SFI i år 2004 og igen i år 2012, som et follow-up studie, begge som en del af det internationale "The Johns Hopkins University Comparative Nonprofit Sector Project" (Henriksen 2014a:19).

Med udgangspunkt i de to befolkningsundersøgelser fra år 2004 og 2012 udgav SFI i år 2014, under ledelse af tidligere nævnte professor Skov Henriksen og seniorforsker Torben Fridberg rapporten "Udviklingen i danskernes frivillige arbejde 2004-2012". Med det stigende fokus på frivilligt arbejde havde rapporten til hovedformål at undersøge, hvorvidt der var sket en ændring i det frivillige engagement i befolkningen, samt fordelingen af frivillighed på de forskellige samfundsområder. (Fridberg og Henriksen 2014:9). Undersøgelsen viser, at andelen af befolkningen, der udfører frivilligt arbejde er stabil i perioden fra år 2004 til 2012. Således arbejdede 38 procent af den danske befolkning frivilligt i år 2004, hvilket er nøjagtigt det samme som i år 2012. (Fridberg

2014:33-34). Fokuseres der nærmere på det sociale område, udgør denne kategori blot 3 procent af det frivillige arbejde i Danmark. (Fridberg og Henriksen 2014:12).

Nyeste bidrag til frivillighedsforskningen er Ph.d. afhandlingen fra år 2016 "Vi skal bare hjælpe og spise chokoladekiks" af Ane Grubb fra Aalborg Universitet. Afhandlingen er en kvalitativ undersøgelse af unges deltagelse i frivilligt socialt arbejde hos Lektier Online, som er en ikke-medlemsbaseret og digitalt koordineret organiseringsform. I den forbindelse fokuserer afhandlingen på de udviklinger, det frivillige felt har gennemgået. Hun forsøger at opnå forståelse for de muligheder for deltagelse, der opstår i denne organisatoriske kontekst. (Grubb 2016)

Ph.d. afhandlingens fokus er blandt andet opstået på baggrund af en opsigtsvækkende konklusion om nye former for frivilligt engagement i førnævnte rapport "Udviklingen i danskernes frivillige arbejde 2004-2012". Undersøgelsen viser, at hovedparten af de frivillige, 79 procent i år 2004, angav, at det frivillige arbejde fandt sted i en forening eller organisation, de var medlem af. Det er en signifikant forskel fra undersøgelsen i år 2012, hvor denne andel er faldet til 70 procent. Der er således tendens til, at det frivillige arbejde i højere grad organiseres uden tilknytning til de frivillige organisationer, hvilket følgende citat understreger:

"Det er i dag en tendens i den frivillige indsats i Danmark, at stadigt færre af de borgere, som arbejder frivilligt, er medlemmer af en forening. Stadig flere er individuelt frivillige. Det er for mange den frivillige aktivitet, der er afgørende; ikke tilhørsforholdet til en forening." (Boje 2016)

Dette udfordrer og sætter den klassiske medlemsmodel under pres, hvorfor der åbnes op for en ny form for frivilligt engagement, der blandt andet indeholder individualiseret og tidsbegrænset frivilligt arbejde. (Henriksen 2014b:70-71). Den tidsbegrænsede frivillighed består i, at flere frivillige deltager i det frivillige arbejde enkelte gange eller i kortere perioder frem for foreningsarbejde, som ofte løber over længere tid, hvorfor de i højere grad kan betegnes som projektfrivillige. Kendetegnende for disse projektfrivillige er, at de er motiveret af en bestemt sag, mens mere traditionelle foreningsfrivillige tilmed er drevet af en bestemt sag, men i højere grad også er drevet af tid og loyalitet. (Wulff 2013:92,96-97).

Yderligere har det frivillige arbejde ændret sig i forhold til teknologien, idet internettet har åbnet op for nye organiseringsformer og muligheder. (Wulff 2013:92). *“Vi har formentlig kun set begyndelsen på sociale mediers betydning for frivilligsektoren som effektive værktøjer til at kommunikere med omverdenen.”* (Wulff 2013:109). Internettet har aldrig fyldt så meget i frivilligsektoren, som det gør nu, både i forhold til rekruttering af frivillige og kommunikation. (Wulff 2013:108).

Set i lyset af den store interesse for frivilligt socialt arbejde, er det interessante udviklinger, at ikke-konventionelle former for frivilligt arbejde vinder frem, så medlemsmodellen er under forandring, og der er tendenser til nye måder at organisere det frivillige arbejde på. Denne udvikling kan på den ene side være problematisk, da det potentielt set kan ændre konturerne i den frivillige sektor. På den anden side kan det dog tænkes, at udviklingen påvirker foreninger, organisationer og organisatoriske sammenhænge til at åbne op for nye værdier og måder at engagere sig i frivilligt arbejde på, som kan tiltrække nye frivillige. (Grubb 2016:16).

Som det er blevet betonet i ovenstående, koncentrerer forskningen på det frivillige felt sig oftest om et bredt fokus på deltagelse i frivillige organisationer og foreninger, hvor formålet er at pege på generelle tendenser i frivillige motiver, værdier og tilknytning. (Grubb 2016:30). I den forbindelse kan det fremhæves, at der forskningsmæssigt stadig mangler studier, der direkte belyser frivilliges udfoldelse i nye organisatoriske sammenhænge, som kan bidrage med ny indsigt og viden til det frivillige felt. På baggrund af disse overvejelser undersøger dette speciale netop disse nye tendenser og organisationsformer inden for frivilligt socialt arbejde.

1.3 Venligboerne – det ene initiativ har taget det andet

Med tanke på ovenstående tager specialet udgangspunkt i Venligboerne, som en nyere frivillig social indsats. Venligboerne kan betegnes som en ikke-medlemsbaseret frivillig indsats, der udfordrer den klassiske medlemsmodel og åbner op for et nyt frivilligt engagement. Ved at undersøge Venligboerne forventes det således at opnå indsigt i de frivillige Venligboere og de organisatoriske sammenhænge, de agerer under.

Venligboerne er et landsdækkende frivilligt initiativ, der siden juni 2013 har haft til formål at fremme det venlige og respektfulde møde i hverdagen. Venligheden er baseret på

følgende tre nøglesætninger; *“1. Vær venlig i mødet med andre. 2. Vær nysgerrig når du møder mennesker, der er forskellige fra dig og 3. Mød forskellighed med respekt.”* (Bilag 1). Som følge af det stigende antal flygtninge og asylansøgere i Danmark har Venligboerne i år 2014 tilføjet en yderligere dimension, der ikke blot handler om at fremme venlighed generelt, men også om at bygge bro mellem flygtninge og danskere. Blandt andet beskrives mødet positivt og som en kilde til inspiration: *“Vi ser mødet med de nye medborgere, som en mulighed for få tilført en ekstra glæde og indsigt i livet. Udsigt giver indsigt - og omvendt. Vi har lyst til at byde dem velkommen til landet, og vi vil gøre os umage med at være venlige i mødet med dem.”* (Bilag 1). Siden har initiativet udviklet sig eksplosivt og benævnes nu i flere tilfælde som en folkelig bevægelse for venlighed. (Pill 2015).

Det var sygeplejersken Merete Bonde Pilgaard der fik ideen og stiftede Venligboerne. Sammen med en gruppe borgere i Hjørring satte hun fokus på venlighed (Pill 2015). Hun udtaler:

“...først og fremmest handler det om venlighed som metode til at gøre alles mentale sundhed bedre [...] Det lyder måske hippieagtigt at rende rundt og være venlig. Men man kan faktisk måle en kemisk effekt i hjernen, at kroppen producerer oxytocin – både når man giver og modtager.” (Kamil 2015).

Således var initiativet ikke tænkt som et integrationsprojekt, en politisk eller religiøs bevægelse, men blot at møde mennesker med venlighed (Kamil 2015). Siden år 2014 har initiativet bredt sig til flere dele af landet, endda også uden for Danmarks landegrænser til andre lande i Europa.

Venligboerne organiserer sig gennem Facebook, hvor frivillige opretter grupper med det formål at møder, arrangementer og de gode historier løbende deles. Disse grupper er af både lokal og national karakter. De lokale grupper orienterer sig mod konkrete aktiviteter tilknyttet den specifikke by, mens de nationale grupper orienterer sig generelt mod en specifik hjælp. Eksempler er grupper baseret på sprog, børn/unge, kultur med flere, som eksempelvis *“Venligboerne - Flygtningehjælp”, “Venligboerne lær dansk”* og *“Venligboerne giver væk til flygtninge”* (Bilag 1). Der eksisterer tilmed Venligbo cafeer, som drives af frivillige danskere og flygtninge, hvor der blandt andet arrangeres sammenkomster, lektiecafeer, koncerter og fester (Schou 2015). Der stilles ingen krav til medlemskab og graden af engagement, hvorfor alle er velkomne hos Venligboerne. Dette betyder også, at

der ikke er nogen binding, og det er muligt at engagere sig alt efter, hvad der er behov for, og hvad den enkelte har ressourcer til. Endvidere fremgår det af retningslinjerne, at Venligboerne ikke er partipolitiske, og da venlighed er en gratis ydelse, tages der ligeledes afstand fra salg og pengeindsamlinger. (Bilag 1).

Venligboerne er et initiativ, som har gjort sig bemærket, og modtaget adskillige priser siden gruppens start, hvilket gør initiativet opsigtsvækkende. I juni 2015 modtog Venligboerne Samvirke og COOPs frivilligpris 2015 (Nielsen 2015), efterfulgt af en lokal initiativpris fra Hjørring Morgen Rotary Klub i september 2015 (Nielsen 2015), Enhedslistens særpris også i september 2015 (Schmidt-Nielsen 2015) og i november 2015 modtog bevægelsen den demokratiske Hal Koch-prisen (Kristensen 2015). Tilmed var Merete Bonde Pilgaard nomineret til Berlingskes pris "Årets dansker" (Kamil 2015). For nyligt, i februar 2016, er interessen for Venligboerne yderligere øget, idet Venligboerne blev indstillet til Nobels Fredspris (Knox og Nielsen 2016).

1.4 Problemformulering

Ovenstående præsentation af udviklingen mod nye tendenser inden for frivillighed, samt Venligboernes hurtige ekspansion, store opbakning og mange tildelte priser, har ledt til følgende problemformulering:

Hvordan kan bevægelsen Venligboerne karakteriseres, sammenlignet med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde, og hvilke samfundsmæssige tendenser er bevægelsen udtryk for?

Med denne problemformulering er ønsket at udforske og karakterisere Venligboerne ved at undersøge dimensioner knyttet hertil. Dette ved at belyse, hvem Venligboerne er, samt hvilke motiver og mønstre, der præger netop dette initiativ. Mere specificeret vil specialet kortlægge og illustrere Venligboernes udbredelse, samt undersøge Venligboerne ved hjælp af empirisk materiale, for derved at kunne udarbejde profiler på, hvilke type individer der tiltrækkes af Venligboernes koncept. I forlængelse heraf ønskes det at belyse, hvad der ligger til grund for Venligboernes engagement. Dette ved at undersøge, hvad der motiverer og fastholder de frivillige til netop Venligboernes koncept og i den forbindelse også belyse, hvor og i hvilke situationer bevægelsen indeholder potentialer, men også udfordringer. Viden herom vil blive indsamlet ved brug af kvantitativ og kvalitativ metode. Den

nyerhvervede viden omkring Venligboerne sættes i relation til udvalgt teori, samt sekundær empiri.

Det ønskes undersøgt, hvad der karakteriserer Venligboerne, hvorefter disse fund konceptuelt sammenlignes med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde. Ønsket med dette er blandt andet at undersøge, om og hvordan Venligboerne adskiller sig fra traditionelle frivillige medlemsorganisationer. Afslutningsvis vil følge en diskussion af, hvordan Venligboerne og indholdet af det frivillige sociale arbejde kan ses i forhold til samfundsmæssige udviklingstendenser som individualisering, refleksivitet og adskillelse af tid og rum, samt hvad Venligboerne, med deres engagement og bidrag til det frivillige sociale arbejde, er et udtryk for.

For at opnå den bedst mulige besvarelse, inddrages den frivilliges kontekst, der kan bidrage til en helhedsorienteret forståelse for de forhold, der gør sig gældende. Dette forudsætter, at Venligboerne undersøges på både individ-, organisations- og samfundsniveau. (Hjære og Rasmussen 2007). Individniveauet kommer til syne, når der fokuseres på det enkelte medlems deltagelse i frivilligt arbejde, som blandt andet indbefatter typen af aktivitet, faktuelle baggrundsdata samt valget om at udføre/ikke udføre frivilligt socialt arbejde. Det organisatoriske niveau relaterer sig derimod til de forskellige organisationsformer, det frivillige arbejde kan foregå under, herunder også involvering, engagement, samt holdninger og værdier. På samfundsniveau betragtes det frivillige sociale arbejde som mere overordnet, så den samfundsrelaterede helhed og værdi inddrages. (Hjære og Rasmussen 2007). På baggrund af ovenstående struktur opererer specialet på alle tre niveauer, som i samspil er medvirkende til at give nuance, dynamik og en samlet helhedsforståelse.

Venligboerne er et initiativ, der inspirerer til mange retninger og perspektiver. Med problemformuleringen afgrænser specialet sig dog til at fokusere på bevægelsen som helhed, ud fra de frivilliges perspektiv. Dermed er der foretaget en bevidst afgrænsning, hvor fokus på effekterne og virkningerne af Venligboernes arbejde i eksempelvis flygtninges øjne er udeladt. Af den årsag er det ligeledes valgt ikke at fokusere på, hvem Venligboerne hjælper i det frivillige arbejde, hvorfor der ikke differentieres mellem flygtninge, asylansøgere, migranter med videre. Da Venligboerne er centrale for denne undersøgelse anlægges endvidere et fokus, der ser bort fra eventuelle samarbejder og relationer med

kommuner samt asylcentre. Slutteligt kan det pointeres, at det frivillige sociale arbejde undersøges i en dansk kontekst, hvorfor Venligboerne i udlandet er udeladt.

1.5 Begrebsafklaring

For at skabe et fælles udgangspunkt for det videre arbejde, er det fordelagtigt med en klar definition af de grundlæggende begreber. I dette speciale står *det frivillige sociale arbejde*, *traditionelle former for frivilligt socialt arbejde* samt *folkelig* og *social bevægelse* centralt. Nedenstående afsnit vil derfor definere begreberne i sammenhæng med specialets kontekst.

Frivilligt socialt arbejde

Frivilligt arbejde er et begreb, der ikke kun benyttes i forskningsmæssig sammenhæng, men som også er en del af danskernes hverdagssprog. Der er derfor også mange forskellige holdninger til, hvad det vil sige at arbejde frivilligt, og hvordan begrebet kan og skal defineres (Cnaan, Handy, Wadsworth 1996:364-365).

I forhold til specialets kontekst opsættes der en definition af frivilligt socialt arbejde. Det frivillige arbejde kan defineres som socialt, når frivilligheden er i berøring med det sociale område og dennes målgruppe, som mere specificeret blandt andet inkluderer udsatte grupper eller vanskeligt stillede grupper (Social- og Indenrigsministeriet 2016).

På baggrund af indsnævringen til det sociale område, benytter dette speciale sig af en kombination af forskeren Ulla Habermann og Center for frivilligt socialt arbejdes definition. Personer der udfører frivilligt socialt arbejde defineres derfor som en "*...person, der arbejder gratis – af egen fri vilje – inden for socialt arbejdes område.*" (Habermann 1990:15), og som udfører "*... handlinger, der sigter på at give enkeltindivider eller grupper en øget velfærd eller omsorg eller sigter på at løse velfærdsproblemer.*" (Center for frivilligt socialt arbejde 2016).

Med denne definition er det muligt at kategorisere Venligboerne som udførende frivilligt socialt arbejde. Til trods for, at bevægelsens aktiviteter er af alsidig og varierende karakter, er det centralt, at det særligt er udsatte grupper, der er modtagere af hjælpen. Her tænkes særligt på, at bevægelsen byder flygtninge velkommen, hvorfor det frivillige arbejde har en integrerende hensigt mod øget velfærd og omsorg. Samtidig arbejder Venligboerne gratis og af egen fri vilje.

Traditionelle former for frivilligt socialt arbejde

Traditionelle former for frivilligt arbejde sættes i dette speciale i relation til frivillige organisationer og foreninger. Det er centralt at definere, hvad en frivillig organisation er, og hvad det indebærer. I den forbindelse tages der udgangspunkt i Ibsen og Habermanns definition fra SFI-rapporten *“Den frivillige sektor - omfang og betydning”*. I rapporten opstilles fem kendetegn for frivillige organisationer, der samtidig dækker frivillige foreninger, selvvejende institutioner og fonde.

Første kendetegn ved en frivillig organisation er en formaliseret organisering. Dette viser sig ved juridisk status, formelle mål, strukturer og procedurer, en ledelse, nedskrevne vedtægter, jævnlige møder og et fast mødested. Yderligere er det centralt, at organisationen har et vedvarende sigte og er entydigt afgrænset. På baggrund heraf kan uformelle grupper, ad hoc-grupper og sammenslutninger med midlertidige projekter ikke defineres som en organisation. (Ibsen og Habermann 2006:21). Det andet kendetegn er, at organisationen skal være privat og adskilt fra den offentlige sektor. For det tredje er det essentielt, at der i organisationen arbejdes nonprofit, hvilket vil sige *“...at det ikke er organisationens primære formål at genere profit.”* (Ibsen og Habermann 2006:23). Som det fjerde skal organisationen være selvbestemmende og dermed ikke kunne styres af andre organisationer. Som sidste og femte kendetegn fremgår det, at medlemskab, deltagelse eller økonomisk støtte skal være frivilligt. (Ibsen og Habermann 2006:24).

På baggrund af ovenstående kan der argumenteres for, at Venligboerne ikke kan defineres som en traditionel frivillig organisation, idet kriteriet om en formaliseret organisering ikke opfyldes. I forlængelse heraf kan nedenstående afsnit være medvirkende til at skabe større bevidsthed og klarhed omkring Venligboerne.

Folkelige og sociale bevægelser

I tidligere afsnit og i offentligheden bliver Venligboerne omtalt som en folkelig bevægelse. På baggrund heraf er det særligt relevant at definere dette begreb, da det er med til at definere Venligboernes identitet som gruppe.

Begrebet bevægelse henviser til, at et fænomen er processuelt og dermed forandrende over tid. Ligeledes kan en bevægelse ikke reduceres til en eller flere aktører, og derfor er det ikke

muligt at undersøge fænomenet som afgrænset og observerbart. (Lindekilde og Olesen 2015:42). Venligboerne er netop konstant i udvikling, idet nye initiativer udvikles, og medlemstallet er stødt voksende. Samtidig kan indsatsen ikke reduceres til en eller flere aktører, men består af en udefineret masse af individer, som ikke endeligt kan afgrænses. På den vis kan Venligboerne defineres som en bevægelse.

En folkelig bevægelse har det personlige engagement som fundament og defineres på følgende måde:

"En folkelig bevægelse omfatter personer, der, for at fremme en bestemt sag, frivilligt indgår i et fællesskab med henblik på at forandre en given samfundstilstand og fastholde resultaterne af sådanne forandringer. Dens funktion er ikke primært at indgå i et partipolitisk arbejde, men at forene personer med fælles interesser i et forsøg på at styrke den enkeltes selvmyndiggørelse og dermed give samfundsudviklingen et særligt præg." (Haue og Tolstrup 2011:9)

På baggrund af ovenstående definition kan Venligboerne siges at være et eksempel på en folkelig bevægelse, da medlemmerne indgår i et fællesskab, hvori de frivilligt har tilsluttet sig. Derudover ønsker de alle at fremme sagen om at agere venligt for at forene mennesker. Venligboerne er ligeledes vokset op nedefra og bevægelsen samler mennesker på tværs af sociale, økonomiske og kønslige skel om en fælles sag og har det særlige engagement til fælles:

"Folk arbejder frivilligt og ulønnet, fordi engagementet er drivkraften. Vi skal i disse fora være inkluderende, så ikke mindst nye generationer med forskellige etniske baggrunde, finder mening i de folkelige bevægelser og det folkelige arbejde i bred forstand." (Lilliendal Jørgensen og Skotte 2007).

I forlængelse af definitionen af folkelige bevægelser er det ligeledes relevant at redegøre for begrebet sociale bevægelser, for at komme nærmere en bestemmelse af, hvem Venligboerne er.

En social bevægelse defineres som:

“...kollektiv og koordineret handlen med en vis udstrækning over tid, der udgøres af en flerhed af konkrete og netværksrelaterede aktører, udtrykker sig gennem politisk protest, har politiske mål og bygger på en grad af fælles identitet.” (Lindekilde og Olesen 2015:42).

I lighed med ovenstående er Venligboerne i nogen grad organiseret, koordineret og udfører sammenhængende kollektive handlinger. Derudover udfolder Venligboerne sig over en endnu udefinerbar periode, og ikke blot få dage (Lindekilde og Olesen 2015:42-43). At sociale bevægelser indebærer netværksrelaterede relationer kan nærmere karakteriseres som tætte uformelle netværk, som yderligere beskrives i citatet: *“...sociale bevægelser er ikke hierarkiske strukturer med fælles og eksplicit formulerende målsætninger, men mere løse og processuelle fænomener.”* (Lindekilde og Olesen 2015:44). Selvom der er en grad af koordinering blandt medlemmerne af Venligboerne, er der ikke én leder eller formand for bevægelsen. I definitionen benyttes netværksbegrebet, hvilket kan være med til at beskrive de løse relationer, som eksisterer mellem medlemmerne af Venligboerne. I forhold til definitionen kan der stilles spørgsmålstegn ved, i hvilket omfang Venligboerne er politiske, og i hvilken grad de kan sættes i relation til en politisk kontekst. Bevægelsen præciserer selv, blandt andet i beskrivelserne på deres Facebook-sider og i udtalelser, at de er ikke politiske. Bevægelsen er dog opstået i en periode, hvor særligt flygtningestrømmen debatteres, hvorfor det er vanskeligt at afgøre bevægelsens grad af politisk protest. Dette vil blive belyst i analysen. I definitionen nævnes yderligere fælles identitet, som uddybende kan forklares med en følelse af at være en del af en større bevægelse, men dog ikke ensbetydende med at der hersker én forståelse af bevægelsens mål og arbejde.

På baggrund af ovenstående, viser det sig, at definitionen af en social bevægelse ikke er fuldt ud passende for Venligboerne, men der er dog træk, som kan være rammesættende i forhold til at komme nærmere en forståelse af Venligboerne.

2. Videnskabsteori, design og metode

Følgende kapitel har til formål at give et indblik i de videnskabsteoretiske refleksioner og overvejelser, som knytter sig til specialet og dets problemformulering. I forlængelse heraf, er det ligeledes relevant at rammesætte specialet i forhold til design og metodiske valg. Yderligere har kapitlet til formål at præsentere de valg og refleksioner, der er taget og gjort i forbindelse med empiriindsamlingen og -bearbejdningen, samt at beskrive planlægningen og intentionerne hermed.

2.1 Videnskabsteori

2.1.1 En pragmatisk tilgang

I specialet inddrages både kvantitativ og kvalitativ data, hvorfor følgende er en præsentation af de refleksioner, der er gjort i forbindelse med videnskabsteoretiske positioner. I dette speciale tages der udgangspunkt i, at brugen af kvantitativ og kvalitativ metode adskiller sig metodisk fra hinanden, men dog ikke er fastlåste i forhold til forskellige videnskabsteoretiske positioner. Formålet er dermed ikke en videnskabsteoretisk udredning, men derimod er det centralt at belyse Venligboerne som et empirisk fænomen. Frem for at forstå brugen af flere metoder med baggrund i videnskabsteoretiske paradigmer, benyttes således en pragmatisk tilgang, hvor flere metoder giver nye muligheder for at opnå nuancerede indsigter. (Morgan 2007:70). Følgende citat uddyber dette standpunkt: *“Antagelsen om, at en bestemt metode i sig selv er paradigmatiske ladet, er imidlertid en vildfarelse.”* (Frederiksen m.fl. 2014:13).

Ved den pragmatisk tilgang er det blandt andet undersøgelsesspørgsmålet, der er centralt, i måden hvorpå viden opnås. De epistemologiske overvejelser skal således ikke betragtes som styrende, men dog stadig nødvendige at være opmærksomme på. Citatet uddyber den pragmatisk tilgang: *“...a pragmatic approach would treat issues related to research itself as the principal “line of action” that methodologists should study, with equal attention to both the epistemological and technical “warrants” that influence how we conduct our research.”* (Morgan 2007:68).

2.1.2 Hermeneutikken

På baggrund af problemstillingen er den hermeneutiske videnskabsteori egnet til at belyse og undersøge denne. Specialet tager således grundlæggende afsæt i den hermeneutiske tradition, hvor forståelse og fortolkning vægtes. Indenfor samfundsvidenskaberne opsættes ofte et skel mellem forklaring og forståelse. *"Forklarende videnskaber søger årsager til handlinger, mens forstående videnskaber søger mening i handlinger"*. (Berg-Sørensen 2012:215). Forståelse kædes i den forbindelse sammen med hermeneutikken som fortolkningsvidenskab. Forklaring og forståelse skal dog ikke nødvendigvis betragtes som modsætninger. I hermeneutisk perspektiv sættes forståelse foran forklaring, men udelukker ikke forklaring (Berg- Sørensen 2012:216). Dette kommer også til udtryk i dette speciale, hvor der er elementer fra både den beskrivende, forstående og forklarende forskningstype. Den beskrivende forskningstype henvender sig typisk til den deskriptive kvantitative del, hvor der er mulighed for at lave en distanceret beskrivelse af Venligboerne, der giver en grundlæggende viden, som er fordelagtig i forhold til undersøgelsens helhed. (Launsø og Rieper 2005:13-15). I forlængelse heraf kommer den forstående forskningstype særligt i spil ved den kvalitative undersøgelse, ved ønsket om at forstå de tanker og overvejelser, de frivillige har gjort sig i forbindelse med valget om at være frivillig i en bevægelse som Venligboerne. På baggrund heraf kan der argumenteres for, at det gennem fortolknings- og forståelsesprocessen bliver muligt at forklare Venligboerne. Den forklarende forskningstype bidrager i dette tilfælde med at opnå indblik i de årsager, der kan ligge til grund for Venligboernes handlinger i et samfundsmæssigt perspektiv. (Launsø og Rieper 2005:16). At de tre forskningstyper inddrages i samspil med hinanden, er medvirkende til at give et nuanceret indblik i Venligboerne, hvor den viden de forskellige forskningstyper indhenter, er medvirkende til at give et samlet og dybere kendskab.

2.1.3 Forforståelser

Forforståelser er særligt kendetegnende for hermeneutikken. Den hermeneutiske filosof Hans-Georg Gadamer betoner, at det undersøgte altid mødes med forforståelser, idet individer aldrig går fordomsfrit til fænomener, men derimod inddrager deres erfaringshorisont i undersøgelser. I hermeneutisk optik er det således essentielt, at forforståelserne gøres klare, således at de kan anvendes og sættes i spil, frem for at blive en begrænsning. (Berg-Sørensen 2012:222). Dette beskrives yderligere i citatet: *"At vi har fordomme og altså allerede har et forhold til det, vi ønsker at forstå, er det, der gør det muligt*

for os at være åbne over for det pågældende fænomen i forståelses- og fortolkningsprocessen.” (Berg-Sørensen 2012:222). At vi allerede har kendskab til og viden om frivilligt socialt arbejde og Venligboerne gør, at det bliver muligt at udfordre, underbygge og/eller ændre de allerede eksisterende fordomme på baggrund af den viden, som opnås løbende gennem processen. Det er således forforståelserne, der åbner op for nye og andre vinkler på frivilligt socialt arbejde, så forforståelserne på den vis bliver produktive i måden, hvorpå de erkendes og anvendes. (Juul 2012:122). Særligt er det forforståelserne som spiller en væsentlig rolle i forhold til den kvalitative og kvantitative undersøgelse af Venligboerne, idet de både vil have betydning for udvælgelsen af variable i specialets spørgeskema, samt have en afgørende betydning for de spørgsmål, som stilles i specialets interviews.

Den overordnede forforståelse er, at Venligboerne på visse karakteristika og på relativ vis adskiller sig fra frivillige i traditionelle medlemsorganisationer. Denne forforståelse indeholder underliggende forforståelser, der løbende vil inddrages og undersøges i analysen. Nærmere uddybet er en underliggende forforståelse, at der frem for alt er en overrepræsentation af medlemmer fra yngre generationer i Venligboerne i forhold til ældre generationer. Da særligt Facebook er omdrejningspunktet for organiseringen kan det have betydning, at yngre generationer er vokset op som værende en del af den fremtrædende teknologiske udvikling og det øgede brug af sociale medier. Derudover er en forforståelse, at størstedelen af medlemmerne i Facebook-grupperne er mere eller mindre passive medlemmer, fortrinsvis med blot et like, og færre medlemmer er meget aktive – eksemplificeret gennem organisering af aktiviteter, deltagelse i disse og høj aktivitet i Facebook-grupperne ved deling, likes, besvarelse og oprettelse af opslag.

Samtidig haves en forestilling om, at Venligboerne ikke udelukkende er et storby fænomen, men ligeledes er udbredt i mindre provinsbyer i lokale områder, hvor blandt andet asylcentre er placeret (Udlændingestyrelsen 2016). Til karakteristikken af Venligboerne kan det yderligere tilføjes, at der er en forforståelse om, at det er en bevægelse, der appellerer til den bredere befolkning. Det indebærer blandt andet en forforståelse om lige kønsfordeling blandt medlemmerne af Venligboerne, samt at der er en forholdsvis stor spredning i forhold til uddannelsesniveau og beskæftigelse. Denne forforståelse er skabt på baggrund af blandt andet en vurdering fra et medlem af Venligboerne, som har udtalt, at der

hersker stor mangfoldighed blandt medlemmerne: *“Vi er virkelig en broget flok. Kunstnere, festoriginale, håndværkere, landmænd osv.”* (Jørgensen 2015).

Med beslutningen om at være Venligbo formodes det, at der ligger et refleksivt og aktivt valg. I forhold til engagementet i Venligboerne er den overskyggende forforståelse, at en stor del af Venligboerne er politisk motiverede og således frustrerede over den politiske håndtering af flygtningestrømmen, hvorfor de viser deres utilfredshed herigennem. Derudover haves en forståelse af, at en motivation kan bestå i det relationsnære frivillige sociale arbejde, hvor det er muligt at få følelsen af at gøre en forskel for eksempelvis en flygtning i lokalområdet, hvormed en høj grad af nærhedsfaktor kan skabes, og hvor personlige relationer og nye bekendtskaber kan udvikle sig.

Yderligere haves også en forståelse af, at organiseringen af Venligboerne motiverer og tiltrækker frivillige i forhold til, at tilgangen til det frivillige sociale arbejde er lettilgængeligt og ikke kræver medlemskab. Tilmed er det uforpligtende og den enkelte bestemmer over egen indsatsen alt efter interesse, kompetence og tid, hvilket bevirker at den løst strukturerede form kan være afgørende for flere.

I kombination kan ovenstående forforståelser og ny viden føre til nye forforståelser, hvorudfra der kan tolkes til nye forforståelser. Denne proces, som benævnes den hermeneutiske cirkel, er en cirkulær proces frem og tilbage, hvilket citatet uddybende beskriver: *“...al fortolkning består i stadige bevægelser mellem helhed og del, mellem det, vi skal fortolke, og den kontekst, der fortolkes i, eller mellem det, vi skal fortolke, og vores egen forståelse.”* (Gilje og Grimen 2002:178). Denne vekselvirkning mellem del og helhed kommer blandt andet til udtryk ved de mange elementer, dette speciale indeholder. Dette er elementer, der viser sig i form af inddragelse af flere metoder, teori samt sekundær og supplerende empiri. Alle disse elementer bidrager hver især med en del, der i analysen sammensættes og sættes i relation til hinanden, hvorfor kombinationen heraf skaber denne vekselvirkning og helhedsforståelse. Yderligere kan der også argumenteres for, at bevægelsen mellem del og helhed ligeledes kommer til udtryk i analysens opbygning, hvor inddelingen i flere dimensioner kan betragtes som dele, der er medvirkende til at skabe et samlet helhedsbillede af Venligboerne.

2.1.4 Den abduktive slutningsform

Specialet benytter en abduktiv slutningsform, der tager udgangspunkt i et samspil mellem den induktive og deduktive slutningsform. Med den hermeneutiske fortolkning er denne tilgang særlig anvendelig, da fortolkning som redskab er med til at generere viden, der er opstået på baggrund af en vekselvirkning mellem et teoretisk grundlag og empirisk data. (Jacobsen, Lippert-Rasmussen, Nedergaard 2012:83). Ved at lade Venligboerne stå i centrum for specialet, har baggrundsviden om udviklingen og nye tendenser indenfor frivilligt socialt arbejde, samt førnævnte forforståelser, skabt forventninger om, hvilke mønstre der gør sig gældende for Venligboerne. Dette har blandt andet haft indflydelse på valg af teori, som der vil argumenteres yderligere for, når denne præsenteres. Ønsket har været at forholde sig åbent til denne viden, hvilket har åbnet op for empiriske fund. Således er der opstået en vekselvirkning. På den ene side tages et empirisk udgangspunkt, hvor de empiriske fund er styrende i forhold til de teoretiske begreber. Dette er særligt tilfældet i første del af analysen. På den anden side er der også opstillet en teoretisk forståelsesramme, især i anden del af analysen, hvori det empiriske materiale sættes i spil i forhold til de teoretiske begreber. Denne slutningsform har værdi for den samlede undersøgelse, da en vekselvirkning mellem henholdsvis den deduktive og induktive slutningsform, gør det muligt at forholde sig eksplorativt til datamaterialet, til trods for den teoretiske ramme, hvilket skaber dynamik og en grundlæggende dybere forståelse af Venligboerne.

2.2 Design og metode

2.2.1 Mixed methods

I indeværende speciale benyttes et mixed methods design, hvor undersøgelsen både inddrager kvantitativ og kvalitativ metode. Argumentet herfor er, at det vil føre til det bedst mulige designmæssige svar på problemformuleringen. Dette vil blive uddybet i nedenstående, hvor integrationen af metoderne beskrives. (Frederiksen 2013:19).

Mixed methods er som forskningsdesign en kombination af kvantitativ og kvalitativ metode, der fokuserer på: *"...collecting, analyzing and mixing both quantitative and qualitative data in a single study."* (Creswell 2007:5). Mixed methods kan dog ikke reduceres til at kombinere

to metoder, men forefindes i mange kombinationer. Det er spørgsmålet om, hvordan metoderne kombineres, der er afgørende. (Frederiksen m.fl. 2014:7,18).

I forbindelse med forståelsen og brugen af mixed methods argumenteres der ofte med udgangspunkt i, at kvantitativ og kvalitativ metode hver især kan bidrage med forskellige styrker. Det fremsættes dog, at dette tydelige skel mellem metoderne ofte ikke opretholdes i praksis, så forskellen på kvantitativ og kvalitativ forskning til dels opløses. Citatet uddyber dette:

“Langt de fleste kvalitative forskere udtaler sig om kvantitativt tydelige og hyppigt optrædende strukturer i deres materiale, og kvantitative forskere beskæftiger sig næsten altid med kvantificeringer af noget kvalitativt.” (Frederiksen m.fl. 2014:13).

Det er typisk forskellen mellem ord og tal, som benyttes til at beskrive skellet mellem kvantitativ og kvalitativ metode, men metoderne kan i praksis anvendes i sammenhænge, hvor de kombineres på tværs. En måde at beskrive brugen af metoderne på, er ved at benytte integrationsbegrebet, som fokuserer på forskellige valg og metodiske greb. Nærmere beskrevet er det den eller de måder hvorpå, der skabes koblinger og samspil mellem delene, så specialets forskningsstile bindes sammen. (Frederiksen m.fl. 2014:13,19).

I specialet prioriteres begge metoder, således at der er en lige vægtning mellem kvantitativ og kvalitativ metode. Formålet med at benytte to metoder er at skabe en bredere forståelse for, samt karakteristik af Venligboerne. Det er centralt, at specialet benytter sig af to typer empiri for at kunne belyse forskellige dele og dimensioner, som tilsammen kan komplimentere hinanden i forhold til en karakteristik. Der er specifikt tale om, at den kvantitative undersøgelse er mere eksplorativ og genererer viden, der bliver mulig at viderebringe i gennemførelsen af interviewene. Særligt kan den kvalitative metode være med til eksemplificere og være uddybende i forhold til den kvantitative data. Således er metoderne integrerede og dermed ikke afkoblet fra hinanden. (Frederiksen m.fl. 2014:21).

Integrationen af de to metoder sker konkret ved at benytte et struktureret spørgeskema, der åbner op for sammenlignelighed. Besvarelsene herfra vil være med til at skabe viden og pege på mønstre, der kan uddybes i interviewene, ligesom de enkelte respondents besvarelses er udgangspunkt for interviewene. Derudover har det kvantitative spørgeskema

været medvirkende til at rekruttere informanter til de kvalitative interviews, så interviewdeltagerne er en del af survey populationen. Dette vil blive uddybet i afsnittet om adgang til feltet, udvælgelse af lokalgrupper og udsendelsesprocedure. Der er tale om et sekventielt design, idet den kvantitative del er blevet udført først, efterfulgt af den kvalitative del. Det er dermed muligt for at trække på resultater og erfaringer fra den kvantitative undersøgelse (Greene 2007:120-121). Der er tale om dataintegration, når det kvantitative og kvalitative datasæt er direkte forbundet, og når forskellige dimensioner analyseres med forskellige metoder. (Frederiksen m.fl. 2014:21-22). Analyserne integreres, idet der analyseres på tværs af data. Det kvantitative datasæt indlejres i den kvalitative empiri og omvendt, så resultaterne fra den kvantitative del bliver et supplement til den kvalitative del i analysen, men ligeledes så resultater fra den kvalitative del bliver et supplement til den kvantitative del i analysen. Integrationen sker ligeledes ved en vurdering af de enkelte analyser, hvor formålet er at skabe bevidsthed og forståelse i forhold til eventuelle uoverensstemmelser og overensstemmelser mellem fundende. Uoverensstemmelser mellem metoderne håndteres ved, at disse påpeges og accepteres ud fra den betragtning, at en metode ikke er mere virkelig eller rigtig end en anden. (Frederiksen m.fl. 2014:22).

2.2.2 Den kvantitative metode

Det overordnede mål med brugen af den kvantitative metode er at beskrive Venligboernes udbredelse i Danmark og gennem besvarelser fra det kvantitative spørgeskema at kunne udarbejde en profil af en Venligbo på baggrund af udvalgte variable. Den kvantitative metode er i denne forbindelse essentiel, idet dataindsamlingen kan være medvirkende til at teste forforståelserne ved at indsamle information og data, der er statistisk målbar. Det giver mulighed for at strukturere svarene, så de fremstår sammenlignelige, og det derved bliver muligt at kunne indikere gennemgående mønstre. (Bryman 2012:408). I det følgende findes således en præsentation af de metodemæssige overvejelser, der er foretaget i forbindelse med den kvantitative metode.

Geografisk kortlægning

Første del af den udarbejdede empiri består af en kortlægning af Venligboernes udbredelse i Danmark. For at komme nærmere en karakteristik af Venligboerne, er omfanget af lokale medlemsgrupper, samt deres geografiske placering kortlagt. Dette er foregået ved en

konkret optælling af antal medlemmer i hver lokalgruppe, i alt 115 grupper og 113.895 medlemmer pr. marts 2016. En oversigt over disse lokalgrupper er vedlagt som bilag 2. Lokalgrupperne er placeret i en af landets 98 kommuner, hvorefter det visuelt har været muligt at udarbejde en farvekodet indtegnning på et Danmarkskort, således at fordelingerne er blevet tydeligt kommunikeret. Det kan fremhæves, at det udelukkende er lokalgrupper knyttet til specifikke byer, som er medtaget, hvilket betyder, at nationale Venligbo-grupper ikke er medtaget. Det skal dog pointeres, at der forekommer enkelte lokalgrupper, hvor der er arbejdet på tværs af kommunegrænserne. Dette er blandt andet lokalgruppen Venligboerne Albertslund/Tåstrup/Glostrup, hvorfor disse tre kommuner er markeret med den samme farvekode. Kortlægningen præsenteres i delanalyse 1, dimension 1.

Det kvantitative spørgeskema

I dette speciale er der udarbejdet et spørgeskema, hvor det primære formål med at indhente data var at udarbejde en karakteristik af Venligboerne. Spørgeskemaet er udformet som en web survey i SurveyXact og er udsendt via et link. Da Venligboerne organiserer sig online, var det ikke muligt at identificere hver enkelt Venligboer, hvorfor denne tilgang blev fundet fordelagtig (Bryman 2012:671). Selve spørgeskemaet er opbygget todelt, hvor de første variable er baggrundsspørgsmål om respondenterne: køn, alder, familietype, bosted, uddannelsesniveau og beskæftigelse. Baggrundsvariablene er valgt fra start, fordi spørgsmålene er umiddelbare og forholdsvis nemme at besvare for respondenterne. (Madsen 2012:21). Størstedelen af spørgsmålsformuleringerne og svarkategorierne er udarbejdet med inspiration fra førnævnte Frivillighedsundersøgelse, med formålet om at kunne sammenligne spørgsmålene. Anden del indbefatter undersøgelsesspørgsmål, som mere konkret omhandler Venligboerne og respondenternes tilknytning til frivilligt arbejde, hvilket omfatter: kendskab til Venligboerne, medlemsperiode, i hvor høj grad Facebook-gruppen bruges, identiteten som frivillig, spørgsmålet om at være aktiv eller passiv, herunder hyppighed og eksempler på aktiviteter/arbejde, den bagvedliggende motivation, frivillighed udover Venligboerne i en organisation/forening, politisk engagement og ståsted ved sidste folketingsvalg (Madsen 2012:21). Disse spørgsmål er opstået og konstrueret ud fra blandt andet et teoretisk perspektiv, der eksempelvis kommer til syne ved spørgsmålet om motivation: *"Hvad er din motivation for at være en del af Venligboerne?"* Dette spørgsmål er opstået på baggrund af Habermanns teori, hvor ønsket var at se, hvorvidt Habermanns motivdimensioner kom til udtryk. Yderligere har forforståelserne haft en rolle i

konstrueringen af spørgsmålene, hvor forforståelsen om forskellige aktivitetsniveauer blandt andet kom til udtryk ved spørgsmålet: *"Hvor ofte har du udført arbejde/deltaget i aktiviteter som venligbo inden for den seneste måned?"* Med dette spørgsmål var forventningen dermed at kunne tyde, hvorvidt der er forskel i respondenternes engagement i Venligboerne. Det udsendte spørgeskema kan findes i bilag 3.

Under udarbejdelsen af spørgeskemaet er der endvidere blevet gjort overvejelser i forbindelse med spørgsmålenes udformning. Spørgsmålene har karakter af at være neutrale og endimensionelle, hvor der blot skal tages stilling til et spørgsmål ad gangen (Madsen 2012:24). Størstedelen er lukkede spørgsmål med et afgrænset antal svarkategorier, der befinder sig på forskellige måleniveauer alt efter spørgsmålets format. Tilmed er der indarbejdet halvlukkede spørgsmål, som er lukkede spørgsmål, men med en tilføjet "andet" kategori, hvor der er mulighed for at respondenterne selv kan udtrykke et svar. Det er også valgt at indarbejde få helt åbne spørgsmål, der giver respondenterne mulighed for at udtrykke sine holdninger ved at formulere en fri tekst. (Madsen 2012:21-22, Bryman 2012:335). De åbne svarkategorier fra spørgeskemaet er farvekodet ved trin for trin at udarbejde grupperede kategoriseringer for at følge en systematik. Disse er løbende revideret, så de til slut nåede de endelige.

Spørgeskemaet blev inden dets udsendelse pilottestet af fem personer for at afprøve, udvikle og evaluere på spørgeskemaet, herunder både formuleringer, svarkategorier, det tekniske setup med videre, med formålet at sikre kvaliteten i det endelige spørgeskema og tilmed højne validiteten. (Bryman 2012:263). På baggrund af de gennemførte pilottests og den efterfølgende respons var det muligt at indarbejde mindre korrektioner.

Adgang til feltet, udvælgelse af lokalgrupper og udsendelsesprocedure

Ønsket for specialet er at kunne karakterisere populationen, nærmere bestemt alle Venligboerne (Bryman 2012:187). Venligboerne er et relativt vidt begreb, idet medlemmerne, som også tidligere skrevet, er vanskelige at identificere individuelt. Venligboerne estimeres af flere til at bestå af cirka 150.000 medlemmer i alt (Eazyintegration), men det absolutte antal venligboere er ikke blevet opgjort. Antallet af medlemmer kan estimeres ud fra de mange Facebook-grupper. Der må dog blandt andet tages forbehold for, at flere personer er medlem af mere end én gruppe, at også modtagere

af den frivillige indsats er medlemmer, samt at medlemstallet konstant er stigende og ændrer sig fra dag til dag. Det samlede antal medlemmer i alle lokalgrupper, som i ovenstående afsnit er kortlagt er i alt 113.895. Det ville være ideelt at udsende spørgeskemaet til alle venligboere, men på grund af gruppernes størrelse og specialets rammer er et sample udvalgt med formålet om at opnå en tilnærmelsesvis repræsentativitet af den totale population (Bryman 2012:186).

Konstruktionen af samplet er sket ved en stratificeret udvælgelse. Populationen er inddelt i nedenstående grupperinger, også kaldet strata, på baggrund af lokalgruppernes antal medlemmer, da disse på forhånd var en kendt karakteristisk egenskab for populationen.

- Små grupper med et medlemsantal mellem 65 og 536
- Mellem grupper med et medlemstal mellem 550 og 1217 medlemmer
- Store grupper med et medlemstal mellem 1243 og 40.060 medlemmer

I hver af disse konstruerede grupperinger er der udvalgt fem lokalgrupper. Disse er udvalgt på baggrund af kriteriet om at være fra hver af landets fem regioner. På den måde risikeres det ikke, at en tilfældig sampling afspejler en skæv fordeling i forhold til lokal-gruppernes størrelse samt geografiske placering. Derimod sikres at samplingen er repræsentativ med henblik på lokalgruppernes størrelse og geografiske placering, som er de eneste kendte karakteristika, der haves om lokalgrupperne.

Nedenstående oversigt viser, hvilke lokalgrupper der er blevet udvalgt, hvilken region de hører til, samt antal medlemmer på udsendelsestidspunktet (marts 2016):

Skema 1: Udvalgte lokalgrupper

	Stor	Mellem	Lille
Region Nordjylland	Hjørring (2027)	Thisted (1079)	Vesthimmerland/ Aalestrup (188)
Region Midtjylland	Silkeborg (2313)	Horsens (1382)	Norrdjurs/Grenå (353)
Region Syddanmark	Odense (3605)	Esbjerg (718)	Sønderborg (434)
Region Sjælland	Lolland Falster (1944)	Roskilde (917)	Odsherred (492)
Region Hovedstaden	København (40.145)	Helsingør (1082)	Albertslund/Tåstrup/ Glostrup (100)

Stikprøven består dermed af i alt 56.779 medlemmer fordelt på disse oplistede 15 lokalgrupper. Nærmere præciseret er spørgeskemaet potentielt udsendt til 56.779 medlemmer ud af i alt 113.895 venligboere, hvilket vil sige omtrent 50 procent. Spørgeskemaet er udsendt i de respektive Facebook-grupper efter godkendelse af medlemskab af grupperne, idet de alle var lukkede grupper. Yderligere var det i tre grupper tilfældet, at selve opslaget skulle godkendes af en administrator, før opslaget blev postet og dermed synliggjort i gruppen.

I og med at spørgeskemaet er blevet udsendt via opslag på Facebook, har det ikke været muligt at styre, hvorvidt spørgeskemaet er blevet delt i andre venligbo-grupper og dermed potentielt er nået ud til flere venligboere. Det har været tilfældet mindst to gange, at to medlemmer selv har gjort opmærksom på, at de har delt opslaget i omkringliggende venligbo-grupper.

Dataindsamling er foregået fra midt marts til slut marts. Overordnet er spørgeskemaet blevet mødt med stor interesse og opbakning fra Venligboerne i form af både likes og positive kommentarer, imens indsamlingen stod på.

At kontakten til Venligboerne er opstået via Facebook har dog ikke været uden overvejelser. For at kunne dele opslag på de forskellige venligbo-grupper, var det nødvendigt at være medlem heraf. I den forbindelse blev der foretaget visse etiske overvejelser i forhold til agendaen for indmeldelse. Der opstod et etisk spørgsmål i forhold til at melde sig ind i et fællesskab, eller rettere mange fællesskaber, på et andet grundlag end de øvrige

medlemmer. Det blev dog vurderet, at dette var en nødvendighed for at opnå adgang til feltet. Af samme årsag har begge gruppemedlemmer efter specialets afslutning igen meldt sig ud af Venligboernes Facebook-grupper. En anden betænkning der tilmed blev gjort i forbindelse med medlemskab i Venligboerne var grænsen til privatlivet. Hos begge gruppemedlemmer blev den private Facebook-profil benyttet, hvilket gjorde det muligt altid at følge med i Venligboerne via smartphone. På den ene side blev det svært at opretholde en grænse til privatlivet, grundet mange daglige notifikationer fra Venligboerne på alle tider af døgnet. På den anden side gav dette indblik dog også en god føling med Venligboerne og deres online kommunikation, som har været værdifuld og som inddrages i den senere analyse.

Erfaringer og refleksioner

I alt har 318 medlemmer besvaret spørgeskemaet, mens 53 medlemmer har afgivet nogen svar. I nedenstående skema præsenteres den samlede status for dataindsamlingen:

Tabel 1: Besvarelser

	Antal	Procent
Gennemført	318	86%
Nogen svar	53	14%

Det giver en umiddelbar svarprocent på 0,56% (318 besvarelser ud af 56.779 mulige). Ses der nærmere på denne, er procentsatsen forsvindende lille og ikke reelt sigende. Den eksakte svarprocent kan dog ikke udregnes, da det ikke er muligt at fastslå det præcise antal medlemmer, som har set opslaget. Medlemmernes Facebook kan indstilles således, at de ikke får notifikationer, når et nyt opslag postes i gruppen. Derfor skal der tages højde for, hvor mange medlemmer der har set opslaget og dermed har haft mulighed for at svare på spørgeskemaet. Selvom flere medlemmer får notifikationer, når et opslag postes, skal der tages yderligere forbehold for, om de har set opslaget. Særligt i de store lokalgrupper postes der opslag mange gange dagligt - eksempelvis er der på to døgn postet 37 opslag i lokalgruppen "Venligboerne - København og Omegn", hvilket kan bevirke, at opslag "drukner" i mængden. Derfor er det vanskeligt at fastlægge, hvor mange venligboere spørgeskemaet er nået ud til. Det er usandsynligt, at alle medlemmerne i lokalgrupperne har set opslaget. Således kan det høje antal non-response forklares ved, at der ikke er opnået

kontakt, men ligeledes også at nogle må formodes at have nægtet at svare, og nogle har været ude af stand til at svare.

Den relativt lave svarprocent medfører overvejelser om, hvordan data i den efterfølgende bearbejdning skal håndteres. Den lave svarprocent gør, at det ikke er muligt at lave gennemsnitsbetragtninger og generalisere undersøgelsens resultater til hele populationen. Til trods for dette er resultaterne nyttige, da det er muligt at se tendenser, der udfolder sig i datamaterialet. Således kan der argumenteres for, at resultaterne kan bidrage med viden, der er berigende i forhold til besvarelse af problemformuleringen.

Databehandling

Efter indsamling af data i SurveyXact er datasættet eksporteret til SPSS, hvori den videre bearbejdning er sket. For at højne datakvaliteten er den indsamlede data rensset, for på bedst mulig vis at kunne bearbejde den. Dette er konkret sket ved en gennemgang af hele datasættet, hvor "andet"-svarkategorier er omkodet til rette svarkategorier i de tilfælde, hvor det har kunne betragtes som fejlindtastninger. Derudover er der ved udvalgte variable, foretaget en rekodning, for at opnå et analytisk overblik. En oversigt over rekodninger kan ses i bilag 4. Slutteligt er der udarbejdet nye variable, hvor to eller flere variable er samlet, med det formål at opnå bedre analytiske muligheder. Dette er blandt andet sket ved variabelen aktivitetsniveau, hvor spørgsmålene om respondentens aktive deltagelse samt hvor ofte, er samlet til én variabel. Denne nye variabel vil blive præsenteret i dimension 2.

Sekundær empiri - Frivillighedsundersøgelsen

Udover egen indsamlet empiri benyttes sekundær empiri i form af data fra den nyeste Frivillighedsundersøgelse fra år 2012. Dette er medtaget for at sammenligne de empiriske fund fra det kvantitative spørgeskema. Frivillighedsundersøgelsen fra år 2012 stammer fra Centre for Survey and Survey/Register data, og er ligeledes behandlet i SPSS, på samme vis som den primære data.

Undersøgelsen er baseret på besvarelser fra et tilfældigt udsnit af befolkningen i alderen 16-85 år. Dette indeholder både panelbesvarelser fra personer, der deltog i undersøgelsen fra 2004, og nye respondenter, der er blevet tilfældigt udvalgt. Endvidere er undersøgelsen

udført ved telefoniske spørgeskemaer, hvor der i alt blev indsamlet 2.809 besvarelser. (Fridberg 2014:23).

Med ønsket om sammenlignelighed med resultaterne fra det indsamlede spørgeskema skal der tages højde for, at den sekundære data er indsamlet på en anden måde og tilmed i en anden tid. Dette kan have en betydning i forhold til resultaterne, da besvarelserne kan være indsamlet med udgangspunkt i en anden referenceramme. Der er en bevidsthed omkring dette, hvorfor resultaterne skal forstås med disse forbehold.

Kvalitetskriterier

For at vurdere den indsamlede data, er det essentielt at sætte fokus på den indsamlede kvantitative data i sammenhæng med kvalitetskriterierne pålidelighed og gyldighed.

Reliabilitet henviser til pålidelighed, som fokuserer på spørgsmålet om, hvorvidt undersøgelsens resultater er stabile, konstante og ensartede (Bryman 2012:168). Med udgangspunkt i den relativt lille svarprocent, kan reliabiliteten fastslås som forholdsvis lav. Det er stadig muligt at vise væsentlige fælles tendenser, dog med forbehold for variation, hvorfor resultaterne giver en viden om og indikation af det frivillige sociale arbejde i Venligboerne, der gør det muligt at få indblik i problemfeltet.

Ses der bort fra svarprocenten, kan antallet af besvarelser, begrundes med måden spørgeskemaet er blevet kommunikeret ud til Venligboerne. Det sociale medie Facebook har medvirket til, at spørgeskemaet på kort tid er nået ud til mange venligboere. Den online platform har en afgørende rolle, da en besvarelse bliver mindre omfattende for respondenterne. Der opstår en fleksibilitet, som giver respondenterne mulighed for at besvare, når det passer ham/hende. Modsat kan der være tale om, at internetbaserede spørgeskemaer udelukker de personer, der ikke er en del af den online platform. I dette speciale er denne overvejelse dog mindre relevant, da Facebook og online kommunikation er en stor del af Venligboernes koncept, og det må derfor formodes, at spørgeskemaet når ud til netop dem, det ønskes. I den forbindelse kan der dog opstå tvivl om, hvilke personer der vælger at besvare spørgeskemaet. Det er ikke muligt at få indblik i, hvem der vælger at afgive en besvarelse, ligesom det heller ikke er muligt at kommentere på dem, der har valgt ikke at besvare spørgeskemaet. Det kan ikke dokumenteres, at bortfaldet er tilfældigt, hvilket svækker specialets fund og dermed pålidelighed.

Yderligere er det muligt at pege på flere fordele og ulemper ved at benytte et online spørgeskema. På den ene side kan der opstå en distance mellem interviewer (os) og respondenter, hvilket gør det muligt for respondenter at svare på spørgsmålene uden påvirkning. Det kan på den anden side også være problematisk, da det dermed ikke er muligt at få uddybet tvivlsspørgsmål. Der er dog taget forbehold for dette, hvorfor der ved flere spørgsmål er indlagt svarkategorier som *andet, ved ikke, det kan jeg ikke huske/det har jeg ikke lyst til at oplyse*, der igen er medvirkende til at højne reliabiliteten ved de andre svarkategorier.

Under indsamlingen af det kvantitative datamateriale har der dog vist sig at være spørgsmål, der har givet anledning til tvivl for respondenterne. Ved at se nærmere på de besvarelser, der ikke blev gennemført, kan det tydeliggøres, hvor der særligt har været problematiske svarkategorier eller spørgsmål, som kan have bevirket, at respondenter ikke har besvaret resten af spørgeskemaet. En gennemgang viser blandt andet, at det særligt er det åbne spørgsmål om, hvilken motivation der ligger til grund for at være Venligbo, som har skabt tvivl og har fået respondenter til at lukke spørgeskemaet. Dette kan skyldes, at spørgsmålet er reflekterende og tvinger respondenter til aktivt at tage stilling til noget, som de muligvis ikke tidligere har overvejet. Der skal ligeledes tages højde for, at besvarelserne er udfyldt på baggrund af respondenteres forskellige referencerammer. Såfremt en lignende undersøgelsen skulle gentages, ville dette derfor være erfaringer, der kunne viderebringes og styrke undersøgelsens resultater.

I forlængelse af reliabilitet kan der ligeledes fokuseres på validitet, også kaldet gyldighed, der omhandler spørgsmålet: *"Is the research design delivering the conclusions that we claim it delivers?"* (de Vaus 2001:29). Formålet med det kvantitative spørgeskema var at skabe en karakteristik af Venligboerne på baggrund af variable som alder, køn, uddannelsesniveau, beskæftigelse med mere. Det kvantitative spørgeskema spørger direkte til dette, hvilket vidner om en relativ høj validitet. Det kan dog påpeges, at flere af de respondenter, som blev udvalgt til et uddybende interview viste sig at have andre karakteristika end først angivet, hvilket kan skabe tvivl om svarenes gyldighed.

Den eksterne validitet stiller spørgsmålstegn ved, om en undersøgelses resultater kan generaliseres til populationen. Den relativt lave svarprocent bevirker, at undersøgelsens

eksterne validitet er svækket, hvilket gør det vanskeligt at generalisere resultaterne til populationen. Som tidligere nævnt, vurderes det dog, at resultaterne kan benyttes til at pege på karakteristika og indikere mønstre, der tegner sig for Venligboerne. Der kan dog argumenteres for, at den eksterne validitet er styrket på baggrund af den måde, hvorpå respondenterne er samlet i forsøget på at opnå repræsentativitet. (Bryman 2012:47).

På baggrund af ovenstående refleksioner om den kvantitative undersøgelse og kvalitetsmæssige overvejelser, viser det sig overordnet, at svagheden ved et online spørgeskema er, at besvarelsene viser en reduceret forståelse af forholdene, ligesom at svarene bliver unuancerede og uden dybde. Dette er dog udfordringer, der imødekommes og vejes op ved inddragelse af den kvalitative metode.

2.2.3 Den kvalitative metode

Med den kvalitative metode ønskes det at forstå Venligboerne på baggrund af uddybende holdninger, perspektiver og erfaringer. Det empiriske materiale generaliseres ikke, men benyttes derimod til at skabe en dybere forståelse af Venligboerne, som ikke kommer til syne blot ved brug af den kvantitative metode. I det følgende findes en præsentation af de metodemæssige overvejelser, der er blevet foretaget i forbindelse med den kvalitative metode.

Det kvalitative forskningsinterview

Formålet med de kvalitative interviews har dermed været at opnå yderligere indsigt i Venligboerne. Som nævnt tidligere tager interviewene udgangspunkt i besvarelsene fra det udsendte spørgeskema, hvilket giver mulighed for at sætte den interviewede venligbos perspektiver i spil og dermed give anledning til fortolkning. (Bryman 2012:470).

De kvalitative interviews har karakter af at være semistrukturerede. Dette er valgt ud fra den overvejelse, at det overordnede interviewforløb holdes forholdsvist ens i alle interviews, men med mulighed for fleksibilitet i form af opfølgende og undrende spørgsmål, der kan give større viden og indblik. Netop denne fleksibilitet er særlig vigtig, da de udvalgte informanter indtager varierende roller som venligboere, hvorfor det også kan være forskelligt, hvad den enkelte lægger vægt på. (Bryman 2012:470).

Der er i den forbindelse udarbejdet en interviewguide, der har haft til formål at sikre en gennemgående struktur og opnåelse af en dybere indsigt inden for centrale aspekter, der kun overfladisk blev belyst i spørgeskemaet. Således har alle interviews indeholdt overordnede temaer, der har anskuet informantens rolle i Venligboerne, motivationen for det frivillige engagement, det udførte frivillige arbejde i Venligboerne, samt deres syn på Venligboerne i fremtiden. Særligt motivationen og informantens frivillige arbejde i Venligboerne har haft den bagvedliggende hensigt at kunne undersøge, hvilket aktivitetsniveau Venligboerne har. De stillede spørgsmål har været af blandet karakter, hvor nogle spørgsmål har været indledende og ligetil at besvare, mens andre i højere grad har lagt op til refleksion hos informanten. Interviewguiden og yderligere overvejelser i forbindelse hermed kan findes i bilag 5.

Før de gennemførte interviews med de frivillige venligboere, blev der foretaget et interview med stifteren Merete Bonde Pilgaard. Dette interview betragtes som et ekspertinterview, da det formodes, at hun om nogen har særligt indsigt i Venligboernes udvikling og karakter. I forbindelse med dette interview er der ligeledes udarbejdet en interviewguide på samme præmisser som ovenstående. Det skal dog nævnes, at spørgsmålene er tilpasset, således at der både er personlige spørgsmål rettet mod hendes egen rolle som venligbo og spørgsmål af mere generel karakter gældende for Venligboerne som helhed. Interviewguiden til Merete findes ligeledes i bilag 5.

Adgang til feltet, udvælgelse af og præsentation af informanter

Kontakten til de udvalgte informanter er opstået gennem den kvantitative undersøgelse, hvor det i slutningen af spørgeskemaet var muligt at tilkendegive, hvorvidt der var interesse for at deltage i et uddybende interview. Der viste sig at være stor opbakning, idet 88 venligboere meldte sig. Dette har givet et stærkt metodisk udgangspunkt for den efterfølgende udvælgelse af informanter, da det var muligt at udvælge informanter.

Med muligheden for en specifik udvælgelse af informanter, er der derfor opstillet kriterier for udvælgelsen. Formålet hermed var ikke at skabe repræsentativitet, men at sikre forskellighed blandt Venligboerne og deres synspunkter. På den baggrund er der udvalgt otte informanter, der er ligeligt fordelt på køn og med størst mulig fordeling på alder. Derudover varierer graden af engagement til at indeholde informanter, der er meget aktive

og udviser stort engagement og informanter, der er mindre aktive og blot udøver frivilligt socialt arbejde i ny og næ, samt en enkelt informant der er passiv. Endvidere er der variation i familietype, hvor informanten er bosiddende, beskæftigelse og politisk ståsted. De otte informanter og udvælgelseskriterierne er opstillet i nedenstående skema.

Skema 2: Udvælgelseskriterier

Venlig bo	Bosiddende	Afsluttet uddannelse	Beskæftigelse	Aktivitets niveau	Politisk ståsted
1	Større by	Ungdomsudd.	Studerende	1	SF
2	Større by	Fuldført lærlingeudd.	Arbejdsløs	2-3	Alternativet
3	Større provinsby	MVU	Funktionær/tjenestemand	7 eller mere	Venstre
4	Hovedstads området	MVU	Pensionist	4-6	Alternativet
5	Landdistrikt	KVU	Ufaglært arb./specialarb.	2-3	Enhedslisten
6	Større provinsby	LVU	Funktionær/tjenestemand	2-3	Enhedslisten
7	Landdistrikt	KVU	Funktionær/tjenestemand	4-6	Venstre
8	Mindre provinsby	MVU	Pensionist	7 eller mere	Radikale Venstre

De otte informanter vil i analysen fremstå anonyme. Dette er valgt dels for at beskytte informanten og dels ud fra den overvejelse, at det er informantens rolle som venligboere, der er interessante, hvorfor uddybende personlige oplysninger ikke er relevante. Informanterne fremgår derfor som venligbo 1, venligbo 2, venligbo 3 og så videre. Merete vil i kraft af sin ekspertrolle blive henvist til med navn.

Interviewsituationen

Alle ni interviews er foregået telefonisk. Dette valg er taget ud fra en geografisk begrænsning, idet informanterne er bosiddende i hele landet. Ved denne interviewform har det derfor været muligt at afvikle interviewene relativt hurtigt og fleksibelt i forhold til informantens ønsker.

I forlængelse heraf blev det overvejet, hvilke ulemper denne interviewform medfører. Den manglende ansigt-til-ansigt kontakt er med til at skabe en distance mellem informant og interviewer, der kan påvirke interviewets kvalitet. Da disse interviews ikke indeholder spørgsmål af følsom karakter, men derimod åbne spørgsmål om en sag informanterne har interesse i, blev det vurderet, at denne ulempe ikke ville have afgørende betydning for interviewenes kvalitet. Under de ni interviews blev det dog tydeligt, hvordan nogle informanter havde lettere ved at udtrykke sig over telefon, mens andre var mere kortfattede. Således varierede interviewenes længde fra 15 minutter for det korteste og 50 minutter for det længste. Det kan tænkes, at dette kan være den oplevede konsekvens af ikke at interviewe ansigt-til-ansigt.

Inden interviewene blev afviklet, blev der gjort en overvejelse omkring antallet af interviewere. Det blev besluttet, at interviewet skulle forløbe som en en-til-en samtale mellem informanten og en interviewer. Dette på baggrund af, at flere stemmer uden ansigter kan være forvirrende og utrygt for informanten.

I den efterfølgende bearbejdning er fortolkningen og forståelsen for interviewudskrifterne sket ved at gennemgå og -læse dem for at meningskondensere og sammenfatte essenser fra informanternes udtalelser. Ved gennemlæsningen opstår et helhedsindtryk, som gør, at det bliver muligt at identificere det fremtrædende i lyset af problemformuleringen. (Kvale og Brinkmann 2009:227-228).

Virtuel empiri

Som supplerende kvalitativ empiri inddrages det virtuelle aspekt som en del af det empiriske materiale. Den virtuelle empiri er i dette speciale karakteriseret ved observation af Venligboernes Facebook-grupper, både de store og meget aktive grupper, men også de mindre lokale grupper.

Internettet som kilde til information kan vise sig i mange forskellige former, blandt andet gennem websider, sociale medier og online kommunikation, hvilket citatet beskriver mere dybdegående:

"There is yet another kind of material that can be found on the Web that could be construed as a form of document - the postings that are made to discussion forums,

chatroom interactions, and other kinds of contributions to online environments. Collectively, these are often referred to as studies of online interaction and sometimes, when it is appropriate, as studies of online communities.” (Bryman 2012:656-657).

Med Facebook er der således mulighed for at observere Venligboernes virtuelle interaktion og interne gruppeaktivitet, uden deltagelse og indflydelse herpå. At indsamle empiri via denne metode, hvor der bevidst foretages skjulte observationer af et bestemt forum, efterlader dog også etisk tvivl, der er nødvendig at være opmærksom på (Bryman 2012:657). I specialet håndteres dette ved at lade alle citater og eksempler fra Facebook fremstå anonyme.

Kvalitetskriterier

Den kvalitative undersøgelse kan vurderes på baggrund af validitet og reliabilitet. Forskelligt fra den kvantitative metode, har begreberne en anden betydning, der i højere grad relaterer sig til kvalitative principper.

Ekstern reliabilitet henviser til spørgsmålet om, hvorvidt en undersøgelse kan gentages. I denne undersøgelse er den eksterne reliabilitet lav, da det er vanskeligt at genfinde resultaterne, når det er forskelligt, hvilket standpunkt den enkelte venligbo har på interviewtidspunktet. Det sociale område er under konstant forandring, hvilket også betyder, at Venligboerne og det frivillige sociale arbejde er under udvikling, hvorfor fund på et givent tidspunkt oftest vil være forandret på et andet tidspunkt. (Bryman 2012:390). Dette er særlig relevant at fremhæve, når Venligboerne er et initiativ i udvikling. Det er dog forsøgt at højne den eksterne validitet ved at gøre fremgangsmåden gennemsigtig og vedlægge interviewguiden som bilag. Der kan modsat argumenteres for en høj grad af intern reliabilitet, der relaterer sig til “... *whether there is more than one observer, members of the research team agree about what they see and hear.*” (Bryman 2012:390). Dette skyldes, at gruppen blot består af to medlemmer, hvorfor risikoen for uoverensstemmelser i forståelsen betragtes som mindre.

I forlængelse heraf kan fokus rettes mod undersøgelsens validitet. Den eksterne validitet, som henviser til generaliserbarhed, er forholdsvis lav, da det er problematisk at generalisere de kvalitative fund til populationen. Dette er dog generelt ikke

efterstræbelsesværdigt, hvorfor lav validitet er typisk for denne type data. Til trods for den lave eksterne validitet kan det dog påpeges, at der er gennemført ni interviews, hvilket er medvirkende til at højne den eksterne validitet en smule, frem for hvis få interviews var blevet gennemført. Den statistiske generaliserbarhed er så godt som ikke eksisterende, når resultaterne ikke kan siges at gøre sig gældende for populationen. I stedet kan den analytiske generaliserbarhed inddrages, som fokuserer på at holde de empiriske fund op mod eksisterende teori, for at sammenkæde de fundne enkelttilfælde med større og bredere teoretiske forestillinger. Der kan være tale om generalisering, når der er en kobling mellem den indsamlede empiri og den benyttede teori, idet teorien på den måde kan være med til at bekræfte, at fundene ikke er enestående. (Antoft og Salomonsen 2007:49-51). Gennem analysen og i konklusionen vil det fremstå, i hvor høj grad de empiriske fund kan sluttes til de teoretiske perspektiver.

2.2.4 Samlede kvalitetskriterier

Som det tidligere er blevet nævnt, er mixed methods tilgangen med til at styrke den samlede validitet og give undersøgelsens resultater en større troværdighed. Dette sker blandt andet, fordi de to metoder opererer på forskellige niveauer, hvor den kvantitative metode forklarer, mens den kvalitative metode i højere grad skaber forståelse og mulighed for at uddybe tendenser. Derudover medvirker brugen af mixed methods til, at svaghederne ved den enkelte metode kan opvejes af styrkerne ved den modsatte, ligesom der er tale om, at de to metoder supplerer hinanden og dermed bidrager til at skabe en større forståelse af det frivillige sociale arbejde i Venligboerne. (Bryman 2012:633). Dette kommer særligt til syne i dette speciale, hvor det kvantitative spørgeskema er med til at skabe overblik, mens de kvalitative interviews i stedet skaber dybde og er fortolkende i forhold til den enkelte venligbo og den situationskontekst, informanten befinder sig i.

3. Teori

I det følgende præsenteres specialets udvalgte teori. Dette indeholder en introduktion til Ulla Habermann, som med et empirisk afsæt har beskæftiget sig med frivilligt socialt arbejde. Hun har blandt andet interesse for, hvilke motiver der ligger til grund for at være frivillig. Yderligere beskæftiger Habermann sig med forskellige slags frivillighed set i lyset af samfundets udvikling, hvor der særligt trækkes på elementer fra Anthony Giddens modernitets- og samfundsforståelse. På det grundlag er Giddens inddraget som supplerende teori. Valget af Habermann som hovedteori bunder i en overvejelse omkring, hvordan Venligboerne kan betragtes, og i hvilket omfang det er muligt at identificere lignende motiver blandt medlemmerne. Både Habermann og Giddens forholder sig til udviklingen, nærmere udviklingen i frivillighed, samt den samfundsmæssige udvikling, som Venligboerne er en del af. Teorierne er dermed rammesættende og bidrager til at belyse Venligboerne som et nyt frivilligt initiativ og sætter bevægelsen i kontekst.

3.1 Motiver og motivdimensioner

Ulla Habermann introduceres med henblik på en præsentation af hendes motiver og motivdimensioner. Dette på baggrund af udgivelsen *"En postmoderne helgen - om motiver til frivillighed"* (2007).

For at forklare de bevæggrunde, der ligger bag frivillighed, tager Habermann udgangspunkt i indre og ydre motivationer. Ifølge Habermann kan motiv defineres som: *"...den 'indre bevæggrund' til en bestemt handling..."* (Habermann 2007:47). Definitionen favner sproglige udtryk med udgangspunkt i de frivilliges egen selvforståelse, hvilket vil sige bevidste overvejelser og dermed ikke ubevidste motiver. I forlængelse heraf defineres også anledning. Habermann skriver: *"Selvom vi synes, at vi burde gøre en frivillig indsats, er det ikke altid, at vi gør det. Det er ikke nødvendigvis tegn på hykleri eller uærlighed, men snarere at der ikke har været en igangsættende anledning - at der måske ikke har været en nødvendighed."* (Habermann 2007:297). Med anledning menes den aktuelle situation eller ydre bevæggrund, som både kan være strukturel, for eksempel nedskæringer på en arbejdsplads, men også personlig afhængig af ens livssituation, som for eksempel at overgå til en ny periode i livet. En anledning kan også være en mere direkte opfordring fra en frivillig organisation. (Habermann 2007:41).

Anledning og motiv er tæt forbundne, men skal betragtes som to forskellige forklaringer på at indgå som frivillig, som beskrevet i citatet:

"Der skal mere til end en anledning – nemlig en trang til at handle i forhold til det, man tror på", som giver mening, og som er "nødvendigt" [...] Med til forklaringen på, hvorfor mennesker påtager sig et frivilligt arbejde, hører både ydre anledninger: den aktuelle og ofte tilfældige situation, nødvendigheden, samt ikke mindst opfordringen og de indre motiver, som bunder i traditioner, tro og overbevisning og i selvforståelse og livsstrategi." (Habermann 2007:41).

Habermann tager udgangspunkt i motivforskningen med en skelnen mellem altruisme og egennytte, hvormed hun sætter spørgsmålstegn ved, om frivillige drives af at hjælpe andre i nød uden øje for at fremme egne interesser, eller om det i højere grad handler om mere egennyttige aspekter. (Habermann 2007:232). Hun finder, at de to begreber ikke er konkurrerende, men nærmere kan ses i sammenhæng, hvilket udtrykkes i citatet: *"De ønsker at gøre det gode - men de sidestiller det ikke nødvendigvis med at være gode."* (Habermann 2007:232). Både de altruistiske værdier og oplevelsen eller glæden ved at være frivillig kan eksistere side om side, hvorved det ikke er muligt at opsætte et "enten eller" mellem de to begreber. Herved beskriver Habermann, at det ikke så unuanceret og entydigt er muligt at definere motiver på baggrund af altruisme og egennytte. (Habermann 2007:232).

Habermann arbejder endvidere med otte forskellige motividimensioner. Disse motividimensioner er: sagen, værdier, læring, identitet, sociale forventninger, indflydelse/magt, karriere og kammeratskab (Habermann 2007:194).

- Sagen omfatter den overordnede idé og handler om at støtte en bestemt sag.
- Værdidimensionen indbefatter uegennyttige/altruistiske motiver. Nærmere bestemt drejer det sig om at gøre noget for andre og hjælpe andre uden udgangspunkt i eget behov.
- Læring handler om at forholde sig til andre end én selv og at lære noget om eksempelvis sociale forhold, således at den frivillige erhverver ny viden. I forhold til læring er

opfattelsen, at frivilligt arbejde giver noget igen til giveren og dermed kan blive en gevinst for den frivillige, hvorfor der kan peges på et element af personlig udvikling

- Identitetsdimensionen repræsenterer frivilligt arbejde, som giver mening og som giver identitet, hvilket således handler om den frivillige selv.
- Dimensionen sociale forventninger omfatter de normer, der hersker og de forventninger, som familie, venner, bekendte, arbejdspladsen eller andre har til, at en person er frivillig.
- Status/indflydelse/magt indbefatter at deltagelse i frivilligt arbejde kan medføre status og indflydelse/magt i form af mulig påvirkning på politiske beslutninger, men også påvirkning i forhold til selve organiseringen af det frivillige arbejde.
- Karrieredimensionen handler om, at den frivillige kan bruge den frivillige indsats til at fremme muligheder på arbejdsmarkedet, således at frivilligheden bliver en investering i fremtiden og dermed er CV-relevant.
- Kammeratskab er den sociale dimension og handler om at få nye venner og bekendtskaber.

(Habermann 1993:76-77, Habermann 2007:151-155).

Generelt er der stor enighed i forhold til motiverne alt efter type af organisation eller forening. Når der udelukkende fokuseres på sociale organisationer viser det sig, at læring, værdier og identitet er de motiver, som er særligt gennemtrængende (Habermann 2007:194).

Yderligere er der tale om, at motiverne for frivillige er sammensatte og blandede, så der sker et møde mellem motiver, hvormed der opstår et *motiv-miks*. Samtidig er der ofte et hierarki mellem motiverne, således at de ikke er lige vigtige - et såkaldt *motiv-hierarki*. Derudover er der ofte forskel på motiverne i forhold til organisationstypen, så der er tale om *motiv-kontekst*. (Habermann 2007:63, Habermann 1993:75). Det kan dog pointeres, at de forskellige begreber differentierer sig fra hinanden. Motiv-mixet skabes når flere motividimensioner viser sig, mens motiv-hierarkiet og motiv-konteksten er empirisk styret på baggrund af den enkelte venligbo.

Ved Habermanns belysning af motiverne, står det klart, at det er forskelligt, hvilke motiver der kan identificeres hos frivillige. Habermanns perspektiver benyttes til at undersøge hvilke både indre og ydre bevæggrunde, samt motivdimensioner der ligger til grund for valget om at være Venligbo. Dette undersøges med udgangspunkt i Venligboernes egne fortællinger, hvorfor specialet lægger sig op af Habermanns forståelse af motiver som bevidste udtryk.

3.2 Habermann og Giddens - postmoderne frivillige

Udover motivdimensioner retter Habermann med sin teori også fokus på frivillighed i samtiden, hvor hun opsætter to idealtyper og skelner mellem klassisk frivillighed og ny frivillighed. I den forbindelse fremhæves særligt den samfundsmæssige udvikling, hvor det fremgår, at Habermann i høj grad deler samfundsforståelse med samfundsteoretikeren Anthony Giddens og hans beskrivelse af det postmoderne menneske. Med sin teori henter Habermann således inspiration fra Giddens, som agerer som et uddybende og rammesættende udgangspunkt herfor.

Det senmoderne samfund karakteriseres af Giddens som et højmoderne samfund, der først og fremmest er dynamisk, som beskrevet i citatet:

“Den moderne verden er en ‘løbsk verden’: Ikke alene er den sociale forandrings hastighed langt højere, dens omfang og dens dybde, hvormed den påvirker tidligere eksisterende sociale praksisser og adfærdsformer, er også langt større.” (Giddens 1996:27, Kaspersen 2001:121).

Det senmoderne samfund kan derfor defineres ved moderne institutioner og adfærdsmønstres udviklingsfase, hvor modernitetens grundlæggende træk bliver påvirket af globalisering. (Giddens 1996:26,278).

Med modernitetsanalysen fokuserer Giddens på en udvikling, der ikke blot inddrager forandringerne i det moderne samfunds institutioner, men samtidig også rummer det moderne menneskes selvidentitet, specifikke kendetegn og indbyrdes relationer. (Kaspersen 2001:120). Der opstår et gensidigt samspil mellem udviklingen i de institutionelle og personlige forhold, som Giddens understreger:

“Den forvandling, som moderne institutioner fører med sig, fletter sig imidlertid direkte sammen med individets tilværelse og derfor med selvet” og modsat “Selvet er ikke et passivt væsen determineret af påvirkning udefra. Ved at individer skaber deres selvidentitet, bidrager de til eller ligefrem forårsager sociale påvirkninger, som er globale i deres konsekvenser og implikationer - uanset hvor lokal en kontekst, deres handlen udspiller sig i.” (Giddens 1996:9-10).

Denne gensidige påvirkning er medvirkende til at skabe en særlig dynamik, hvor tre aspekter kan identificeres som gældende karakteristika herfor: Adskillelse af tid og rum, udlejring af sociale institutioner og øget institutionel refleksivitet.

Tidligere var tid og rum forbundet med sted og beliggenhed. I takt med globaliseringen og den teknologiske udvikling har disse begreber ændret sig markant og gjort det muligt at skabe sociale relationer på tværs af tid og rum. (Giddens 1996:277). Den sociale interaktion, der foregår i dag, har derfor ikke som forudsætning at skulle foregå på samme tid og sted. Adskillelsen af tid og rum har gjort afstanden mellem lande mindre og gjort det muligt at agere i mange former for sociale omgivelser, der netop er struktureret gennem denne adskillelse. (Giddens 1996:29). Dette skaber en massiv dynamik, som også danner fundament for præcis koordinering af sociale aktiviteter. Dette uddybes i citatet:

“Moderne social organisering forudsætter en præcis koordination af handlinger, foretaget af mange mennesker, der fysisk er adskilte fra hinanden. Disse handlingers “hvornår” er direkte forbundet med “hvor”, men ikke som i præmoderne perioder via stedets mellemkomst.” (Giddens 1996:29).

Adskillelsen af tid og rum har tilmed haft afgørende effekt på udlejring af sociale institutioner. De sociale relationer er ikke længere begrænset til lokale samfund, men kan løftes ud af den lokale interaktionskontekst og kombineres igen på tværs af tid-og-rum-aspektet. (Kaspersen 2001:123). Slutteligt er øget refleksivitet et væsentligt aspekt i det senmoderne samfund. Dette defineres af Giddens som: *“Den regelmæssige brug af viden, som vi, det vil sige institutioner og individer, konstant foretager om betingelserne for samfundets organisation og forandring.” (Kaspersen 2001:125).* I den forbindelse henvises der til al menneskelig handling, hvor der konstant foretages en refleksiv handlingsregulering. Derudover henviser begrebet ligeledes til en refleksivitetsproces, der både befinder sig på et

institutionelt og personligt plan samt har en afgørende rolle for forandring i moderne systemer og moderne organisationsformer. (Kaspersen 2001:125).

Som Giddens fremfører det, står det således klart, at de tre ovenstående aspekter, adskillelse af tid og rum, udlejring og øget refleksivitet, spiller en central rolle i udviklingen af det senmoderne samfund. Særligt i forbindelse med adskillelse af tid og rum og øget refleksivitet kan udviklingen inden for de elektroniske massekommunikationsformer fremhæves som at have været gennem en afgørende forandringsproces. En væsentlig iagttagelse ved adskillelse af tid og rum er, at fjerne begivenheder i højere grad påvirker det enkelte menneske og dets handlinger, fordi mediernes udbredelse spiller en rolle. *“Med udviklingen af massekommunikation, og særlig den elektroniske kommunikation, bliver den gensidige indtrængningsproces, som finder sted mellem selvudvikling og sociale systemer helt på et globalt niveau, stadig mere udtalt.”* (Giddens 1996:13). Dette er en væsentlig pointe i det senmoderne samfund, der er med til at ændre handlingerne i det sociale liv fra det traditionsbundne til i høj grad at bygge på refleksivitet. Det er *“...den senere kraftige vækst i udviklingen af andre kommunikationsmidler, der sætter samfundene i stand til at opsamle og lagre store mængder af information og dermed skabe muligheden for et højere refleksivitetsniveau end tidligere.”* (Kaspersen 2001:126).

Giddens' samfundsforståelse skinner igennem i Habermanns opstillede idealtype på ny frivillighed, der blandt andet indebærer individualisme, refleksivitet og flere valgmuligheder (Habermann 2007:321). Samfundsforståelsen kommer blandt andet til udtryk i citatet af Habermann, hvor den ny frivillighed belyses: *“...fremtidens frivillige vil lægge mere vægt på det individuelle valg og interesser i forhold til frivilligt arbejde og mindre vægt på traditionelle værdier og tilhørsforhold.”* (Habermann 2007:321) og *“De frivillige vil ikke styres ind i bestemte aktiviteter, og de holder sig til, at frivilligt arbejde er ”deres frie valg”, ”deres sag” og ”deres møde” med andre mennesker.”* (Habermann 2007:319). I modsætning hertil opstilles den klassiske frivillighed, som blandt andet indbefatter mere traditionelle værdier og valg ud fra tilhørsforhold og loyalitet. Nedenfor er Habermanns skema over klassisk og ny frivillighed præsenteret:

Skema 3: Forskellige slags frivillighed: to idealtyper

	Klassisk frivillighed	Ny frivillighed
Frivillighedens kultur	Traditionelle værdier Det gode fællesskab	Individualisme Refleksivitet Flere frie valg
Valg af organisation	Valg ud fra tilhørsforhold og loyalitet (stærke bånd) Stabil organisation	Valg ud fra personlig interesse (løse bånd) Netværk
Område for og type af aktivitet	Klasse og tilhørsforhold Grad af in- eller eksklusion Organisationens behov Aktiv indsats	Interesse/behovsstyret Selvhjælp Balance mellem egne interesser og organisationens behov Holdning via. passivt medlemskab
Engagement	Lang tid (livstid) Kontinuerligt Regelmæssigt Lokalt	Kort tid (tidsbegrænset) Episodisk Situationsbestemt Globalt
Forhold til modtager	Ulige Altruistisk	Gensidigt Egennyttigt

(Habermann 2007:322).

På baggrund af ovenstående skema er ny frivillighed således præget af en vægtning af egennytte motiver, mindre kontinuitet og løse bånd, præference for korttidsopgaver, valg af organisation i forhold til interesse i stedet for tradition, mindre lokalt og mere globalt engagement, samt mere vægt på gensidighed og selvhjælp. Yderligere påpeger Habermann, at der fremtidigt vil være brug for et frivilligt rum, hvor identitetsdannelse, livsstrategi og mening kan rummes. (Habermann 2007:321).

I sin skelnen mellem klassisk frivillighed i moderniteten og ny frivillighed i postmoderniteten påpeger Habermann dog, at der er tale om, at de postmoderne frivillige lader vente på sig, hvorfor de frivillige befinder sig med en fod i hver idealtipe. Der kan således være tale om, at det frivillige arbejde i dag indeholder værdier, der henholdsvis

hører moderniteten og postmoderniteten til. (Habermann 2007:321-322). På den vis peger Habermann på udviklingstendenser, som også følgende citat beskriver: *"En del forskning peger på, at den frivillige organisering indholdsmæssigt bevæger sig væk fra et alment solidarisk/værdimæssigt præg mod mere individuelle interesseaktiviteter."* (Habermann 2007:24) og *"Det er sandsynligt, at fremtidens frivillige arbejde får en anden (institutionel) form og måske et andet indhold, og i nogen grad andre bevæggrunde (motiver), alt efter hvorledes samfundet ændrer sig."* (Habermann 2007:323).

På baggrund af ovenstående vil Habermanns skelnen mellem idealtyperne ny og klassisk frivillighed benyttes til at belyse, hvordan de frivillige i Venligboerne placerer sig i forhold hertil. Dette viser sig i en afsluttende diskussion, hvor analysens resultater inddrages og diskuteres i forhold til ovenstående samfundsforståelse og opfattelsen af ny og klassisk frivillighed. Senmoderniteten har ændret karakteren af det daglige sociale liv, og påvirker således også de personlige aspekter, som Giddens beskriver: *"Moderne institutioner adskiller sig fra alle tidligere former for social orden ved deres dynamik, graden hvormed de underminerer traditionelle vaner og skikke samt deres globale påvirkning."* (Giddens 1996:9). På baggrund heraf ønskes det undersøgt, hvordan udviklingen har vist sig at have effekt på det frivillige sociale arbejde, for dermed at kunne forstå de vilkår, Venligboerne i dag agerer under.

4. Analyse og diskussion

Efter en præsentation af specialets videnskabsteoretiske refleksioner, design og metodemæssige overvejelser vil følgende kapitel klargøre, hvordan den indsamlede empiri benyttes, og hvordan analysen vil forløbe. Dernæst vil analysen og en diskussion følge.

4.1 Disposition

Analysen og diskussionen er på baggrund af problemformuleringen inddelt i to med formålet om at sikre en fyldestgørende besvarelse heraf. I analysen er hensigten at besvare første del af problemformuleringen: *Hvordan kan bevægelsen Venligboerne karakteriseres, sammenlignet med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde?*

Analysen er inddelt i fire dimensioner. Hver dimension vil være medvirkende til at udforske og pege på gældende tendenser for Venligboerne, for således at kunne karakterisere bevægelsen.

- Dimension 1: Geografisk kortlægning
- Dimension 2: Generelle karakteristika
- Dimension 3: Motivation
- Dimension 4: Potentialer og udfordringer sammenlignet med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde

Dimension 1 indeholder en geografisk kortlægning af Venligboernes udbredelse i Danmark. Dermed har den karakter af at være deskriptiv og skaber grundlæggende viden om, hvordan Venligboerne fordeler sig geografisk. Dimension 2 er medtaget for at tegne et billede af, hvem Venligboerne er. Der er særligt fokus på hvilke generelle karakteristika, der gør sig gældende for medlemmerne. Dette er medvirkende til at kunne differentiere mellem medlemmerne og opstille profiler på, hvilke typer individer, der er venligboere. Dimension 3 fokuserer på motivationsmønstre, nærmere bestemt hvilke overvejelser der ligger til grund for Venligboernes engagement og indtræden i bevægelsen. Slutteligt er dimension 4 inddraget, som belyser potentialer og udfordringer ved bevægelsen. Dimensionen fokuserer særligt på, hvorvidt medlemmerne oplever, at Venligboerne adskiller sig fra traditionelle medlemsorganisationer.

Derudover følger en diskussion, der har til formål at besvare anden del af problemformuleringen: *Hvilke samfundsmæssige tendenser er bevægelsen udtryk for?*

Diskussionen vil inddrage fund fra analysen, der sættes i relation til Habermanns forståelser af ny og klassisk frivillighed.

Gennem analysen og diskussionen benyttes og kombineres, jævnfør mixed methods afsnittet, empirisk materiale af både kvantitativ og kvalitativ karakter. I den forbindelse skal det påpeges, at når respondenter nævnes, henvises der til kvantitativt materiale, mens informanter henviser til kvalitativ empiri. Referencer til informanterne, henvist til som venligbo 1, venligbo 2 med videre, kan findes i bilag 6, der indeholder transskriberinger fra alle gennemførte interviews. Når der refereres til respondents citater fra spørgeskemaundersøgelsen, kan disse findes i bilag 7.

4.2 Analyse

4.2.1 Dimension 1: Geografisk kortlægning

I den første dimension følger en præsentation af den udarbejdede kortlægning af Venligboernes udbredelse i Danmark, pr. marts 2016, illustreret med udgangspunkt i landets 98 kommuner.

På kortet er kommunerne afbilledet i følgende farveintervaller på baggrund af medlemstallene for lokalgrupperne:

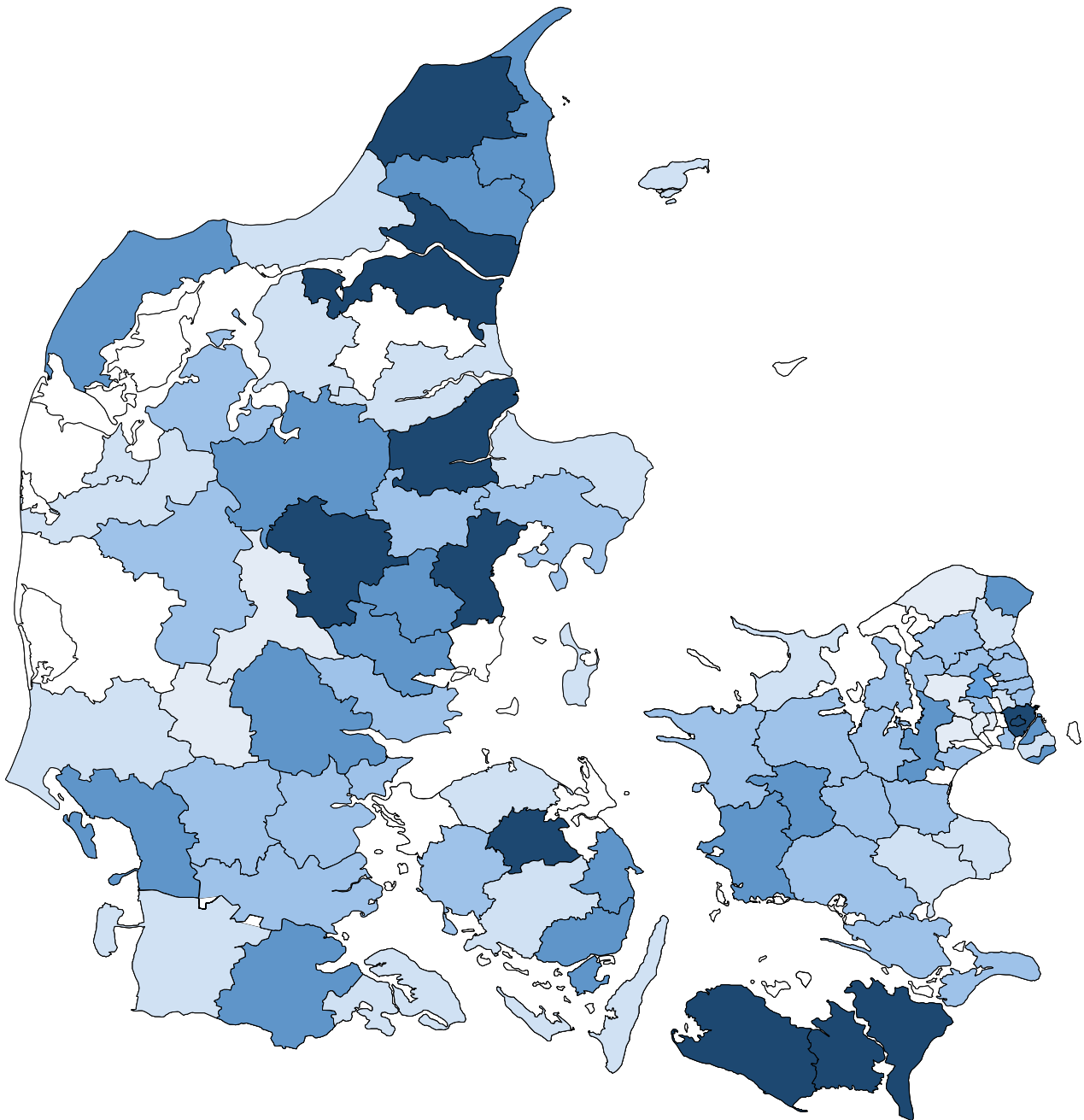
1-100 medlemmer: Lysest blå

101-500 medlemmer: Lysere blå

501-1000 medlemmer: Lys blå

1001-2000 medlemmer: Blå

2001 medlemmer - og derover: Mørkeblå

Figur 1: Venligboernes udbredelse i Danmark

Kortlægningen viser, at der kan identificeres lokale venligbo-grupper i 81 ud af 98 kommuner, nærmere bestemt i 83 procent af landets kommuner. Dermed er Venligboerne repræsenteret i størstedelen af landets kommuner og dækker således geografisk en stor del af Danmark. Venligboerne er størst repræsenteret i denne rækkefølge: København, Aarhus og Odense, og mindst repræsenteret i disse tre kommuner: Ikast-Brande, Billund og Egedal.

Interessant er det, at Hjørring Kommune tilmed er en af de kommuner, hvor Venligboerne er størst repræsenteret. Dette er ikke et overraskende fund, idet Venligboerne, som tidligere skrevet, havde sin begyndelse her. Yderligere er Lolland Kommune en af de kommuner med flest venligboere, hvilket kan forklares med den geografiske placering i forhold til den danske grænse ved Rødby.

Det viser sig, at der er en stor spredning i forhold til antallet af medlemmer i de forskellige lokalgrupper. "Venligboerne – København og omegn" er med 40.060 medlemmer den gruppe med flest medlemmer, mens "Haraldsted og omegn" er den mindste gruppe med 23 medlemmer. Det skal pointeres, at de byer, hvor Venligboerne er mest repræsenteret, også afspejler, at indbyggertallet ligeledes er markant større end i de mindre byer. På baggrund af kortlægningen er det ikke muligt at sige noget om antallet af medlemmer i forhold til indbyggertal.

Kortlægningen indikerer dog, at Venligboerne ikke udelukkende er et storby fænomen, omend lokalgrupperne har flest medlemmer i landets største kommuner. Lokalgrupperne kan både identificeres i landets største kommune, baseret på indbyggertal, København, men ligeledes også i den mindste kommune Læsø, hvilket giver anledning til at påpege, at Venligboerne ligeledes eksisterer i mange lokal- og landområder.

4.2.2 Dimension 2: Generelle karakteristika

I forlængelse af ovenstående geografiske kortlægning, hvor det blev vist, at Venligboerne er udbredt i store dele af Danmark, og står som en stærk bevægelse, er det interessant at udarbejde en karakteristik af, hvem Venligboerne er. Følgende dimension har dermed til formål at pege på generelle karakteristika blandt Venligboerne, hvor følgende variable indgår: køn, alder, familietype, uddannelsesniveau og beskæftigelse.

Deltagerroller

Som indledningsvist beskrevet peger tendenser på, at der er blevet åbnet op for en ny form for frivilligt engagement, som indebærer tidsbegrænsede projektfrivillige. Med afsæt heri, har Venligboernes engagement og aktivitetsniveau været styrende for undersøgelsen af de generelle karakteristika. Det viser sig som en gennemgående tendens, at medlemmernes engagement er varierende. På baggrund af dette fund, har det været muligt at inndele Venligboerne i forhold til om de aktivt har deltaget i eller udført aktiviteter, samt, hvis de er

aktive, hvor ofte de har udført/deltaget i aktiviteter indenfor den seneste måned. På baggrund heraf er følgende tre kategorier opstået: *passive*, *lidt aktive* og *meget aktive*.

Tabel 2: Aktivitetsniveau

	Passiv	Lidt aktiv	Meget aktiv	Total
Frekvens	113	154	73	340
Procent	33,2%	45,3%	21,5%	100%

n=340, missing=31

Inddelingen i kategorierne passive, lidt aktive og meget aktive, viser, at der er forskel på de roller, som Venligboerne indtager. Den største del, 45,3 procent, er lidt aktive, efterfulgt af 33,2 procent passive medlemmer, mens færrest, 21,5 procent, er meget aktive. Det kan dog nævnes, at det ikke er muligt at fastslå, hvilke respondenter der har besvaret spørgeskemaet. Det kan tænkes, at de passive medlemmer ikke i lige så høj grad har set spørgeskemaet eller fundet det relevant, som de aktive respondenter. På baggrund af den overvejelse kan ovenstående antal passive medlemmer være afvigende fra det egentlige antal, da det formodes, at de aktive venligboere er mere involverede og dermed også mere opmærksomme på opslag i de respektive Facebook-grupper.

I den sammenhæng kan det fremhæves, at mens tabellen viser, at størstedelen af Venligboerne er lidt aktive, udtrykkes det af informanterne, at de er af den opfattelse, at størstedelen af Venligboerne er passive. Der er dermed en uoverensstemmelse mellem de kvantitative og kvalitative fund, idet den kvantitative empiri viser, at der er flest lidt aktive, men den kvalitative empiri giver et billede af, at flest er passive. Der kan derfor sås tvivl om, hvilken gruppering der er størst, og hvordan fordelingen reelt ser ud. Det kan dog tænkes, at informanterne i højere grad skelner mellem aktive og passive og oplever de lidt aktive som tilnærmelsesvis passive, da det er naturligt oftest at lægge mærke til de meget aktive. En venligbo udtaler blandt andet:

"Jeg tror egentlig, at hvis man skærer ind til benet og kigger på, hvor mange mennesker der egentlig er offline aktive i Venligboerne, så er det faktisk ganske få mennesker. [...]"

Jeg tror, at gruppen har sådan noget 1400–1500 medlemmer nu, men altså jeg kender kun til en håndfuld, måske ti mennesker, som faktisk gør noget.” (Venligbo 5:48).

Endnu en venligbo, fra en anden lokalgruppe, udtaler ligeledes: *“Jeg tror, at vi er mellem 600–700 medlemmer i den gruppe, som jeg er medlem af. [...] Der er måske 20-30 stykker, der er aktive.” (Venligbo 7:75).* At mange medlemmer er passive kan give anledning til at belyse grundlaget for de mange medlemmers passive tilgang. En venligbo fortæller:

“Det tror jeg egentlig gælder rigtig mange af dem, der er medlem af Venligboerne på Facebook, at for rigtig manges vedkommende, så er det mere af navn end af gavn, kan man sige. Måske for at tilkendegive, at man synes, det er et godt initiativ og at vi skal tage godt imod de mennesker, der kommer til vores land.” (Venligbo 5:45).

En anden Venligbo kommer samtidigt med et bud på en forklaring herpå: *“Jeg tror, at mange måske melder sig ind for lige at se, hvad det er for noget og sådan noget, og så ikke sletter sig fra gruppen igen, hvis det ikke interesserer dem, og så bare bliver hængende.” (Venligbo 7:75).* Antallet af passive medlemmer opfattes dog ikke nødvendigvis som negativt, hvilket en tredje venligbo giver udtryk for:

“Men det er lige så fint, at de bare er med i en gruppe et eller andet sted og bare bidrager ved at være der, så behøver man ikke foretage noget, for på den måde bliver det også bare en holdningsting. Men det er nok de færreste, der har overskuddet til det, fordi man har så mange ting selv.” (Venligbo 6:68).

Som skrevet er grupperingerne skabt på baggrund af venligboernes egen angivelse af, om de aktivt har udført arbejde/deltaget i aktiviteter, herunder hvor ofte de er aktive. Der er i den forbindelse flere informanter, der har ytret sig i forhold til rollen som passiv, samt hvordan det nærmere er muligt at skelne mellem aktivitetsniveauer:

“Altså så skal man jo definere, hvad aktiviteter er. Det er også aktivt at give en pose fastelavnstøj, og det er også aktivt bare at være støttemedlem, det er der også aktivitet i. Men det er netop fordi, vi gør meget ud af, at vi ikke har en forventning om, at folk skal gøre noget, men det er fint, at de gerne vil være medlem. Det er da perfekt. Det er de meget velkomne til på den led altså.” (Venligbo 6:68).

Denne venligbo reflekterer over, hvor grænsen går mellem at være passiv og aktiv. Ifølge ham er medlemskab i sig selv en aktiv handling. Blandt informanterne er der eksempler på flere forskellige aktivitetsniveauer, som kunne identificeres i spørgeskemaet. En venligbo kan, på baggrund af sit frivillige engagement, karakteriseres som værende lidt aktiv. Den 37-årige venligbo har små børn, hvorfor hun finder det svært at afsætte meget tid til frivilligt arbejde, hvilket hun beskriver i citatet: *"Jeg lægger mig ikke på en fast dag om ugen for eksempel, fordi det har jeg simpelthen ikke tid til. Jeg har to små børn, så der ryger meget tid der."* (Venligbo 2:12). Derfor er det også kun i ny og næ, at hun arbejder frivilligt: *"Jeg har lige været der i dag, men det er så også første gang i tre måneder, tror jeg. Så det er meget løst, jeg er der."* (Venligbo 2:10). Modsat er en venligbo, der er særdeles engageret og kan betragtes som meget aktiv. Denne venligbo er 44 år og enlig far. Derudover har han været initiativtager til at oprette Venligbo-gruppen i den by, hvori han er bosiddende, og han fungerer derfor som tovholder, og ham der har overblikket over, hvad der er behov for: *"Netop som den der har været igangsætter af det, så bliver jeg meget bindeled i forhold til alt muligt. [...] Nu begynder de der undergrupper selv at tage sig af tingene, så nu begynder jeg at give slip på noget af det."* (Venligbo 6:54). Dette giver plads til at engagere sig på andre måder, så han blandt andet fungerer som bindeled mellem byens asylcenter og Venligboerne og yderligere engagerer sig i byens Venligbo-café. Mellem de to informanter, der er henholdsvis meget og lidt aktive, er der et spænd. Dette viser sig blandt andet hos en informant, der er særligt engageret i en enkelt syrisk familie, som hun flere gange om ugen har kontakt til. Der er to informanter, der har engageret sig i aktiviteter, der ligger en fast dag hver uge. Slutteligt er der to informanter, der indtager roller som altnuligsmænd, og derfor hjælper til med praktisk arbejde, hvor og når behovet opstår.

Yderligere er der en informant, som kan kategoriseres som passiv venligbo, da hun, til trods for intentionen herom, endnu ikke har deltaget i aktiviteter som venligbo. Hun udtaler:

"Jeg har faktisk ikke rigtig bidraget til så mange ting, så det er mest bare at hjælpe, hvis der er nogle, der skriver og spørger til, hvem de skal kontakte i forhold til det her. [...] Og det gør også, at jeg nogle gange har chattet med nogle. Så jeg har ikke lavet så meget sådan praktisk." (Venligbo 1:2).

På baggrund af ovenstående kan der stilles spørgsmålstejn ved skelnen mellem lidt aktive og passive, da informanten har været online aktiv gennem den lokale Venligbo-gruppe på Facebook. Det er således forskelligt, hvilke aktiviteter Venligboerne deltager i, samt om disse er online eller fysiske. I det følgende præsenteres aktiviteterne.

Aktiviteter

I både den kvantitative og kvalitative undersøgelse er der åbent blevet spurgt ind til, hvilke aktiviteter den aktive Venligbo varetager og deltager i. Det fremgår, at Venligboernes aktiviteter kan karakteriseres som værende meget varierede. Det viser sig dog, at langt størstedelen af aktiviteterne beskrives som rettet mod flygtninge, mens et fåtal af aktiviteterne er rettet mod venlighed generelt. Ved en gennemgang af aktiviteterne angivet af informanter og respondenter har det været muligt at opdele aktiviteterne i følgende kategorier.

- Indlevering, sortering, indsamling og koordinering af tøj, møbler og andre genstande til flygtninge, herunder også arbejde i Venligbo genbrugsbutikker også benævnt "Gratisbutikken" og "Venligbotikken" med flere. En respondent beskriver arbejdet således: *"Har oprettet egen "Gratisbutik" for flygtninge, der får tildelt bolig efter at have forladt asylcentre - de kommer ofte ud til totalt tomme lejligheder, og Venligboernes Gratisbutik kan så levere alt til køkken og bad og mindre ting til hjemmet."* (Bilag 7).
- Praktisk hjælp til flygtninge, såsom oversættelse fra et sprog til et andet, kørsel, flytning, rundvisning, at følge til læge, være behjælpelig med at finde job/praktikplads, kontakt til myndigheder, herunder spørgsmål relateret til sagsbehandling, familiesammenføring, klager med mere. En informant giver følgende eksempel herpå: *"Jeg hører til i en gruppe, som laver forskellige ting for Venligboerne. [...] Idag var der en der skulle på skadestuen, så der hjalp jeg der."* (Venligbo 8:78).
- Opstart, arbejde og koordinering relateret til Venligbo cafeer, herunder at tage vagter, bage kage, drikke kaffe, samtale med flygtninge og lignende i cafeer, hvor omdrejningspunktet er venlighed, samvær og mødet med nye mennesker. *"Er frivillig medarbejder og deltager i Café Venligbo i X, som har åbent en dag om ugen."* (Bilag 7)

skriver en respondent. Denne aktivitet tager en informant også del i: *"Jeg er administrator i cafégruppen [...] og sørger for at arrangementerne bliver til noget."* (Venligbo 6:60).

- Lektiehjælp og sprogundervisning til flygtninge i lektie- og sprogcafeer med fokus på at lære og øve dansk, herunder mere formel koordineret undervisning, men også mere uformel en-til-en undervisning hjemme. En informant beskriver: *"Det er et par timer hver uge, hvor de der har lyst kan komme. [...] Vi prøver at forstå hinanden."* (Venligbo 4:34). Hun fortsætter endvidere: *"Landkort er godt at have. Så kan man tale lidt om, hvor man har været henne, og hvor man er på vej hen og sådan noget."* (Venligbo 4:34).
- Samvær, samtaler og private besøg hos flygtninge eller hjemme hos venligboere, herunder madlavning og fællesspisning, i forbindelse med fastelavn, fødselsdage og øvrige fester. Derudover at være besøgsven, kontaktperson, være i kvindeklub, familieklub, mødregruppe eller anden klub/gruppe, samt modtage flygtninge. En respondent skriver: *"Vi holder julefrokost/julehygge, fastelavnsfest, og hvad der ellers knytter sig til danske traditioner. Derudover spiser vi kage eller arabisk mad og - først og fremmest hygger".* (Bilag 7). Især en informant har fået en rolle som kontaktperson og har opnået en tæt relation til en syrisk familie. Hun udtaler: *"Jeg har tænkt, at jeg vil lære dem dansk og integrere dem i samfundet og give dem nogle gode oplevelser her til sommer, for eksempel Himmelbjerget. Jeg har mange ideer."* (Venligbo 3:23).
- Arrangere og deltage i arrangementer/aktiviteter/ture som sport, for eksempel fodbold, ridning, volleyball, basket og fritidsaktiviteter som for eksempel strikning, gåture, skovture, spille spil, at gå og køre ture, tage i Legoland eller besøge andre attraktioner. En respondent skriver: *"Vi har i det sidste halve år hentet fire drenge på et asylcenter hen til min mands træværksted, hvor de sammen med ham har bygget strenge instrumenter, som de spiller på [...] Vi har også haft dem med til basket kamp, været i svømmehallen, til bowling, i biografen og på gåture ved skov og strand."* (Bilag 7). Ligeledes står en informant ugentligt for Venlig-bold, hvor alle kan mødes til frit

boldspil. *"Jeg er derinde nu hver fredag og deltager i boldspil og møder, og sørger for at der er god stemning og snakker med dem, der er der."* (Venligbo 5:45).

- Arbejde af administrativ karakter, herunder planlægning, formidling og deltagelse i forhold til lokal- og styregrupper, debat- og politiske møder, koordinering af frivillige og besvarelse af mails, deltagelse i kurser for frivillige, hverve nye frivillige, udarbejde plakater og reklame, samt fremstå som repræsentant for Venligboerne. Derudover arbejde relateret til Facebook, såsom eksempelvis at være administrator, ansvarlig for undergrupper og opstarte nye Venligbo grupper. En respondent skriver: *"Jeg er ved at lave en brochure om Venligboerne, som skal oversættes til arabisk"* (Bilag 7), mens en anden skriver: *"Jeg har sammen med en anden venligboer kontaktet kommunen om etablering af et tættere samarbejde mellem kommunen og Venligboerne i X"* (Bilag 7).
- Koordinering og fordeling af donationer og indsamlinger, herunder at ansøge om donationer, hjælpe med at koordinere, starte indsamlinger, samt selv at donere penge fra egen lomme. I den forbindelse udtaler en informant, at disse donationer blandt andet benyttes til at finansiere transport til store møbler. (Venligbo 4:40).
- Arrangere og deltage i events, demonstrationer og folkevandringer for at ytre meninger. Konkret nævnes en "Glædesring", samt andre demonstrationer af mere politisk karakter.

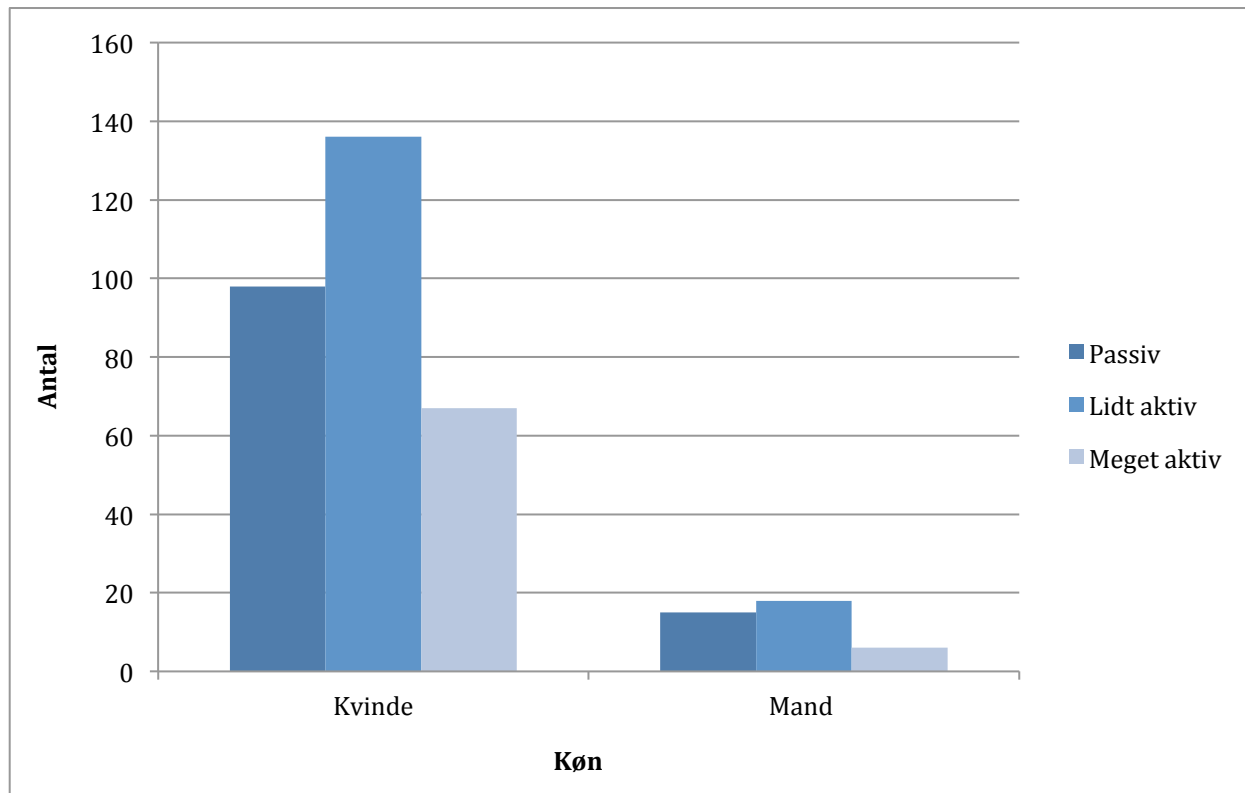
Ovenstående aktivitetsoversigt viser, at det er forskelligt i hvor høj grad og hvor mange, den enkelte Venligbo er i kontakt med i forbindelse med det frivillige sociale arbejde. Aktiviteterne indbyder dermed til forskellig grad af engagement og binding. Sammenfattende kan det pointeres, at de aktiviteter, som beskrives i spørgeskemaet, er sammenlignelige med de aktiviteter, som informanterne fortæller om. Der er eksempler på, at aktiviteterne er tidsbegrænsede, episodiske og situationsbestemte, hvorfor de frivillige kan betegnes som projektfrivillige. Tilmed er der eksempler på mere vedvarende aktiviteter, som forløbet over en længere periode.

Både aktivitetsniveauet og aktiviteterne er varierende for informanterne og respondenterne, således at disse kan betragtes som passive, lidt eller meget aktive. Samlet set kan der peges på, at Venligboerne rummer og tiltrækker individer, der indtager forskellige roller. I den forbindelse er det interessant yderligere at differentiere mellem passive, lidt aktive og meget aktive og i det følgende inddrage baggrundskarakteristika, som mere dybdegående kan karakterisere de tre grupperinger.

Karakteristika

Med udgangspunkt i ovenstående grupperinger efter aktivitetsniveau, vil der i det følgende laves en bivariat analyse, hvor det bliver muligt at sammenligne de tre grupperinger ud fra udvalgte baggrundsvariable. Dette gøres ved at foretage krydstabuleringer, hvor formålet er at undersøge, hvorvidt der er sammenhænge, samt forskelle og tendenser, der kan identificeres grupperingerne imellem. Variablen aktivitetsniveau fremgår som den afhængige variabel (Y), hvormed det bliver muligt at vurdere, om en ændring i den uafhængige variabel (X) medfører en ændring i aktivitetsniveauet. (Bryman 2012:339).

Figur 2: Køn

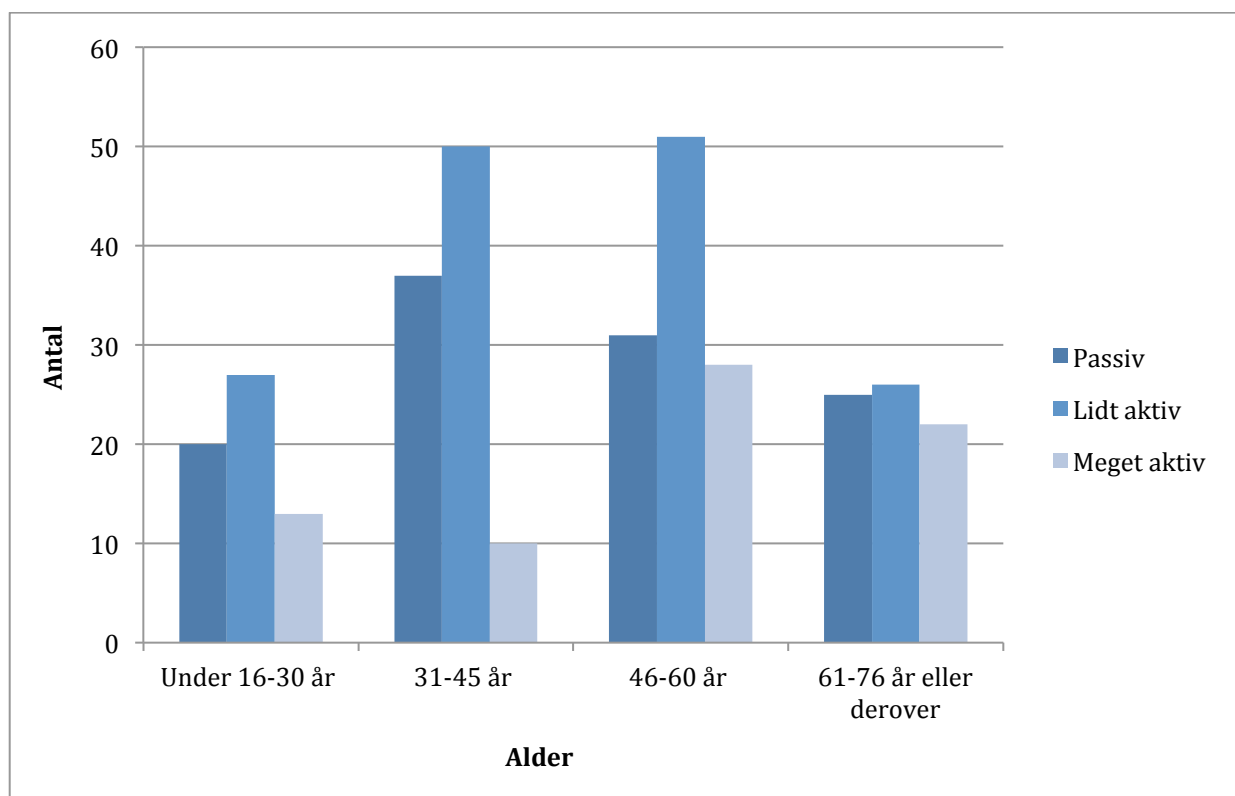


n = 340, missing = 31, $\chi^2 = 0,569$ og signifikansniveau = 0,300.

Denne figur er udarbejdet på baggrund af bilagstabel 1, bilag 4. Når der fokuseres på køn viser ovenstående, at der er en klar opdeling mellem kvinder og mænd. Totalt set er 88,5 procent kvinder, mens mændene udgør en væsentlig mindre andel med 11,5 procent. Dette er en betydelig skæv fordeling, der antyder, at Venligboerne i højere grad repræsenteres af kvinder. Rettes blikket mod de tre grupperinger, viser figuren ligeledes en fordeling, der ikke er betydelig forskellig fra ovenstående. Det betyder, at køn ikke spiller ind i forhold til at være passiv, lidt aktiv og meget aktiv.

I forlængelse heraf rettes fokus mod Venligboernes alder, hvor figur 3 er medtaget.

Figur 3: Alder



n = 340, missing = 31, gammaværdi = 0,108 og signifikansniveau = 0,128.

Denne figur er udarbejdet på baggrund af bilagstabel 2, bilag 4. Grundet lave svarprocenter ved de enkelte alderskategorier, er der foretaget en rekodning, der har til formål at give en mere sigende fremstilling. Figuren indikerer en stor spredning i aldersfordelingen, der viser respondenter under 16 år og op til 76 år eller derover, hvorfor der kan argumenteres for, at Venligboerne favner bredt og henvender sig til alle alderskategorier. Fokuseres der endvidere på sammenhængen mellem de forskellige aldersgruppers fordeling i forhold til at

være henholdsvis passiv, lidt aktiv og meget aktiv, viser det sig, at de passive venligboere er mindst repræsenteret i aldersgruppen 16-30 år med 17,7 procent og bedst repræsenteret i aldersgruppen 31-45 år med 32,7 procent. Aldersgruppen 31-45 år viser sig endvidere, at være den aldersgruppe, hvor færrest er meget aktive med blot 13,7 procent, mens andelen af meget aktive er størst i aldersgruppen 46-60 år. For de lidt aktive er repræsentationen højest ved aldersgrupperne 31-45 og 46-60 år med en forholdsvis lige fordeling på 32,5 procent og 33,1 procent, og lavest, ved aldersgrupperne 16-30 år og 61-76 år, igen med en lige fordeling på 17,5 og 16,9 procent. Totalt kan det pointeres, at andelen af Venligboerne er bedst repræsenteret i aldersgruppen 46-60 år.

Det viser sig således, at det oftest er kvinder i alderen 46-60 år, der er lidt og meget aktive. Samme mønster gør sig gældende, når informanternes oplevelse af fordelingen mellem køn og alder inddrages. En venligbo fortæller netop om hendes forestilling om overvægten af kvinder: *"Det er mest kvinder, tror jeg. Og mange af dem er 40 plus, har jeg indtryk af. Men der er jo også nogle på 20 år, og der er også nogle på 75, der gør hvad de kan. Men jeg tror de fleste er sådan mellem 30-50 år sådan lige umiddelbart."* (Venligbo 2:16). Der er dog også forestillinger om en mere bred fordeling. Her udtaler en venligbo: *"Vi har en del ældre, men så er der også den der mellemgruppe. Det er nogenlunde bredt, for der er også en del unge. Der er en del unge og en del ældre og så en mellemgruppe, der arbejder. Nogle er i 20'erne, 40'erne og 60'erne."* (Venligbo 6:64). Venligboen har dermed en forståelse af, at der er en stor aldersspredning.

I forbindelse med dette fremhæver også Merete sin forestilling om, hvordan den brede fordeling rækker ud over typisk frivilligt socialt arbejde:

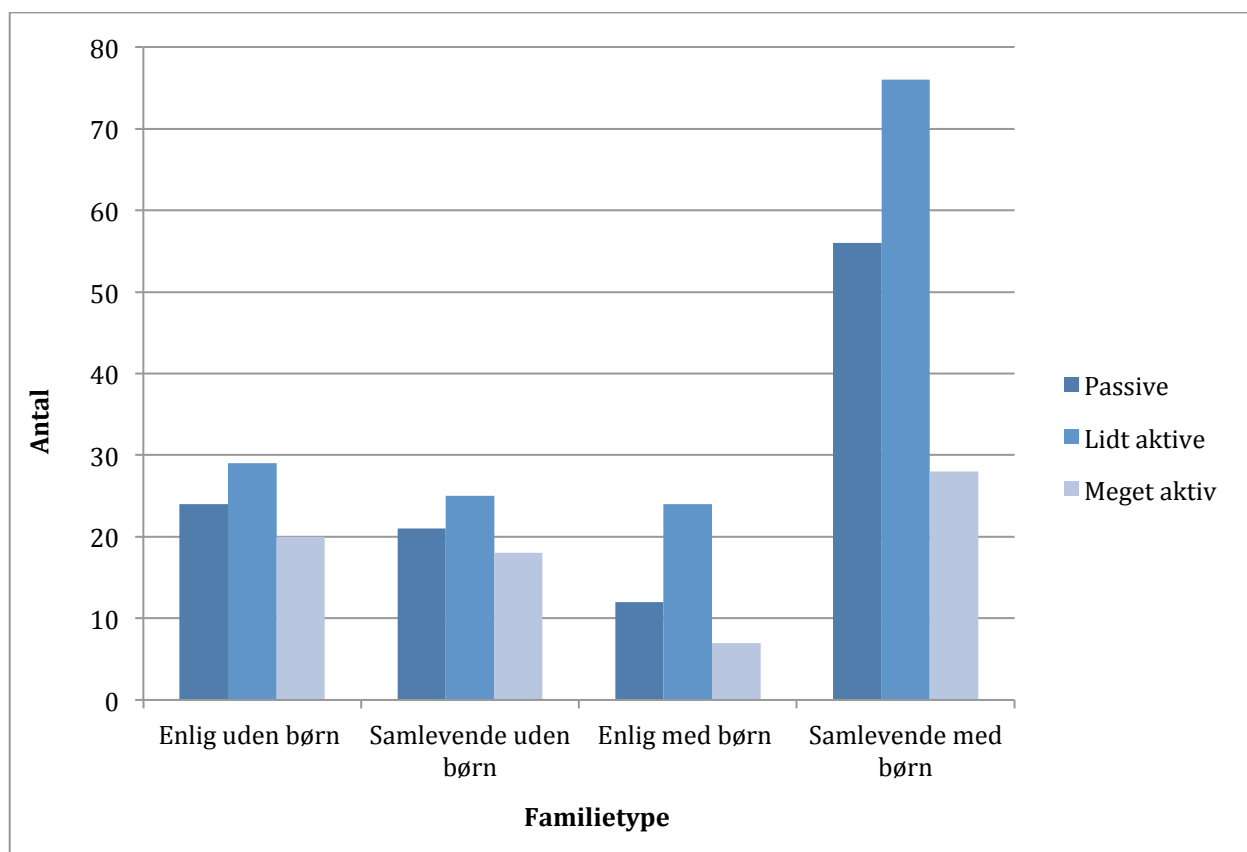
"Det er bredere end det, man typisk ser i genbrugsforretninger, som kan være ældre damer, der er stoppet med at arbejde, og som bare vil være frivillige. Og dem har vi også mange af, for de har simpelthen så meget energi, de her gamle damer. Og de er guld værd. For de kan jo også tage nogle vagter på tidspunkter, hvor vi andre er på arbejde." (Merete:98).

Hun fortsætter dog med at fortælle, at hun gerne ser flere unge involvere sig i Venligboernes arbejde. Netop de unges tilstedeværelse betragter hun som en fordel, fordi de kan hjælpe og

integrere unge flygtninge, der får mere ud af at snakke med nogle, der er omkring samme alder og sted i livet. (Venligbo 6:64).

Fra at have undersøgt Venligboernes alder og køn rettes blikket mod nedenstående figur, der belyser Venligboernes aktivitetsniveau i sammenhæng familietype.

Figur 4: Familietype



n = 340, missing = 31, $\chi^2 = 0,319$ og signifikansniveau = 0,194.

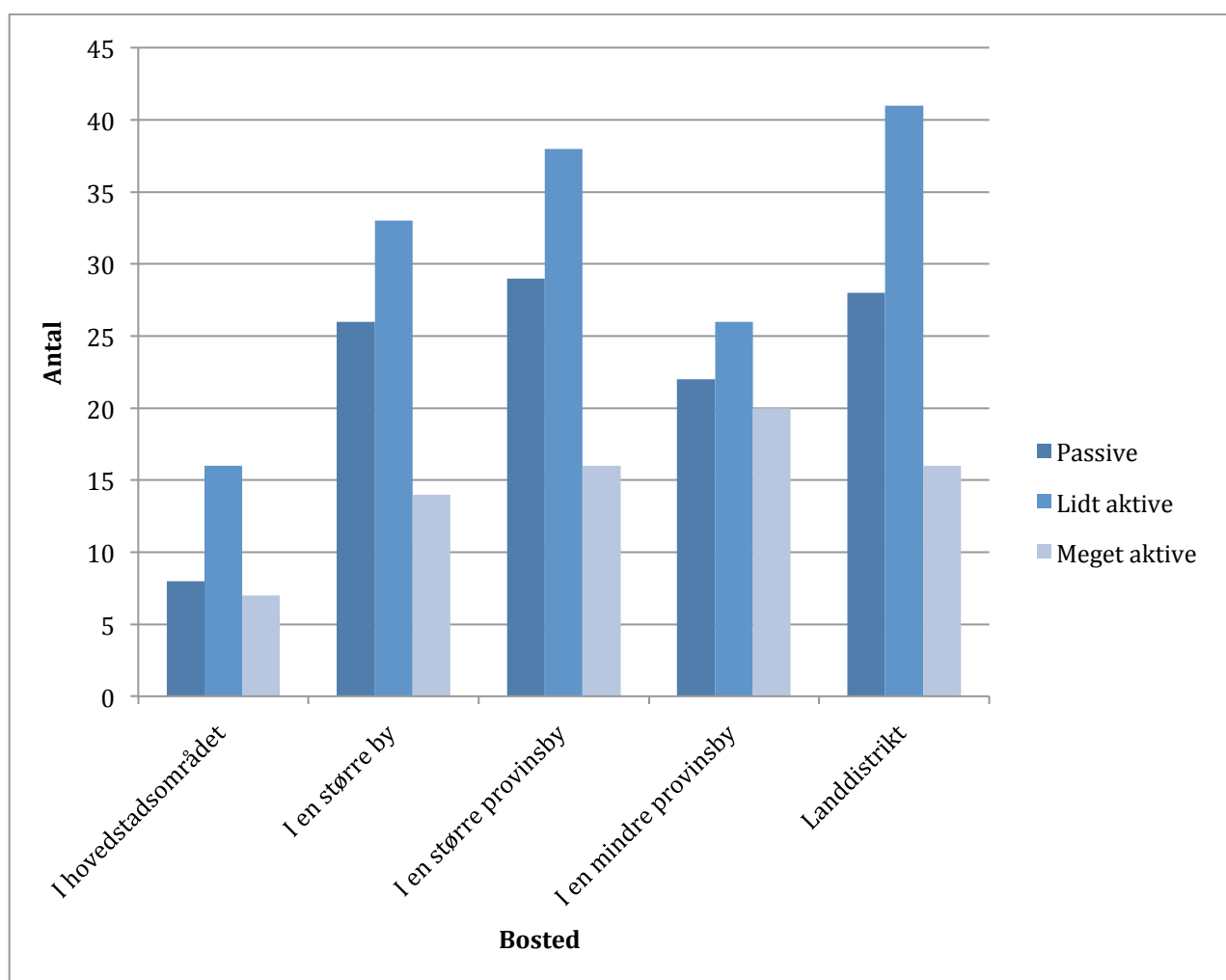
Af figuren fremgår det, at de adspurgte venligboere repræsenterer alle slags familietyper, både enlige, samlevende, med og uden børn. Når der ses nærmere på de tre aktivitetsniveauer, er der centrale indikationer. Det viser sig blandt andet, at det overordnet, og ved alle tre aktivitetsniveauer, er familietypen samlevende med børn, der er bedst repræsenteret, mens det for familietypen enlig med børn er den kategori, der er mindst repræsenteret.

At det oftest er samlevende med børn, der udfører frivilligt socialt arbejde som venligboer kan på sin vis peges på som et overraskende fund, idet de muligvis har mindre tid og

overskud i forhold til respondenter uden børn. Samtidig kan det tænkes, at respondenter uden børn, særligt enlige, netop er motiverede af samværet og fællesskabet i Venligboerne. At der er færrest enlige med børn kan derimod tænkes at kunne forklares ud fra respondentens manglende overskud til at hjælpe andre, når respondenteren er enlig. Denne formodning er specialets eneste informant, der er enlig far, den absolutte modsætning til. Med sin rolle som administrator og opstarter af en Venligbo-gruppe er han i høj grad engageret i Venligboerne, og det er derfor ikke muligt at kommentere på, hvorvidt der tegner sig et endeligt mønster.

Endvidere fokuseres der på, hvor venligboerne er bosiddende, samt deres aktivitetsniveau i sammenhæng hermed.

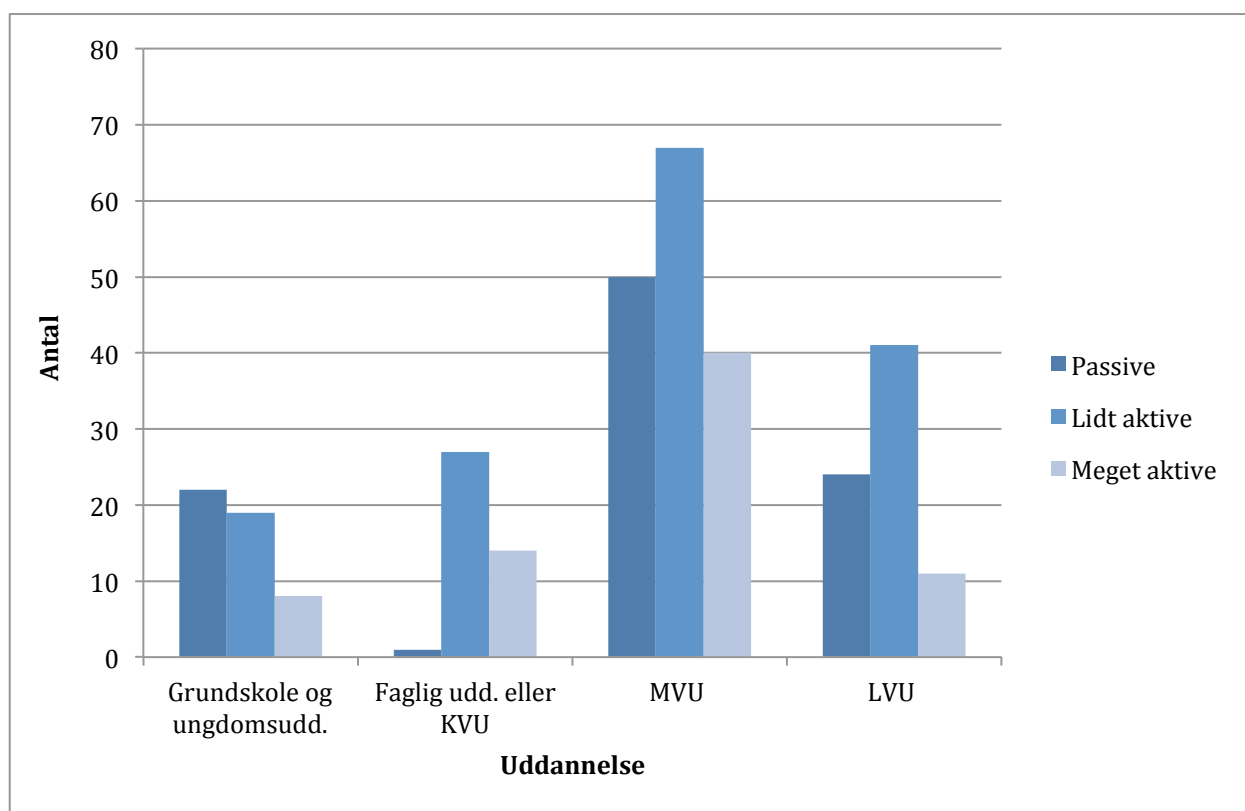
Figur 5: Bosted



n = 340, missing = 31, gammaværdi = -0,040 og signifikansniveau = 0,528.

Figuren er udarbejdet på baggrund af bilagstabel 4, bilag 4, og har til formål at vise, at Venligboerne er en bevægelse, der har stor spredning i forhold til bymæssig størrelse. Dette kan sættes i lighed med Venligboernes udbredelse, som blev præsenteret tidligere i den geografiske kortlægning, hvor både større og mindre byer var repræsenteret. Totalt set er der en relativt ligelig fordeling mellem landdistrikter, større byer, større provinsbyer og mindre provinsbyer. At hovedstadsområdet er mindst repræsenteret, kan skyldes den førnævnte problematik i forhold til gruppens størrelse og spørgsmålet om, hvor mange af gruppens medlemmer der har set opslaget og dermed haft mulighed for at give en besvarelse. Der er passive, lidt aktive og meget aktive venligboere uanset bymæssig størrelse. I fordelingen mellem de tre aktivitetsniveauer viser det sig, at dette overordnede mønster ligeledes gør sig gældende for hver af de enkelte aktivitetsniveauer. Figuren belyser dog, at de mindre provinsbyer er der, hvor forskellen mellem passive, lidt aktive og meget aktive er mindst.

Yderligere viser nedenstående figur fordelingen og sammenhængen med højest afsluttet uddannelse. Grundet mange svarkategorier og en dertilhørende lav svarprocent ved de forskellige kategorier, er der blevet foretaget en rekodning af denne variabel, således at fordelingen ser ud som vist herunder.

Figur 6: Højest afsluttet uddannelse

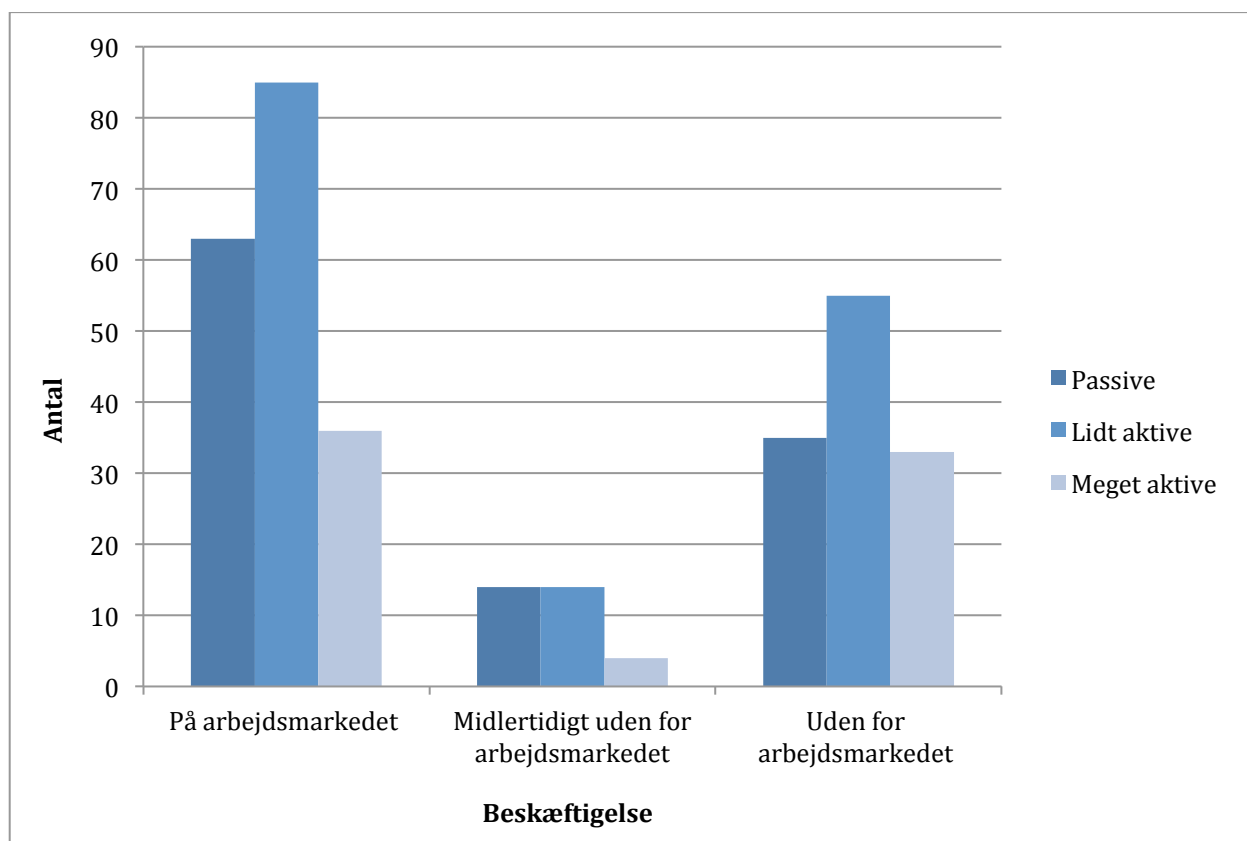
n = 340, missing = 31, gammaværdi = 0,030 og signifikansniveau = 0,666

Totalt set viser figuren, at flest adspurgte venligboere, med 46,2 procent, har en mellemlang videregående uddannelse, efterfulgt af en lang videregående uddannelse og derefter en faglig eller kort videregående uddannelse. Det er således de færreste, 14,4 procent af Venligboerne, der har en ungdomsuddannelse eller lavere, hvilket kan sættes i relation til aldersfordelingen. At det er de højtuddannede, der totalt set er flest af kan kobles til begrebet refleksivitet, som indikerer, at højtuddannede individer i højere grad forholder sig til omverdenen, og foretager et refleksivt valg om at være venligbo.

Rettes fokus mod fordelingen mellem at være passiv, lidt aktiv og meget aktiv, sat i relation til uddannelsesniveauet, viser det sig, at samme mønster gør sig gældende. Det er dog muligt at spore en interessant tendens, der viser, at 54,8 procent af de meget aktive har en mellemlang videregående uddannelse, mens andelen af de meget aktive med en lang videregående uddannelse er 15,1 procent. Det er således ikke muligt at vise et overordnet mønster, der peger på, at jo højere uddannelsesniveau jo højere aktivitetsniveau som venligbo.

Slutteligt er fordelingen og sammenhængen mellem Venligboernes aktivitetsniveau og hovedbeskæftigelse blevet undersøgt. Der er foretaget en rekodning, så svarkategorierne er: på arbejdsmarkedet, midlertidigt uden for arbejdsmarkedet og uden for arbejdsmarkedet. En yderligere indsigt i, hvad de forskellige kategorier indeholder, kan findes i bilag 4.

Figur 7: Hovedbeskæftigelse



n = 339, missing = 32, $\chi^2 = 0,270$ og signifikansniveau = 0,191.

Totalt set er størstedelen, med 54,3 procent, uanset aktivitetsniveau, på arbejdsmarkedet. Dernæst er 36,3 procent uden for arbejdsmarkedet, mens 9,4 procent er midlertidig uden for arbejdsmarkedet. Ses der nærmere på de forskellige aktivitetsniveauer, viser det sig dog, at det i højere grad er respondenter på arbejdsmarkedet, der er mest passive, lidt aktive og meget aktive. Det er overraskende, at andelen af de meget aktive på arbejdsmarkedet er tilnærmelsesvis ens med andelen af de meget aktive uden for arbejdsmarkedet. Det er interessant, da individer uden for arbejdsmarkedet må formodes at have mere tid og højere grad af fleksibilitet i hverdagen. Det skal dog pointeres, at kategorien indbefatter både studerende og pensionister, som er to forskellige aktører. I den forbindelse udgør 12,1 procent studerende, og alders- og førtidspensionister 18 procent. Ved et nærmere blik på

forskellen mellem at være passiv, lidt aktiv og meget aktiv er der dog ikke en betydelig variation, til trods for de to gruppers forskellighed.

I forlængelse heraf påpeger informanterne, at beskæftigelse og uddannelsesmæssig baggrund har betydning for arbejdet i Venligboerne, hvilket Merete særligt har oplevet. Det var Meretes baggrund som sygeplejerske og sundhedskonsulent med en faglige interesse for mental sundhed, der var medvirkende til at skabe grundideen for Venligboerne. I det følgende forklarer Merete, hvordan hendes faglige baggrund spiller en rolle for Venligboerne:

“Jeg var ansat i et sundhedsfremmende projekt i en bydel af Hjørring, hvor vi skulle prøve at højne sundheden på alle niveauer i det miljø derude. Der var det så, at jeg fandt ud af, at det stod rigtig sløjt til med deres trivsel [...] Og så begyndte jeg faktisk at gribe fat der i forhold til venlighed og høflighed. Og så var det vi kunne se, hold da op, det har en betydning, der gør at de får mere lyst til at være sammen i nogle fællesskaber. [...] Og det blev jeg sådan rent privat temmelig optaget af. Hold da op, at man skulle den vej omkring det, det var værd at arbejde med.” (Merete:88).

Dette kan tilmed sættes i relation til Meretes forestilling om, hvilke typer Venligboerne overordnet indeholder. Hun har gjort sig en særlig observation:

“Hvis jeg ser på det her i Hjørring, så er der enormt mange, som til daglig arbejder med mennesker. [...] Jeg kan bare se, at mange af dem, der tager vagter i cafeen, tit har haft eller har med mennesker at gøre i deres arbejde, enten som pædagoger eller sygeplejersker eller lærere.” (Merete:99).

Det viser sig, at Merete ikke er den eneste, der har gjort sig overvejelse om, at venligboere i forvejen er vant til at arbejde med mennesker. En anden venligbo udtaler ligeledes:

“...Venligboerne er ressourcestærke mennesker, som også, for de flestes vedkommende, har jeg indtryk af, er veluddannede. [...] ...det er skolelæreren, journalisten, det er også social og sundhedsassistenten, sygeplejersken, sikkert også nogle håndværkere imellem, men det er i hvert fald ressourcestærke mennesker, som har overskud i sit eget liv, og

ikke bare kan se og høre på Tv-avisen dag ud og dag ind, at nu har flygtninge det dårligt. Nej, de vil selv ned og hjælpe.” (Venligbo 3:24).

Hvorvidt dette er et generelt billede er vanskeligt at konkludere på, da der i den kvantitative undersøgelse ikke er blevet spurgt direkte ind til karakteren af respondenternes daglige arbejde. Derimod indikerer de kvalitative interviews, at dette er gældende i flere tilfælde. Ved dybere oplysning fremgår det således, at der udover Merete, som er sygeplejerske, er en medicinstuderende samt en diakon og plejehjemsassistent. Der er yderligere tre informanter, der til daglig arbejder, eller inden deres pension har arbejdet, som lærer, og derfor også er vant til at have kontakt med mennesker. Det viser sig dermed, at mange af informanterne, med deres beskæftigelse og faglige baggrund har som fællesnævner at være vant til at arbejde med mennesker og have kontakt med mange forskellige mennesker i deres hverdag. I den forbindelse skal det nævnes, at dette ikke har været en faktor, hvorpå informanterne er blevet udvalgt, hvorfor denne fordeling er tilfældig. Det er derfor medvirkende til at styrke formodningen om, at dette er en tendens, der generelt gør sig gældende for Venligboerne.

Opsamling

Ud fra ovenstående medtagne figurer er det muligt at udarbejde overordnede profiler på en passiv, lidt aktiv og meget aktiv venligbo baseret på undersøgelsens respondenter og informanter. Det viser sig, at størstedelen af Venligboerne er kvinder uanset aktivitetsniveau. Derudover viser respondenterne sig at repræsentere alle aldersgrupper, dog er de passive hyppigst 31-45 år, de lidt aktive 31-45 og 46-60 år, mens de mest aktive er flest i aldersgruppen 46-60 år. Venligboerne repræsenterer ligeledes alle former for familietyper, men uanset aktivitetsniveau er det samlevende med børn, der er bedst repræsenteret, mens der er færrest enlige med børn. Når det kommer til, hvor Venligboerne er bosiddende, er der en bred fordeling i forhold til bymæssige størrelse. Hovedstadsområdet er dog mindst repræsenteret for alle grupperinger. Uddannelsesmæssigt viser det sig, at flest respondenter, uanset aktivitetsniveau, har en mellemlang videregående uddannelse. I forhold til beskæftigelse er størstedelen af respondenterne på arbejdsmarkedet, men en stor del befinder sig ligeledes uden for arbejdsmarkedet. Det er kendetegnende, at de passive og lidt aktive hyppigst er på arbejdsmarkedet, mens de meget aktive er ligelig fordelt mellem at være på

arbejdsmarkedet og uden for arbejdsmarkedet. Yderligere viser det sig som et fællestræk, at flere informanter har en forestilling om, at frivillige venligboere til dagligt arbejder med mennesker.

For at beregne styrken på korrelationen mellem variablene, er der foretaget tests af korrelationskoefficienterne gamma og χ^2 , som er bestemt ud fra variabelnes målniveau (Andersen og Jakobsen 2004). Yderligere er signifikansniveauerne medtaget, der har til formål at belyse, hvorvidt testens resultater er signifikante og dermed med 95 procent sikkerhed ikke er tilfældige. (Agresti og Finlay 2009:145-146). Resultaterne af disse tests kan findes under hver respektive figur.

Ved disse tests har det dog vist sig, at det ikke har været muligt at finde sikre statistiske sammenhænge. Derfor kan de fundne karakteristika ikke generaliseres til at gælde alle venligboere. Derimod angiver empirien tendenser på baggrund af undersøgelsens respondenter. Der er i det ovenstående skelnet mellem passive, lidt og meget aktive, hvilket dog er vanskeligt at skelne mellem i praksis. Individer er forskellige, og der kan være forskellige situationer og forhold, der påvirker den enkeltes engagement for det frivillige arbejde nu og her, men også over en længere periode. Overordnet kan grupperingerne med deres karakteristika betragtes som idealtyper, men der eksisterer således også variationer og venligboere, der befinder sig imellem.

Ud fra ovenstående kan det konkluderes, at der i denne undersøgelse ikke er stor forskel på at være passiv, lidt aktiv og meget aktiv, når fokus rettes mod udvalgte baggrundsvariable. Det er derfor relevant at inddrage andre variable, som kan pege på mulige forklaringer på de forskellige aktivitetsniveauer.

I den forbindelse er det blevet undersøgt, hvorvidt medlemmerne er eller tidligere har været frivillig i en organisation/forening. Totalt set viser det sig, at 46,2 procent aldrig har været frivillig i en organisation eller forening, mens 31,1 procent er frivillig i øjeblikket og 22,6 procent tidligere har været frivillig. Uanset om Venligboerne er passive, lidt aktive eller meget aktive er det gældende, at flest aldrig tidligere har været frivillig. Det kan i den forbindelse påpeges, at Venligboerne således både appellerer til individer, der i forvejen er vant til at arbejde frivilligt, men samtidig også tiltrækker andre frivillige end de traditionelle frivillige medlemsorganisationer og foreninger. Tabellen kan findes i bilag 4.

Det er yderligere interessant at undersøge, hvorvidt politisk engagement har betydning for Venligboernes aktivitetsniveau. Det har vist sig, at størstedelen af Venligboerne, uanset aktivitetsniveau, aldrig har været engagerede i politisk arbejde. Dermed har det politiske engagement ikke afgørende betydning for de varierende aktivitetsniveauer. Tabellen kan findes i bilag 4. Det kan dog tænkes, at Venligboernes politiske holdning har betydning, hvilket vil blive belyst yderligere i dimension 3.

Sammenligning med frivillige i traditionelle frivillige organisationer

Foretages der en sammenligning mellem profilerne og frivillige i traditionelle organisationer, er det muligt at se, hvorvidt Venligboerne adskiller sig. I den forbindelse benyttes sekundær data fra den seneste Frivillighedsundersøgelse, hvor de samme udvalgte variable retter fokus mod frivillige, der udfører frivilligt arbejde i traditionelle organisationer og foreninger inden for det sociale område.

Frivillighedsundersøgelsen viser, at 168 personer, svarende til 4,5 procent af de frivillige har udført frivilligt socialt arbejde, hvoraf 76,3 procent har gjort det indenfor den sidste måned. Det frivillige arbejde er foregået i en privat eller offentlig institution eller organisation. Der er en kønsfordeling, hvor 65 procent er kvinder og 34 procent er mænd. Dette vidner om en skæv fordeling mellem mænd og kvinder, omend forskellen synes større blandt Venligboerne. Aldersmæssigt er der ligeledes en bred fordeling blandt de traditionelle frivillige, dog er aldersgruppen 61-74 år hyppigst repræsenteret med 35,1 procent, efterfulgt af aldersgruppen 46-60 år. Tendensen med, at det er den ældre generation, der er bedst repræsenteret, er gældende for de meget aktive Venligboere, mens de passive og lidt aktive er yngre. I forhold til familietype viser det sig i Frivillighedsundersøgelsen, at 48,9 procent af de frivillige bor to personer i husstanden, efterfulgt af 26,6 procent, der bor alene. Det er i den forbindelse ikke muligt at pege på om disse to personer er samlevende, enlige med børn med videre. Det kan dog oftest tænkes at være to bosiddende partnere i en husstand. Dette er modstridende i forhold til Venligboerne, da det viste sig, at det i højere grad er samlevende med børn, der er frivillige. Når fokus rettes mod, hvor den frivillige er bosiddende, viser Frivillighedsundersøgelsen, at det frivillige sociale arbejde oftest bliver udført af frivillige, som er bosiddende i større provinsbyer eller hovedstaden med henholdsvis 35,3 procent og 26,9 procent. Dette er afvigende fra Venligboerne, der som skrevet udfører frivillige aktiviteter jævnt fordelt i en

stor del af landets byer uanset bymæssig volumen, dog med flest aktive i landdistrikter og mindre provinsbyer. De traditionelle frivilliges højest afsluttede uddannelse viser endvidere samme mønster som Venligboerne, hvor flest frivillige har en mellemlang videregående uddannelse med 25,9 procent. Samme indikationer gør sig ligeledes gældende i forhold til de traditionelle frivilliges beskæftigelse, hvor flest er på arbejdsmarkedet. Der er dog en højere andel alders- og førtidspensionister blandt de traditionelle frivillige, med 34,5 procent, hvilket er væsentligt lavere for Venligboerne. Det vidner om, at Venligboerne i højere grad tiltrækker flere typer frivillige udover pensionister.

På baggrund af ovenstående tyder det således på, at de frivillige venligboere til dels er kendetegnende ved at have mange sammenlignelige mønstre, som gør sig gældende for frivillige i traditionelle organisationer, dog med visse afvigelser. Tabellerne udarbejdet i forbindelse med ovenstående sammenligning, kan findes i bilag 8.

Delkonklusion - dimension 2: Generelle karakteristika

Ovenstående dimension har haft til formål at belyse, hvem Venligboerne er. Ved en dybere analyse er det blevet pointeret, at Venligboerne deltager i aktiviteter i forskellig grad. Således kan der differentieres mellem aktivitetsniveauer, der gør det muligt at opsætte profilerne: passive, lidt aktive og meget aktive. Det er i den forbindelse blevet undersøgt, hvilke karakteristika, Venligboerne repræsenterer afhængigt af aktivitetsniveau. På baggrund heraf, og for at danne et overblik, er nedenstående skema udarbejdet.

Skema 4: Oversigt over profiler

	Passiv	Lidt aktiv	Meget aktiv	Traditionel frivillig
Køn	Kvinder	Kvinder	Kvinder	Kvinder
Alder	31-45 år	31-60 år	46-60 år	61-74 år
Familietype	Samlevende med børn	Samlevende med børn	Samlevende med børn	To personer i husstanden
Bosat	Større provinsby	Landdistrikt	Mindre provinsby	Større provinsby og hovedstadsområdet
Udd. niveau	MVU	MVU	MVU	MVU
Beskæftigelse	På arb. markedet	På arb. markedet	På arb. markedet og uden for arbejdsmarkedet	På arb. markedet og pensionister

De tre profiler er blevet undersøgt med de oplyste baggrundskarakteristika, med formålet om at belyse tendenser. Det har vist sig, at der ikke er stor forskel på passive, lidt aktive og meget aktive Venligboere, når der ses nærmere på udvalgte variable og sammenhængene herimellem. Der tegner sig derfor et homogent billede af Venligboerne til trods for deres forskellige engagement og varierende former for aktiviteter. Det er engagementet og aktiviteterne, som skaber variationer og alsidighed, der gør det muligt for Venligboerne at tilpasse sig disse ud fra individuelle behov og interesser. Ved en nærmere sammenligning med traditionelle frivillige i organisationer og foreninger viser det sig, at Venligboerne til en vis grad er ens hermed, men at der dog kan identificeres enkelte afvigelser.

Det centrale har været, hvilke typer individer Venligboerne består af, samt hvordan disse generelt kan karakteriseres. Der kan afslutningsvis reflekteres over profilernes udformning, hvis der var taget afsæt i en anden variabel end aktivitetsniveauet, som den styrende. Hvis de nuværende profiler var undersøgt på tværs med afsæt i eksempelvis politisk ståsted eller alder, ville andre profiler formentligt træde frem. Ovenstående giver anledning til at overveje, hvorvidt der kan identificeres andre typer Venligboere og årsager til grund for deres forskellige engagement end hvad disse baggrundskarakteristika har kunne forklare. I

den forbindelse følger dimension 3, som omhandler Venligboernes motiver for at arbejde frivilligt.

4.2.3 Dimension 3: Motivation

Følgende dimension har til formål at belyse engagementet i Venligboerne, herunder hvilke ydre anledninger, der ligger til grund for at træde ind i Venligboerne, samt hvilke indre motiver der kan identificeres i forhold til at være venligbo. Dermed fokuserer dimensionen på, i hvilket omfang Habermanns overordnede motivdimensioner er gældende for Venligboerne. Følgende favner alle venligboere, både aktive som passive.

Ydre bevæggrunde

Venligboerne har forskellige fortællinger om, hvordan de er blevet venligboere, og hvorfor de har besluttet at handle. I Habermanns optik er det forskellige anledninger, som ligger til grund for informanternes indtræden i Venligboerne.

Indledningsvis er nedenstående tabel medtaget, for at opnå indsigt i respondenternes vej ind i Venligboerne. Tabellen er baseret på følgende spørgsmål: *"Hvorfra har du kendskab til Venligboerne?"*

Tabel 3: Kendskab til Venligboerne

	Frekvens	Procent
En ven/bekendt/familie eller anden	61	17,4 %
Gennem TV	57	16,2 %
Sociale medier	222	63,2 %
Andet	11	3,1 %
Total	351	100 %

n = 351, missing = 20

Tabellen viser, at størstedelen af respondenterne, med 63,2 procent, har kendskab til Venligboerne via sociale medier, mens næstflest med 17,4 procent har stiftet bekendtskab med Venligboerne gennem en ven/bekendt/familiemedlem eller en anden person. Herefter følger, at 16,2 procent har kendskab til Venligboerne via TV, eksemplificeret ved at have set

nyhederne. 3,1 procent har svaret "andet" og i den forbindelse beskriver flere, at de har fået kendskab til Venligboerne gennem deres arbejde, eksempelvis som socialrådgiver eller sygeplejerske. Dette kan kobles til Venligboernes beskæftigelse, hvor det blev belyst, at flere arbejder med mennesker. I den sammenhæng begrundes flere respondenter deres indtræden i Venligboerne med en faglig interesse eller et allerede eksisterende engagement i en frivillig forening eller organisation. Følgende er eksempler herpå:

"Arbejder som frivillig i Røde Kors, derfor naturligt at melde sig til Venligboerne.", "Det giver mening i forbindelse med mit arbejde som integrationskonsulent." og "Jeg arbejder som myndighedsperson for flygtninge i jobcentret, så det er rart at kunne hjælpe med ting, som man ikke kan gøre som myndighedsperson." (Bilag 7).

Det er ikke overraskende, at størstedelen af respondenterne angiver, at de har kendskab til Venligboerne via sociale medier i og med, at Venligboerne primært benytter Facebook som kommunikationsplatform. En af de oprindelige medlemmer, Mads Nygaard, udtaler i den sammenhæng: *"Facebook er for os et slags moderne forsamlingshus."* (Albertsen 2015) Han omtaler dermed det møde, som finder sted på Facebook. De interviewede venligboere fremhæver også Facebooks betydning i forhold til deres kendskab til Venligboerne. En venligbo fortæller i den sammenhæng, hvordan kendskabet breder sig på Facebook: *"Når nogen opdager noget, så bliver de medlem og så trækker de nogen venner ind, som trækker nogle venner ind, som trækker nogle venner ind, som trækker nogle venner ind, og så kører det."* (Venligbo 6:52). En venligbo beskriver netop, at hun så Venligboerne på Facebook og syntes, at det gav anledning til nemt at kunne hjælpe andre (Venligbo 4:37), hvilket en anden venligbo tilmed beskriver: *"Så poppede det her op, og så tænkte jeg: 'Jamen, det er jo lige det, du har lyst til'."* (Venligbo 3:26).

En anden typisk vej ind i Venligboerne, som også angivet i tabellen – kendskab til Venligboerne via en ven, bekendt, familie eller lignende, fortæller Merete om. Hun oplever ofte, at der er én i et parforhold eller ægteskab, som er venligbo, hvilket smitter den anden, således at denne person også bliver venligbo. Denne smittende effekt beskriver hun således: *"...på den måde spreder det sig lige så stille som ringe i vandet."* (Merete:102). En anden venligbo fortæller enstemmigt, at hun har været medvirkende til, at flere er blevet venligboere. Eksempelvis har hun involveret en kollega, hvormed hun ligeledes har oplevet

denne smittende effekt. (Venligbo 3:21-22). Hun fortæller: *"Alle ved, at jeg er venligboer, det er også derfor, det har smittet lidt, for så tænker folk: "Nå, men det kan vi da også."* (Venligbo 3:25). Flere af informanterne udtrykker ligeledes, at de har venner, bekendte og ægtefæller, der er venligboere, som i flere tilfælde har gjort dem opmærksomme på initiativet og har opfordret dem til at blive venligboere. (Venligbo 4:37, Venligbo 5:46, Venligbo 6:52).

Tilmed kommer det til udtryk, at flere anledninger ligger til grund for Venligboernes engagement. Flere fortæller, at der har været personlige anledninger, som har gjort, at de har haft lyst og tid til at udføre frivilligt socialt arbejde og indgå som medlem af Venligboerne. Eksempler på dette er arbejdsløshed (Venligbo 2:10), samt at gå på pension (Venligbo 4:33, Venligbo 8:77, Venligbo 4:33).

Yderligere er det gennemgående, at mange af de ydre bevæggrunde kan karakteriseres som værende strukturelle og præget af en aktuel situation på et bestemt tidspunkt. Merete fortæller: *"Der i september måned, da der kom en masse nye flygtninge til landet, der fik vi 5000 nye medlemmer i løbet af tre dage."* (Merete:4). Hun beskriver således flygtningestrømmen som afgørende for manges tilslutning til Venligboerne. Uddybende fortæller hun, at den oprindelige Venligbo gruppe fra juni 2013 ikke vakte opsigt, men da undergruppen "Venligboerne – Flygtningehjælp" blev skabt, begyndte det at give mening for flere (Merete:100).

Det var netop i september måned i år 2015, at flygtninge og migranter gik på motorvejen fra Rødby mod København og videre mod Sverige. Billederne fra motorvejene fik stor opmærksomhed i medierne, hvorfor det kan tænkes, at den aktuelle situation har givet anledning til, at flere har valgt at blive venligboere (Reich 2015). Tidspunktet for motorvejssituationen beskriver en venligbo som: *"Der hvor det brændte ned [...] Det er jo fordi, det danske system brændte fuldstændig sammen."* (Venligbo 2:10,13). En anden venligbo fortæller: *"Jeg tror da, at det har givet det et ekstra skub, at der pludselig skete det dengang, hvor mennesker begyndte at gå på motorvejen for at komme frem. Det vækkede da nogle af os på en eller anden måde."* (Venligbo 4:38). Uddybende beskriver hun, at det var den tydelige synliggørelse af nytillkomne flygtninge, som gjorde, at hun blev drevet til at være med i Venligboerne. Flere venligboere beskriver således motorvejssituation som af

afgørende betydning for deres egen indtræden i grupperne, men også for Venligboernes massive opbakning generelt. (Venligbo 1:4, Venligbo 7:73).

Nedenstående tabel er i den sammenhæng medtaget og viser, hvad respondenterne har svaret på følgende spørgsmål: *“Hvor lang tid har du været medlem af en Facebook-gruppe knyttet til Venligboerne?”*. Hvis respondenterne er medlem af flere grupper, er de blevet bedt om at angive tidsperioden for den gruppe, som de har været medlem af i længst tid.

Tabel 4: Medlemstid

	Frekvens	Procent
Under 2 måneder	27	7,7 %
3 - 5 måneder	78	22,2 %
6 måneder - 1 år	189	53,8 %
1-2 år	53	15,1 %
Over 2 år	4	1,1 %
Total	351	100 %

n = 351, missing = 20

Af tabellen fremgår det, at flest, med 53,8 procent, har været medlem af en eller flere Facebook-grupper mellem 6 måneder og 1 år pr. april 2016. Denne tidsperiode rummer netop september 2015. Tabellen kan være medvirkende til at bekræfte den ændring, som skete i september 2015, og som kan peges på som en ydre anledning gældende for mange venligboere. At 7,7 procent er blevet venligboere indenfor de seneste 2 måneder og 22,2 procent er blevet venligboere indenfor 3 – 5 måneder indikerer, at Venligboerne fortsat er i vækst, hvilket kan ses i forhold til, at flygtningestrømmen fortsat debatteres.

Således kan der peges på flere forskellige ydre anledninger og bevæggrunde i forhold til at træde ind i Venligboerne. Flere af de interviewede venligboere giver udtryk for, at der har været flere anledninger, som har gjort sig gældende. Sammenfattende har det været både venner/bekendte/families opfordringer, personlige anledninger og livssituationer, samt den aktuelle situation.

Indre bevæggrunde

Uddybende kan det beskrives, hvorfor de adspurgte har en trang til at handle som venligboere, for at komme nærmere en forklaring på hvilke motiver der ligger til grund for deres engagement. I det følgende belyses, hvilke motiver der udtrykkes i de to undersøgelser.

Politisk motivation

Gennemgående i både den kvantitative og kvalitative data nævnes den førte flygtningepolitik i høj grad både som en ydre anledning, men også som en indre motivationsfaktor. I forlængelse af den omtalte motorvejssituation er det særligt flygtningekrisen og håndteringen heraf, som flere respondenter i spørgeskemaet kommenterer på, når de beskriver, hvad der ligger til grund for deres engagement. Respondenterne, som er politisk motiverede, ønsker at gå imod debatten, den dagsorden og diskurs, der hersker, samt den negative stemning, de mener, der eksisterer omkring flygtninge. Flere udtrykker, at de er frustrerede. Tre respondenter skriver henholdsvis:

“Inger Støjberg! Bryder mig ikke om hendes menneskesyn, og vil gerne være med til at vise, at vi er mange, der gerne vil hjælpe med til, at de flygtninge, der kommer her, får en god behandling”

“Indignation over den førte (dis)integrationspolitik og den, efter min opfattelse, inhumane tilgang til flygtninge”

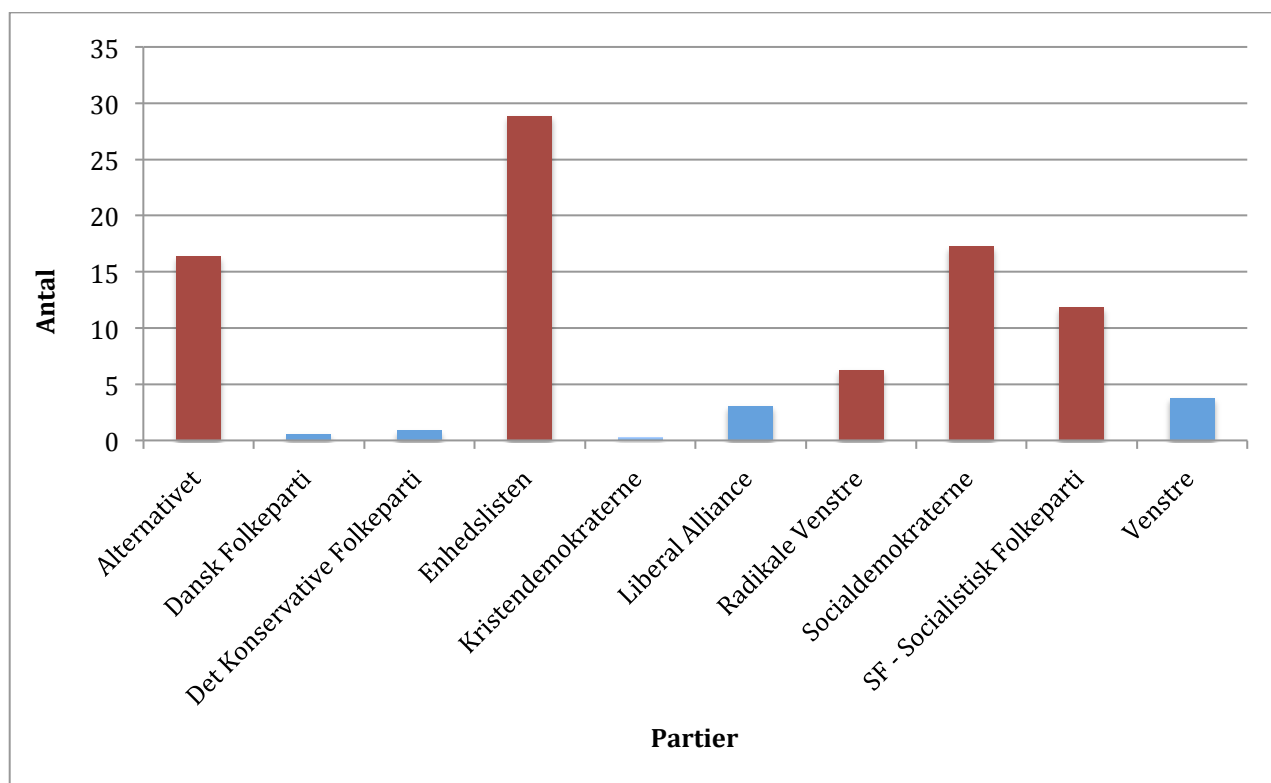
“Den fuldstændig rædselsfulde udlændingepolitik, som bliver ført fra Christiansborg. Den har på ingen måde de stakkels mennesker, som er på flugt, i fokus, men kun hvordan man kan høste stemmer.” (Bilag 7).

Inger Støjberg og Pia Kjaersgaard fra henholdsvis Venstre og Dansk Folkeparti nævnes gentagne gange ved navn. Flere af respondenterne skriver, at de betragter sig selv som en modpol og protest til den siddende regering, samt at de anser Venligboerne, som en måde hvorpå de kan sende et signal om, at de ser politikken ændret. Signalværdien i at støtte op om et godt initiativ og en god sag motiverer dermed flere respondenter.

Fem af de interviewede venligboere deler samme holdning som en stor del af respondenterne og er dermed ligeledes politisk motiverede. I et interview begrundet en venligbo sin politiske motivation ved at fortælle, at der bliver indført restriktioner, som hun er stærkt uenig i, og at hun finder teltlejre for pinlige (Venligbo 2:11). I det følgende inddragede citat udfoldes hendes frustration yderligere: *"...så tænkte jeg, at det skulle man næsten gøre et eller andet ved, når nu de her skide politikere ikke gider tage hånd om det."* (Venligbo 2:10). En anden venligbo omtaler, at Venligboerne er en protest mod den nuværende regering (Venligbo 4:41). Enstemmigt fortæller en tredje venligbo: *"Jeg tror helt ærligt, at det handler om Dansk Folkepartis fremgang. Jeg tror faktisk, at det handler om, at folk synes, at Christiansborg svigter."* (Venligbo 1:5).

De adspurgte venligboere, som er politisk motiverede, fortæller tilmed, at de har indtryk af, at der er mange venligboere, ud over dem selv, som har samme holdning til den siddende regerings politik på flygtningeområdet. Nedenstående figur er i den sammenhæng inddraget, for at belyse Venligboernes politiske ståsted. Den er baseret på tabel 5 i bilag 4 på baggrund af følgende spørgsmål: *"Hvilket parti stemte du på ved sidste folketingsvalg d. 18. juni 2015?"*

Figur 8: Politisk ståsted



Figuren viser, at flest respondenter, næsten 30 procent, stemte på Enhedslisten, mens færrest, omtrent 0,5 procent, stemte på henholdsvis Dansk Folkeparti og Kristendemokraterne. Samlet set stemte flest på: Enhedslisten, Alternativet, Socialdemokraterne, SF eller Radikale Venstre ved sidste folketingsvalg, mens færrest stemte på Kristendemokraterne, Dansk Folkeparti, Konservative, Liberal Alliance og Venstre.

Venligboens forestilling om, at alle partier er repræsenteret viser sig i tabellen, men der er dog en tydelig skæv fordeling i repræsentationen af partierne. Fordelingen kan ses i sammenhæng med den traditionelle politiske opdeling af rød og blå blok, hvilket også er illustreret med farverne, hvor rød blok kan betegnes som at bestå af socialistiske partier, mens blå blok består af liberalistiske og konservative partier. Flest adspurgte venligboere kan betragtes som værende en del af rød blok og har dermed et politisk ståsted, som er modsat den siddende regering. I den forbindelse er det fundet interessant at undersøge, hvordan de aktive og passive positionerer sig i forhold til politisk ståsted. Det viser sig, at de aktive respondenter særligt deler rød bloks holdninger. Der er eksempelvis henholdsvis 69,6 procent aktive venligboere og 30,4% passive venligboere, som stemmer Enhedslisten. Anderledes forholder det sig blandt venligboere som stemmer på Venstre, idet 41,7 procent er aktive, mens 58,3% er passive. (Bilag 4).

En venligbo udtaler sig om hans forestilling om en bred politisk opbakning:

"...jeg er ret sikker på, at de repræsenterer bredt, så det er alle partier, der er repræsenteret. Altså jeg har lidt den grundindstilling, at hvis der kommer nogen fra Dansk Folkeparti og vil være med i Venligboerne, så fint, bare de vil være venlige."
(Venligbo 6:63-64).

På baggrund af spørgeskemaet og de gennemførte interviews tegner der sig et samlet billede af, at den politiske motivation er en afgørende drivkraft for en stor del af Venligboerne. Det fremhæves dog også af nogle af de interviewede, at de har kendskab til medlemmer, som ikke er politisk motiverede og dermed ikke er uenige med regerings førte politik (Venligbo 5:46,49). Der kan dermed opsættes et skel mellem politiske og apolitiske Venligboere.

En af de fire adspurgte venligboere, som ikke er politisk motiveret, anerkender, at flertallet af Venligboerne sandsynligvis vil stemme på partier, som er venligt indstillede overfor flygtninge, men pointerer samtidig, at Venligboerne er apolitiske (Venligbo 8:83). Yderligere fortæller en anden: *"Jeg ser dem absolut ikke som politiske"* (Venligbo 7:73), mens en tredje venligbo fortæller: *"Venligboerne er jo ikke politiske og bliver det heller aldrig."* (Venligbo 6:55), hvilket en anden venligbo ligeledes er enig i (Venligbo 3:27). To beretter i den sammenhæng om, at de ikke oplever, at der tales om politik blandt Venligboerne (Venligbo 7:73, Venligbo 8:83). Der er en uoverensstemmelse i udtalelserne, og det kan tænkes, at den politiske motivation i nogle tilfælde er en mere underliggende motivation, som ikke direkte italesættes.

En venligbo fortæller, at han personligt er politisk motiveret, men at han adskiller sit politiske engagement fra det frivillige sociale arbejde i Venligboerne, hvorfor han ikke taler om hans politiske holdninger i venligbo regi. Dette uddybes i citatet:

"Altså det er jo opstået som en modreaktion mod den politik, der bliver ført, så der er en politisk drivkraft bag. Det er en protest mod den retorik, der er, og den retorik der bliver ført et eller andet sted. Jeg tror, at det politiske klima har meget at sige i forhold til det, og det der driver manges motivation [...] Det er så ikke alle, der er gode til at holde det adskilt. Nogle tager meget politikken med over. Det er måske der, den måske knækker lidt [...] Jeg adskiller det meget på den led." (Venligbo 6:62-63).

Denne venligbo forklarer, at han tager afstand fra, at politik blandes ind i Venligboerne. Han har tidligere tænkt, at der er personer, som ikke passer ind i venligbo regi, idet han opfatter, at de er mere optagede af at slås politisk end af at hjælpe. Han adskiller politik fra Venligboerne, idet han blot ønsker at fokusere på at være venlig (Venligbo 6:63). Der kan således peges på, at der er spændinger mellem de mere apolitiske humanistiser og de politisk motiverede venligboere. Det er dog uklart, hvad Venligboerne mener med at være politisk motiveret, idet den politiske motivation kan hænge samme med at være partipolitisk, men tilmed udtrykkes det også, at den politiske motivation handler om at skabe forandringer i samfundet generelt.

Nedenstående tabel er medtaget for yderligere at kunne belyse den politiske motivation. Tabellen viser, hvor politisk engagerede Venligboerne er og er baseret på spørgsmålet: *“Har du været eller er du engageret i politisk arbejde?”*

Tabel 5: Politisk engagement

	Frekvens	Procent
Nej, det har jeg aldrig været	169	53,1 %
Ja, det har jeg været, men er det ikke i øjeblikket	64	20,1 %
Ja, jeg er medlem af et parti	55	17,3 %
Ja, jeg er medlem af en organisation	15	4,7 %
Ja, jeg er aktivist	14	4,4 %
Andet	1	0,3 %
Total	318	100 %

n = 371, missing = 53

Tabellen viser, at 53,1 procent af respondenterne aldrig har været engageret i politisk arbejde. 20,1 procent har tidligere været politisk engageret, mens 17,3 procent på nuværende tidspunkt er medlem af et parti. 4,7 procent er medlem af en organisation. Størstedelen ytrer således, at de aldrig har været politisk engagerede. Set i relation til, at den politiske motivation er afgørende for mange venligboere, kan tabellen være med til at støtte op om tanken om, at den politiske motivation og italesættelse til dels er mere underliggende.

4,4 procent betegner sig selv som aktivister. Ifølge Habermann kan det diskuteres, hvornår en aktiv frivillig bliver aktivist og kan betegnes her som. At arbejde for en særlig sag, hvor ideerne og værdierne har en samfundsmæssig betydning kan pege i retning af aktivisme. Det er særligt når sagen, som dimension, bliver et afgørende motiv for det frivillige arbejde, og der hersker en “vi” følelse. (Habermann 2007:297-298,302). Følgende citat er i den forbindelse inddraget:

“Frivillige i socialt arbejde danner ikke et “offensivt vi” - de opfatter ikke sig selv om en aktionsgruppe. Det er omsorgen for “den anden”, som betyder noget, og det er vigtigere at gøre et godt stykke arbejde i det daglige ved at etablere gode menneskelige relationer end at kæmpe for en sag. Sagen er langt fra ligegyldig, men det overlades til organisationen at kæmpe den (social-) politiske kamp.” (Habermann 2007:302).

Få respondenter betegner sig selv som aktivister, men flere respondenter og informanter giver udtryk for, at de opfatter sig selv være en del af et “offensivt vi”, ved at benævne Venligboerne som en protest- og modbevægelse. På den vis adskiller Venligboerne sig fra frivillige i mere traditionelle medlemsorganisationer, i det sagen, for nogle, er vigtigere eller lige så vigtigt som at drage omsorg. I og med at Venligboerne ikke er en formel organisation er det ikke muligt, at organisationen overlades til at kæmpe sagen. Frivilligrådet omtaler netop Venligboerne som en ny form for civil aktivisme, hvor medlemmerne søger at handle nu og her og har en stærk handlekraft. (Voetmann 2015).

I Habermanns optik kan den politiske motivation ses i sammenhæng med motivdimensionen *sagen*, fordi motivationen fokuserer på at støtte en bestemt sag. Derudover kan motivdimensionen *status/indflydelse/magt* ligeledes nævnes, idet flere giver udtryk for, at de håber på mulig påvirkning på politiske beslutninger. Gennem undersøgelserne har yderligere motiver vist sig, som belyses herunder.

Medmenneskelighed, at gøre en forskel og fremme integration

En motivation som ligeledes kan findes i både det kvantitative og kvalitative materiale er medmenneskelighed og medfølelse. I spørgeskemaet skrives blandt andet ord som anstændighed, ansvarlighed, alle bør behandles lige, alle mennesker er lige meget værd, sympati, empati, medborgerskab, omsorg, værdighed, åbenhed, solidaritet, det handler om at skabe et fællesskab, det handler om at have et godt hjerte, karma og næstekærlighed. Eksemplerne begrundes med: *“Hjerte for andre, må være min primære motivation”, “Har overskud til det [...] er gammel hippie, som tror på det gode i os alle” og “Humanitært ansvar for mine medmennesker”* (Bilag 7). Det er ligeledes gennemgående, at flere respondenter skriver, at de ønsker at gøre en forskel, samt ønsker at bidrage, hvor de oplever at kunne hjælpe. En respondent skriver: *“For at være med til at skabe solstrålehistorier”*. (Bilag 7). At fremme integration via medmenneskelighed, samt modvirke radikalisering og

marginalisering er ligeledes motiverende for flere respondenter. *"Synes vi bør gøre, hvad vi kan for at integrere folk, som muligvis ender med at bo i vores område"* skriver en respondent (Bilag 7).

Denne medmenneskelighed, som bliver udtrykt som motivation i spørgeskemaet, kan ligeledes findes i interviewene. Merete fortæller: *"Jeg tror tit, det starter med, at de gerne vil hjælpe nogen. Også lidt det med, at de synes, det er synd, nu når vi taler om flygtningedelen... den her medmenneskelighed og den her indfølelse."* (Merete:97). Hun vægter dermed også sympati for andre mennesker. En venligbo fortæller i den sammenhæng ligeledes, at han er motiveret af at hjælpe mennesker i nød:

"Altså jeg mener, at man skal være god mod alle mennesker, der er ikke nogen grænser for, hvor godheden hører op. Man skal være god, specielt mod dem der har brug for det, der synes jeg, man skal gøre en indsats. Der er nogen, som har mere brug for det end andre, og der er altså nogen her, flygtninge, som har mere brug for hjælp lige nu. Det synes jeg er det rigtige, at hjælpe dem med at få et bedre liv." (Venligbo 8:78).

En anden venligbo udtrykker: *"Ud fra et mere almen humanistisk synspunkt synes jeg, at når nu de her mennesker er kommet herop, så giver det mest mening, at vi hjælper dem, så godt vi kan."* (Venligbo 5:46). Denne Venligbo er motiveret af at gøre en forskel for de mennesker, der er her. De venligboere som ikke er politisk motiverede, betoner, at de flygtninge, der er kommet til landet, uanset om de er ønsket eller ej i Danmark, skal mødes med venlighed. En venligbo fortæller i lighed hermed:

"Det er vigtigt, at der er mange, der tilkendegiver, at de har den holdning, at vi ikke bare skal være imod folk, bare fordi de er her. I hvert fald de mennesker der er kommet, de skal da som minimum tages ordentlig imod [...] Fordi det er jo ikke kun de fremmede der skal integreres, vi skal jo integrere os med hinanden." (Venligbo 4:37,43).

Flere venligboere betragter derved ikke deres indsats som en valgmulighed, men som en pligt. At hjælpe og være venlig gennem Venligboerne nævnes af flere respondenter som en borgerpligt og som uanstændigt at lade være. De begrundes motivationen med et "Hvorfor ikke?" og betragter, at det er det rigtige at gøre. *"Jeg ser det som en pligt - over politisk*

observans - at behandle vore gæster og nye beboere ordentligt”, “Bør vi ikke alle....?!” og “Kan man være andet bekendt?” skriver de respondenter, hvis motiv bunder i både medfølelse og pligtfølelse. (Bilag 7).

Enstemmigt fortæller en tredje venligbo, at hun har en mission om at redde verden og forsøger at gøre en forskel, hvor hun kan (Venligbo 1:7). Hun mener, at mange andre venligboere ligeledes tager udgangspunkt i et humanistisk grundsyn:

“Det er vel nok bare humanister. Jeg tror ikke, at det er folk, der sådan nødvendigvis er politisk aktive eller noget, eller partipolitiske på nogen måde. Jeg tror mest bare, at det er humanister, der ser mennesker, og hvis et menneske har brug for hjælp, jamen så skal de da have hjælp.” (Venligbo 1:5)

Set i forhold til Habermann kan denne motivation, medmenneskelighed og næstekærlighed, relateres til værdidimensionen, som netop indbefatter uegennyttige motiver.

Glæde og læring ved at hjælpe andre

Flere respondenter begrundet deres motivation med, at de får noget igen ved at involvere sig som venligbo, og at det føles godt at hjælpe og lære om andre kulturer. De får en god fornemmelse og oplever en glæde ved at hjælpe andre, samt at se andre glædes ved deres indsats. Beskrevne eksempler på denne motivation er: *“Jeg giver så lidt, men får SÅ MEGET igen :-)* Har mødt så mange fantastiske dejlige mennesker”, *“Lyst til at møde og lære andre kulturer at kende.”* og *“Jeg møder mange søde og forskellige mennesker, som giver mig kendskab til andre og ikke mindst større indsigt i mig selv. Det er også givende at give ;)”* (Bilag 7).

I interviewene er det ligeledes en gennemgående tendens, at flere venligboere er motiverede af, at de selv får noget igen. Merete fortæller, hvad hun særligt motiveres af:

“Som tiden er gået, så kan jeg helt klart mærke, at det, der motiverer mig, er, at jeg bliver simpelthen så glad af det. Det giver så god mening for mig, at skulle møde så mange forskellige mennesker. Det er også det, jeg kan høre fra de andre venligboere, jeg støder på. Hvor meget det har givet dem til deres eget liv. Hvor kæmpe livskvalitet

man får af det og indsigt. Det var der også en, der snakkede om forleden dag, at det havde givet hende både indsigt og udsigt.” (Merete:12).

Hun nævner således både glæde og forøget livskvalitet som afgørende for hendes indsats. I lighed med Merete fortæller en anden venligbo, at hun tilmed bliver glad og får overskud af at være venligbo.

”Jeg kan mærke, at jeg næsten aldrig har været så glad, som jeg er nu. Jeg har simpelthen så meget overskud. [...] Det er nok den der glæde ved, at der er nogen, der bliver så glad for ens hjælp [...] Når man gør noget godt for andre, så får man rigtig god energi, det kommer tilbage til en selv. Så man faktisk bliver gladere. Det kan jeg faktisk mærke på mig selv, at jeg faktisk er blevet gladere og mere frisk. Glæde kommer jo indefra.” (Venligbo 3:29-30,32).

At møde taknemmelighed og se, at indsatsen nytter, beskriver flere i høj grad som deres motivation (Venligbo 5:50, Venligbo 2:12). En Venligbo fortæller om den tilfredshed, det giver at være venligbo: *”Det kan jeg mærke, at det er en stor personlig gevinst, at det lykkedes nogle gange, altså at få nogle hjulpet til at få det lidt bedre.” (Venligbo 8:79).*

To andre informanter fortæller, at de er motiverede af den personlige og kulturelle læring, som følger med som venligbo. Citaterne uddyber dette:

”Jeg synes, det er spændende at høre om, hvad der sker andre steder, altså kulturelt, sprogligt, familiemønstre og den slags ting. Vi har mange diskussioner, det er måske et voldsomt ord, men spændende diskussioner om, hvordan tingene er det ene og det andet sted og fordele og ulemper.” (Venligbo 7:72).

”Det jeg synes, der bliver lidt sjovt, det er det der med at gå over i Rema og købe en pose sukker (red. med en flygtning). Hvor jeg egentlig bliver klogere på nogle ting og tænker ”Nå, det er sådan det er”, ”Nå, det er sådan deres kultur er”. Det er der, jeg bliver klogere på nogle kulturelle ting.” (Venligbo 6:62).

Det at få et mere dybdegående og nuanceret kendskab til en anden kultur, finder en anden venligbo også for motiverende: *"Jeg er jo også lidt nysgerrig [...] Man kommer jo ind bag en facade, kan man sige. Det kan jeg godt lide, det er jo spændende."* (Venligbo 3:24). Det viser sig dermed, at det særligt er det dybere kendskab til flygtninge, som giver mening for mange.

Motivationen, glæde og læring, kan sættes i forhold til Habermanns dimension *læring*, som netop handler om at være interesseret i at forholde sig til andre end en selv, så frivilligt arbejde bliver en gevinst for giveren.

Nye bekendtskaber, fællesskaber og nærvær

I forlængelse af ovenstående motivation omkring glæde og læring ved at hjælpe andre, kan det pointeres, at flere af informanterne vægter nye bekendtskaber højt, hvilket også kan ses i forhold til at være berigende i Venligboernes egen hverdag.

Det er særligt i interviewene, at dette motiv kommer til udtryk. Merete fortæller: *"Man får sådan lyst til at mødes med dem, simpelthen som sine venner. Man får simpelthen så mange gode venner."* (Merete:97). En anden venligbo fortæller om lignende følelse: *"...så synes jeg da, at jeg får meget sjov og bekendtskaber og venskaber ud af det på den her måde."* (Venligbo 4:38). Bekendtskaberne og de nye venner beskrives som værende med både danske venligboere, men også flygtninge (Venligbo 7:72, Venligbo 8:78). Det er særligt nærheden og det personlige tætte bånd, som flere informanter vægter. En venligbo fortæller i den forbindelse, at hendes kontakt med en flygtningefamilie er gledet over i et familielignende forhold, og hun betragter nu familien som en del af sin egen. (Venligbo 3:28).

Det nævnes af to informanter, at følelsen af at være en del af Venligboerne, som en gruppe eller bevægelse har betydning. Merete pointerer, at:

"Det der helt grundlæggende med at mennesker har brug for at være en del af nogle fællesskaber. Det her med, at der er mulighed for at folk, som måske ikke har så stor en vennekræds, der er så stor sandsynlighed for, at de bliver inviteret med til noget. Hvis de ligesom kommer med i det her fællesskab" (Merete:101).

Hun beretter om, at følelsen af fællesskab og sammenhold er essentielt, specielt i en tid hvor sociale medier fylder meget. Dette sætter hun i perspektiv til, at livet til tider kan blive overfladisk, hvorfor nærvær og samvær med nye mennesker giver nogle dybe snakke, som giver mening for rigtig mange. Citatet udtrykker dette: *"Jeg tror også, det er landet på et tidspunkt, hvor vi begynder at savne lidt det med helt almindelig menneskekontakt. Vi har levet i en tid, hvor vi er kommet mere og mere væk fra bare at være sammen med mennesker."* (Merete:100). Merete mener, at telefoner og Ipads fylder meget i hverdagslivet og begynder at fylde mere end at tale sammen ansigt-til-ansigt. Hun vægter det fysiske møde og har som konsekvens heraf været med til at indføre en regel om, at alle, der kommer ind i den Venligbo café, som hun er med i, skal sige "Goddag og velkommen til." (Merete:101).

En anden venligbo beskriver netop, at det er motiverende for ham, at være en del af venligbo fællesskabet og særligt det at være fælles om en sag.

"Det jeg i virkeligheden får ud af det, er, at lige pludselig giver tingene mening. Der kan man sige, at med den opdragelse jeg har fået, er det noget jeg har ventet på hele livet, har jeg fundet ud af, et eller andet sted. Jeg har altid været drevet af den der motivation, nu fik jeg bare en sag og hænge det op på. Lige pludselig giver tingene mening, der bliver en sammenhængskraft i det i forhold til min egen tilværelse. Lige pludselig kan jeg se nogle spor fra min far i mig selv, så lige pludselig giver det en eller anden sammenhæng, og så kan du sige, at så bliver det til et identitetsspørgsmål, måske." (Venligbo 6:67-68).

Han fortæller uddybende, at hans far og onkel begge var aktivister i en bevægelse, da de var yngre. Han ser nu sig selv i samme situation, som de var i og kan drage paralleller hertil. Motivationen kan ses i forhold til den sociale motivdimension kammeratskab, men også *identitetsdimensionen*, fordi Venligboerne giver mening og identitet.

Det kan pointeres, at Venligboerne, i både spørgeskemaet og i interviewene, udtrykker at være motiveret af mere end ét motiv. Eksempelvis skriver en respondent: *"Mange grunde - et andet Danmark, gøre en forskel, venlighed."* (Bilag 7). I Habermanns optik er der dermed tale om motiv-miks. Ligeledes er der tale om motiv-hierarki, da det særligt gennem interviewene blev klart, at det for nogle informanter er den politiske motivation, som er

dominerende, mens andre motiver samtidig kunne identificeres. I forhold til de identificerede motiver er der ikke et entydigt billede af, at motiverne fordeler sig i et bestemt mønster alt efter Venligboernes aktivitetsniveau.

Delkonklusion - Dimension 3: Motivationsmønstre

Opsummerende kan flere anledninger og motiver identificeres blandt Venligboerne. De har oftest kendskab til bevægelsen fra Facebook, men derudover har bekendte, venner og/eller familie betydning i forhold til at "smitte" andre. Det kan ligeledes påpeges, at det er personlige og strukturelle anledninger, som har betydning. Særligt har motorvejssituationen og tidspunktet herfor en afgørende betydning og er for mange en ydre bevæggrund. De indre bevæggrunde er oplistet i nedenstående skema sidestående med Habermanns motivdimensioner.

Skema 5: Motivdimensioner sammenlignet

Venligboernes motivdimensioner	Habermanns motivdimensioner
Politisk motivation	Sagen, samt status/indflydelse/magt
Medmenneskelighed, at gøre forskel og fremme integration	Værdi
Glæde og læring ved at hjælpe andre	Læring
Nye bekendtskaber, fællesskaber og nærvær	Kammeratskab, samt identitet

Seks af Habermanns motivdimensioner kommer dermed til syne og kan genfindes i Venligboernes besvarelser og udtalelser. To af Habermanns motivdimensioner karriere og sociale forventninger bliver ikke eksplicit udtrykt. Ingen beskriver, at de er motiverede af, at deres frivillige indsats i Venligboerne fremmer deres karrieremuligheder eller er CV-relateret. Ligeledes udtrykker ingen at være influeret af herskende normer fra andre om at skulle være frivillig. Det kan dog påpeges, at den beskrevne "smittende" effekt mellem venner, familier og bekendte indirekte kan kobles til dimensionen, idet forventningerne kan være usagte. At blive frivillig på grund af andre, fordi andre i omgangskredsen er frivillige, kan hænge sammen med, at der eksisterer en social forventning om at være frivillig. På den vis kan dimensionen om sociale forventninger til dels identificeres som værende mere underliggende.

Det har således været muligt at genfinde størstedelen af Habermanns motivdimensioner hos Venligboerne. Fokuseres der specifikt på sociale organisationer fandt Habermann, at det var dimensionerne læring, værdier og identitet, som særligt var gennemtrængende. Disse tre dimensioner er som skrevet også genfundet hos Venligboerne, men adskiller sig ikke selvstændigt.

4.2.4 Dimension 4: Potentialer og udfordringer sammenlignet med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde

Denne dimension er medtaget for at belyse, hvilke potentialer og udfordringer Venligboerne oplever. Beskrivelserne heraf er særligt relateret til traditionelle medlemsorganisationer eller -foreninger, som flere af informanterne har erfaring med. Der tages primært afsæt i den kvalitative empiri, samtidig med at virtuel empiri sideløbende inddrages. Potentialerne og udfordringerne er præsenteret i temaer, som følger nedenfor.

Nem vej ind, men dog ingen krav

Et fællestræk for flere informanter er en overvejelse om Venligboernes organisering, og hvordan Venligboerne er nem at blive en del af. Den løst strukturerede organisering betyder, at fællesskabet opstår som en mulighed for den enkelte, nærmere end at det er tvungen og forpligtende. Den enkelte kan selv melde sig ind i Venligboerne, fra det ene øjeblik til det andet, og kan dermed hurtigt komme til at yde en aktiv indsats. I modsætning hertil fortæller en informant om hendes oplevelse af at være frivillig i Dansk Flygtningehjælp: *"Jeg skulle aflevere børneattest og godkendes, og blev spurgt om hvorfor jeg gerne ville være lektiehjælper, og hvilke kvalifikationer har jeg og sådan noget."* (Venlig 1:8). Denne venligbo uddyber efterfølgende, at der således blev stillet krav til hende som frivillig i Dansk Flygtningehjælp, hvilket hun ikke oplevede hos Venligboerne, hvor hun kunne starte som frivillig med det samme. Hun betragter det som en styrke, at hun nemt kunne indgå som venligbo. I modsætning hertil mener Merete, at det dog også kan være en ulempe, når der ikke bliver stillet krav til eksempelvis børneattester fra de frivillige, idet Venligboerne på den måde kan fremstå som uprofessionelle (Merete:91). Følelsen af ikke at være professionelle presser på den måde Venligboerne til at nærme sig mere organiserede tilgange i kraft af omgivelsernes krav til frivilligt arbejde.

Yderligere peges der på den udfordring, at det kan være vanskeligt at finde vejen ind i Venligboerne, når den enkelte ikke imødekommes af krav eller anden kontakt. En venligbo fortæller herom: *"Der gik noget tid før jeg ligesom fandt noget, som jeg synes, at jeg kunne være med i."* (Venligbo 5:44). På den vis beskrives det, at indgangen til Venligboerne kan være uklar og muligvis medvirker dette til, at medlemmer forholder sig passive til trods for ønsket om at være aktive.

Fleksibilitet, men med risiko for uforudsigelighed

I forhold til organiseringen fremhæves det yderligere som en styrke, at bevægelsen er uforpligtende, løst struktureret og fleksibel. Det er muligt at bidrage med det, som den enkelte har lyst til, på det tidspunkt han eller hun har lyst til (Venligbo 4:41). En informant fortæller uddybende: *"Det jeg godt kan lide ved Venligbo konceptet i forhold til de andre (red. Røde Kors) er, at jeg føler mig ikke 100% forpligtet."* (Venligbo 5:47). Denne venligbo vægter højt, at han med relativ kort varsel kan melde afbud, og betegner det som en styrke, at hans frivillige indsats på den måde er fleksibel. En venligbo fortæller i lighed hermed: *"Det er meget løst, jeg er der. Det er, hvad jeg har overskud til [...] Hellere være løst forbundet til det og så droppe ind, når der er mulighed for det [...] Det ser jeg som en kæmpe fordel, at man bare kan hoppe ud og ind. I hvert fald for mig."* (Venligbo 2:10,13,16). Netop det at kunne hoppe ind og ud kan relateres til begrebet "frivillighed on demand", der betegner ad hoc frivillighed, som er nemt og fleksibelt at gå til, når der er efterspørgsel og behov for det (Grubb 2016:172). Denne fleksible og uforpligtende følelse fortæller en anden venligbo også om:

"Altså for mig, personligt, kan jeg godt lide venligbo konceptet, fordi det er meget, meget ukonkret. Der er ikke afsat nogen skrevne regler for noget. Man gør egentlig bare det, som man har lyst til, og man forpligter sig ikke til noget ud over lysten, altså hvad man har lyst til og ikke lyst til. Det er meget, meget uforpligtende." (Venligbo 7:74).

Merete beskriver netop, hvordan hun mener, at Venligboerne henvender sig til frivillige med et bestemt behov for en løs organisering, mens andre medlemsorganisationer appellerer til frivillige med andre behov:

"Venligboerne henvender sig måske til dem, der har brug for det der lidt mere løse, og ikke vil binde sig for stramt med tider og timer og særlige arrangementer eller en særlig indsats. Og Røde Kors henvender sig til nogle, der har et andet behov. Og Dansk flygtningehjælp til nogen med et tredje behov." (Merete:95).

Den løse organisering og tilgangen til det frivillige sociale arbejde opfatter flere venligboere dermed som en styrke i forhold til organiseringen i eksempelvis Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp. En venligbo påpeger dog, at denne fleksibilitet omvendt også kan være en udfordring: *"Man er ikke forpligtet, og der kan da også være den svaghed, at man så aldrig ved, hvor mange der kommer."* (Venligbo 4:41). Fleksibiliteten kan dermed både være positiv, men også negativ, når den skaber uforudsigelighed og kan føre til manglende kontrol med, hvilke frivillige der er aktive, samt hvilke der møder op. Denne uforudsigelighed peger endnu en venligbo på: *"Det har været svært at få andre involveret. Eller at få andre involveret fast. De fleste har det ligesom mig. De vil gerne følge med på Facebook og hjælpe til en gang imellem, men det er begrænset."* (Venligbo 2:13-14). Den store fleksibilitet og frihed kan dermed føre til, at det kan være svært at fastholde og involvere medlemmer til at yde en aktiv indsats, hvis størstedelen af medlemmerne er med af og til, mens få møder kontinuerligt op.

Impulsstyret, men kaotisk

Som en yderligere styrke nævnes det, at bevægelsen er impulsiv. Således har den enkelte mulighed for at handle her og nu, mens indsatserne hurtigt kan omstilles og tilpasses det behov, der er eller som opstår. Dette uddybes af en venligbo i følgende citat:

"Det tager egentlig bare højde for det, der er lige nu og her. Vi kan se, at der er en familie, der mangler en sofa, er der nogle, der har en sofa til overs, de kan undvære. Det jeg godt kan lide er, at det er meget nede på jorden. Det er meget ligetil, og det synes jeg er mega fedt." (Venligbo 1:7).

Samtidig med at Venligboerne kan handle med det samme, vægter denne informant omstillingsparathed, således at indsatserne er selvkørende og ikke skal planlægges, men kan udføres fra det ene øjeblik til det andet uden godkendelse. Der er således rum for

fleksibelt og stillingtagen fra dag til dag. Denne fleksibilitet betoner en venligbo særlig i forhold til organiseringen af bevægelsen:

"At man netop bare kan finde ud af tingene hen af vejen [...] Vi står egentlig ikke til ansvar overfor nogen, for at gøre et eller andet. Det er meget de frivillige, der er med til at være drivkraften, og det giver en større medbestemmelse." (Venligbo 6:65).

Medbestemmelse og følelse af ejerskab er dermed en styrke. Det impulsstyrede arbejde kan dog blive præget af kaos og manglende koordinering, hvilket en anden informant peger på som en ulempe:

"Det gik jo fra panik, panik og vi har brug for alt muligt. Og så blev der samlet uanede mængder af tøj og mad og bamser sammen. Der var ikke noget, der blev organiseret, det var total kaos. Så gik der et par uger, hvor det kørte sådan lidt ned, og folk begyndte at organisere sig." (Venligbo 2:13).

Det er en udfordring, at der opstår situationer, hvor mange er parate til at hjælpe og byde ind, og der således ikke er en ledelse eller anden form for intern organisering og koordinering.

Fri for bureaukrati og lederskab, men ingen overordnet kontrol

I forlængelse heraf kan den manglende styring dog også vise sig positiv. Som tidligere nævnt opererer Venligboerne ikke med nedskrevne regler, vedtagne processor eller hierarki. Følgende venligbo fortæller, at han netop oplever en styrke i, at Venligboerne er uformelt organiseret:

"Man kan hvert fald sige, at Venligboerne er meget uformelle, altså det er nemt, når der er en Facebook-gruppe, og det er jo meget uformelt og nemt. Det ligger lige til højrebenet. Det vil jeg sige, at det er nemmere end Røde Kors og alt muligt, for der er mere bureaukrati, der sidder en topledelse og alt muligt. Her er man jo en del af lederskabet, kan man sige, alle er lige. Som venligboere er vi lige." (Venligbo 3:26).

Således mener denne informant, at det er en styrke, at det er nemt at blive samt være venligbo. Samtidig pointerer han, at det er positivt, at hver enkelt venligbo ikke er underlagt

en ledelse, men selv kan være med til at præge bevægelsen. Merete betoner i den sammenhæng ligeledes, at fordelene er, at alle danskere kan og har lov til at oprette en Facebook-gruppe og kalde sig venligboere (Merete:90). Udfordringen ved et manglende bureaukrati er dog, at det er vanskeligt at kontrollere bevægelsen, når den udvikler sig i mange forskellige retninger. Samtidig rejses der i den forlængelse diskussion om, hvad Venligboerne skal stå for, hvem der rammesætter Venligboerne, og hvem der har retten til at udtale sig. Merete fortæller i følgende citat om disse udfordringer:

"Jeg bruger meget tid på hele tiden at prøve at sikre mig, at det kører i det spor, som var tænkt [...] Og det kan jo nogle gange blive en lille smule problematisk, fordi vi er jo ikke en forening som sådan. Der kan være nogle, der kan sige til mig: "Jamen, det har du da ikke juridisk ret til at bestemme" [...] Det er ulempen ved, at vi ikke er en decideret forening, hvor vi kan sige til folk, at når I så gør det, så kan I ikke være medlem. Det har vi ikke mulighed for at gøre jo. Vi kan kun ønske det eller sige til dem, at det kunne være fint." (Merete:88,90).

Merete er som stifter udfordret af ikke at kunne kontrollere bevægelsen og forklarer problematikken i, at ingen kan smides ud eller nægtes at være venligbo. Uenigheden i forhold til hvad Venligboerne står for viser sig tilmed synlig på Facebook, hvor et medlem blandt andet skriver: *"Følg venligst de ud af gruppen, der ikke forstår værdien Venlighed"*, hvorpå en anden svarer *"Du mener, DU har patent på at være virkelig venlig"* (Bilag 1), mens en tredje skriver: *"NU bliver jeg gal!!! Hvem siger, at jeg ikke er venlig??? For pokker - eksklusion fordi man ikke er 100 pct. enig - nej tak!! Desuden har ingen patenteret navnet "Venligboerne", så intet kan dikteres omkring hvad det er..."* (Bilag 1). Der er således uenighed om, hvad det vil sige at være venlig. Nogle har én forestilling herom, mens andre har en anden, hvorfor der opstår diskussion omkring, hvordan man skal agere som venligbo.

Som konsekvens heraf pointerer Merete, at lokalgrupperne udvikler sig i forskellige retninger, så kulturen i grupperne er forskellig i dele af landet: *"...X-gruppen er faktisk meget mere fokuserede i forhold til flygtninge, end jeg er. For mig handler det om det mellem mennesker helt generelt."* (Merete:102). På Facebook er der ligeledes forskellige meninger om Venligboernes ståsted, eksempelvis i forhold til hvor meget flygtningedebatten skal fylde. Et medlem af en lokalgruppe spørger: *"...er der plads til at være med i gruppen her, gå*

ind for at tage godt imod dem, der får asyl under den givne politik og samtidig gå ind for stramninger på udlændingeområdet?”, og får forskellige svar, blandt andet: “Det handler ikke om politik her”, mens en anden skriver: “Immigrationslovgivningen er vel politik?” (Bilag 1). Det er særligt de politiske opslag, som skaber debat i Facebook-grupperne.

At der ingen ledelse er i grupperne skaber ligeledes diskussion i forhold til, hvordan det frivillige arbejde skal struktureres, og hvem der skal tage styringen, når der ikke er en officiel leder. En informant beretter om en konkret uenighed mellem medlemmerne i en lokalgruppe:

“Det er fordi, at der er kommet til at sidde nogen, som har været med til at starte gruppen, og så føler de ligesom, at de har ejerskab over det. Og så kommer der nogen ind, som gerne vil være med, og så føler dem, der har ejerskabet, at dem der kommer ind, vil overtage det. Men de vil jo egentlig bare gerne bidrage. Så flyder tingene sammen.” (Venligbo 6:57)

Merete fortæller ligeledes, at nogle grupper, særligt på tidspunktet for motorvejssituationen var ”sprængfarlige” og at planlægning eller anden kontakt mellem medlemmer blev negativ og diskuterende frem for venlig og hjælpende. Hun fortæller i den forbindelse også, at det som konsekvens heraf er blevet vedtaget af hende som stifter og medadministrator af den største Facebook-gruppe, at opslag skal godkendes af administratorgruppen. (Merete:88). Bevægelsen har dermed ændret sig siden start, hvor alle kunne poste opslag uden godkendelse. På den vis kan der peges på, at Venligboerne i dette tilfælde orienterer og bevæger sig mod at være mere organiserede.

I forhold til bureaukrati kan endnu et element trækkes frem. En venligbo oplever det som en styrke ved Venligboerne, at der ikke tages udgangspunkt i kategoriseringer og skelnen mellem mennesker. Hun fortæller: *“Ved Dansk Flygtningehjælp er der sådan lidt mere en skala for, hvornår er du flygtning, og hvornår er du ikke. Og når man ikke er flygtning, så ryger man sådan lidt ud af systemet. Ved Venligboerne er der ikke det.” (Venligbo 1:4).* At Venligboerne favner bredt og hjælper mange, således at der ikke er begrænsninger i forhold til målgruppen, fremsættes således som en styrke.

Derudover peger to informanter på, at manglende økonomi er en ulempe ved den uformelle organiserings. Denne informant peger på, at det på det grundlag er svært at gennemføre aktiviteter:

"En af de ulemper, som jeg ser i forhold til det, jeg laver ved Venligboerne er, at vi ikke har nogen penge. Vi fik stjålet alle vores bolde, net og alt muligt for halvanden måned siden på skolen, fordi det bare lå i en pose. Og så skulle vi ligesom have købt noget nyt, for om fredagen kom der en masse, som gerne ville spille bold. Der var vi nødt til at lave en indsamling, for der var ingen penge, vi kunne tage af. Hvis nu vi havde været en forening for eksempel, så havde der nok været en eller anden form for pengekasse, som vi kunne have trukket på eller henvende os til." (Venligbo 5:47).

Venligboen sammenligner bevægelsen med en forening og fortæller, at han på grund af manglende økonomi betragter det som en ulempe, at Venligboerne ikke er dannet som organisation. I forlængelse heraf peger selvsamme informant på, at manglende kontrol og ledelse fører til manglende koordinering, så de respektive lokalgrupper ikke taler sammen på tværs:

"Man risikerer også hele tiden, at man render de samme mennesker på dørene. Det har vi oplevet nogle gange. Vi kommer ned et sted, for at se om man kan tigge sig til et eller andet, og så har de haft besøg af tre andre den samme uge, som også vil tigge om et eller andet, fordi vi ikke rigtig ved, hvad de andre laver. Det er sådan lidt kikset på den måde." (Venligbo 5:47-48).

Lokal tilknytning og samarbejde på tværs

En gennemgående tendens, som flere af informanterne påpeger som karakteristisk ved Venligboerne, er, at aktiviteterne er lokalt forankrede, hvilket vil sige, at det er aktiviteter, der sker i den by, hvor den enkelte er bosiddende. En venligbo fortæller: *"Det er små lokale grupper, eller store lokale grupper, som hjælper."* (Venligbo 2:14). Dette bliver også påpeget som en styrke af en anden venligbo: *"Det er nogen, der kender det sted, hvor flygtningene er, og derfor er det en styrke, at vi kan hjælpe dem til at komme til forskellige ting her i lokalsamfundet."* (Venligbo 8:80). Den lokale hjælp er medvirkende til en anden form for kendskab, hvilket denne venligbo beskriver:

"Venligboerne har jo den fordel, at de er lokale, om man så må sige. Det er nogen, der kender det sted, hvor flygtningene er, og derfor er det en styrke, at vi kan hjælpe dem til at komme til forskellige ting her i lokalsamfundet. Røde Kors har jo ikke de samme ressourcer og er ikke spredt ud over hele landet. Selvom jeg har mødt folk fra Røde kors herude, så har de jo ikke de samme ressourcer til at komme i nærheden af samme tæthedsgrad, som vi kan." (Venligbo 8:80).

Således mener han, at Venligboerne adskiller sig fra Røde Kors ved at hjælpe nært og lokalt i små byer, hvor de frivillige selv er bosat og på den måde kan de være med til at integrere flygtninge. Ligesom kortlægningen viste, fortæller en venligbo, at bevægelsen er geografisk spredt, hvilket han betragter som en fordel. Han fortæller: *"...fordelen er, at så kan der sidde en i X eller X og sige, at vi har nogle på asylcentret her, som nu bliver flyttet til X. Er der nogen, som kan hjælpe med at modtage vedkommende?"* (Venligbo 6:61). Venligboerne kan således internt kommunikere og koordinere indsatser på tværs af landet, både hvis en flygtning bliver flyttet fra et sted til et andet, men også hvis der er overskud af eksempelvis sofaer i den ene lokalgruppe og underskud i en anden lokalgruppe. Selvom bevægelsen er lokal pointeres det således, at der er fordele ved, at Venligboerne er så udbredte, som de er. Udover denne venligbo nævner også Merete fordelene ved bevægelsens størrelse: *"Man inspirerer hinanden, man får nogle inputs fra andre byer og sådan."* (Merete:92). Selvom bevægelsen udvikler sig forskelligt i lokalgrupperne, kan der drages inspiration her imellem.

Nærhed, men med distance

Der fortælles yderligere om nærhed og personlige relationer som styrker ved bevægelsen. De fleste informanternes forhold til modtagerne af hjælpen, oftest flygtninge, er præget af nærhed og personlige bånd. Det kommer blandt andet til udtryk i udtalelsen fra en informant, der har opnået et særligt forhold til en syrisk familie. Hun benævner dem flere gange som "min familie". Dette kommer yderligere til udtryk i citatet:

"Jamen, det er faktisk blevet venskaber. Min mand han er 65 år, og han har sagt til X, der er 27 år, og har jo ingen familie, han er jo alene mand. Der har min mand jo sagt: "You are my son", haha. Nu joker vi hver gang vi ses, at nu kommer faren og ja, det er sønnen. Så sidder jeg og ser, du er jo faktisk yngre end min datter, så du kunne også

være min søn, sagde jeg så. [...] Det glider jo lige så stille over i venskab, det gør det da.”
(Venligbo 3:29)

Der eksisterer således i flere tilfælde et forhold mellem flygtninge og venligboere, der mere og mere nærmer sig venskaber. Overgangen til venskaber sker blandt andet ved, at flygtninge bliver inviteret hjem i venligboernes private hjem. Merete har i den forbindelse udtalt *“Vi havde også her i påsken en fest sammen med nogle af vores venner herhjemme hvor vi bor, og så siger jeg til min mand, at jeg har sådan lyst til at invitere X med. Han er en af vores syriske venner.”* (Merete:97). De personlige, enten venskabelige og/eller tilnærmelsesvis familiære bånd, som er mulige at knytte er en fordel, men nærheden kan på samme tid blive en ulempe. Merete fortæller ligeledes, at hun lige har måtte sige farvel til en flygtning, som var blevet ven af familien, idet han måtte sendes til et andet land. (Merete:98). Det kan dermed være en udfordring ikke at have kontrol over eller indflydelse på flygtningenes situation og sag, hvorfor det kan tænkes, at det i visse situationer bliver nødvendigt at opretholde en vis følelsesmæssig distance. Dette udtrykker en informant:

“Nogle gange kan man godt være lidt frustreret over, man ikke kan gøre mere. Fordi, jamen, der er jo grænser. Vi kan jo kun gøre det, at vi kan hjælpe dem med, at få deres hverdag her i vores område til at være lidt bedre og lidt mindre ubehagelig end den ellers ville være. Det er, hvad vi kan gøre.” (Venligbo 8:80).

Facebook som platform, men vanskeligt at følge med

At Venligboerne primært er organiseret på Facebook og dermed ikke har et fast rum eller mødested er ifølge informanterne både en fordel og en udfordring. Følgende informant peger på begge dele:

“Facebook har den der fordel, at du kan lave invitationer, og du kan melde folk ind. Så det giver nogle muligheder. Man kan så godt sige, at der er nogle, som har sagt, at det bliver lidt uoverskueligt, fordi der er en gruppe og en masse undergrupper, og hvor skal man så ind henne, og skal man så være medlem af dem alle sammen og så videre.”
(Venligbo 6:56)

Informanten fremhæver dermed, at Facebook som værktøj er en fordel, fordi det er nemt at organisere eksempelvis begivenheder. Tilmed er det nemt at mobilisere nye medlemmer. På

den anden side er det udfordrende, når oplagene bliver mange, og der laves undergrupper indenfor hver lokalgruppe. Det kan på den måde bliver svært at organisere de forskellige indsatser, samt uoverskueligt for interesserede at finde frem til den gruppe, hvor de har lyst til at bidrage. Som informanterne beskriver kommer det også til udtryk på Facebook, at brugen af det sociale medie kan være problematisk, idet det er svært at følge med: *“Desværre “drukner” information tit her på Facebook pga. mængden af nyheder.”* (Bilag 1). Yderligere skriver en anden:

“Det er et tema i de største byer. I X har vi i tæt dialog med kommunen taget initiativ til at åbne nye mindre grupper, der er lokalt forankrede. Det samme gør vi i X. Jo større gruppen er, jo flere opslag kommer der. Det er vanskeligt at følge med. Derfor får mange opslag ikke den opmærksomhed, de fortjener.” (Bilag 1).

I citatet kommer det til udtryk, at med et stigende antal medlemmer skaber den uformelle organisering problemer i de større lokalgrupper. I forskellige Facebook-grupper diskuteres det, om en anden platform ville være mere givende, eksempelvis nævner en venligbo, at han har overvejet at oprette en hjemmeside.

Facebook som værktøj er således en fordel, men virker uoverskueligt. En venligbo fortæller, at hendes engagement af den grund er dalet: *“Mit engagement herinde i gruppen er bestemt dalet, og jeg har i den seneste tid i stedet valgt at koncentrere mig om hjælpeopgaver uden for gruppen. Helt ærlig, så er jeg blevet skræmt væk af den helt uoverskuelige organisering.”* (Bilag 1).

Samarbejde med aktører, men høje forventninger

Endeligt peger informanter på, at en konsekvens af Venligboernes manglende formelle organisering er samarbejdsvanskeligheder og forventninger fra potentielle samarbejdspartnere, som bevægelsen har svært ved at håndtere og leve op til. Et konkret eksempel er en lokal venligbo-gruppe, som er blevet kontaktet af kommunen omkring et muligt samarbejde:

“Vi har fået en henvendelse fra kommunen, om vi vil fungere som kontaktpersoner for dem, som bliver udsluset til kommunen. Det er en ganske udmærket idé, men kommunen har åbenbart lidt den forestilling, at vi så skulle møde op, når de ankom og

så følge dem ud i lejligheden. Det kan være kl. 11 om formiddagen, men vi er jo frivillige, og vi har arbejde. Så det kan vi ikke nødvendigvis. Der skal vi have en snak om, hvilke rammer kan vi så bidrage med.” (Venligbo 6:58).

Tilmed er lokalgruppen blevet kontaktet af en anden mulig samarbejdspartner, Red Barnet:

”Det kunne blive super (red. at samarbejde), kunne jeg forestille mig. Men hun sendte mig så deres koncept, og der ligger jo en hel folder med beskrivelse af dit og dat og målsætning og bla bla bla. Der er vi jo slet ikke henne altså, for vi skal slet ikke sætte os ned og skrive noget om noget som helst.” (Venligbo 6:65).

Både i forhold til den specifikke kommune og Red Barnet er der interesse for et samarbejde, men for Venligboerne kan det være en udfordring, når samarbejdspartnerne er formaliserede og organiserede på anden vis. En venligbo fortæller, at han dog samtidig ser samarbejdspartnere som en fordel, fordi at der på den måde er mulighed for sparring, samt mulighed for, at skabe kontakt til nyankomne flygtninge, som ellers kan være vanskelige at opnå kontakt til. (Venligbo 8:81-82).

Delkonklusion - dimension 4: Potentialer og udfordringer

Opsamlende kan det pointeres, at Venligboerne således på relativ vis adskiller sig fra traditionelle medlemsorganisationer og foreninger, som eksempelvis Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp. Det har vist sig, at adskillelsen består i forskellige potentialer og udfordringer. Overordnet skaber den løse organisering rum for at blive venligbo med det samme, fleksibilitet, impulsivitet, medbestemmelse og nærhed, men de udefinerbare forhold skaber også udfordringer, da bevægelsen dermed kan fremstå som mere uprofessionel, uden ledelse eller kontrol, samtidig med at være præget af uforudsigelighed, til tider kaos og at have vanskeligt ved at samarbejde med andre. Disse potentialer og udfordringer gør Venligboerne særegne og er med til at karakterisere bevægelsen, samt sætte bevægelsen i perspektiv i forhold til andet frivilligt socialt arbejde.

Det er blevet belyst, hvordan den umiddelbare simple og uformelle organisering, som karakteriserer Venligboerne, skaber udfordringer, således at den simple organisering i sig selv bliver kompleks. De fremhævede potentialer og udfordringer er gældende for

forskellige Venligboere og dermed er det forskellige typer Venligboere, afhængig af netop motivation og ønsket for det frivillige sociale arbejde, som fremhæver de forskellige beskrevne fordele og ulemper. Dermed er det ikke udelukkende enkeltstående dele, der er udfordrende, idet én Venligbo kan betragte noget som en ulempe, men en anden kan opfatte det som en fordel. Omvendt kan én Venligbo opfatte noget som et potentiale, mens det ikke er tilfældet for en anden. At der kan identificeres både potentialer og udfordringer vidner om, at Venligboerne i fremtiden har et udviklingspotentiale i forhold til at opveje og imødekomme de udfordringer, som bevægelsen står overfor, og samtidig forsøge at fastholde potentialerne uden at gå på kompromis med de grundlæggende værdier og karakteristiske kendetegn, der gør sig gældende for bevægelsen.

4.3 Diskussion: Venligboerne og postmoderne frivillige

I diskussionen rettes fokus mod anden del af problemformuleringen: *Hvilke samfundsmæssige tendenser er bevægelsen udtryk for?* For en besvarelse heraf tages der udgangspunkt i en diskussion, hvor tendenser og resultater fra analysen sættes i relation til forskellige slags frivillighed, samt den samfundsmæssige udvikling med udgangspunkt i Habermann og Giddens forståelse.

Ifølge Habermann spiller den samfundsmæssige udvikling en væsentlig rolle for den postmoderne frivillige. Spørgsmålet er på hvilken måde. Udviklingen i forskellig slags frivillighed skildrer Habermann, som tidligere belyst, med idealtyperne klassisk og ny frivillighed. Sættes Venligboerne i relation hertil, er der på den ene side faktorer, der viser sig som karakteristiske for den postmoderne frivillige. På den anden side er der også faktorer, hvor den klassiske frivillighed gør sig gældende. På den vis kan det diskuteres, hvordan Venligboerne kan forstås som bevægelse.

Det er flere gange blevet belyst, hvordan Venligboerne med deres organisering og simple koncept er et udtryk for en ny måde at være frivillig på - ifølge Habermann en ny frivillighedskultur. I forhold til de traditionelle værdier, der ellers har præget frivilligt arbejde, udviser Venligboerne en grad af individualisme og refleksivitet. Særligt kommer refleksiviteten til syne gennem Venligboernes holdning, motivation og stillingtagen i forhold til at hjælpe flygtninge. En venligbo udtaler: *"Der er så meget krig og ødelæggelse, og det påvirker jo alle mennesker, at der er så mange flygtninge. [...] Og kan jeg gøre en forskel, så er*

jeg jo glad for det." (Venligbo 3:23). Der er i den forbindelse tale om, at Venligboerne forholder sig eftertænksomt til et fænomen, og reflektivt i forhold til deres egen rolle. Ved indsigt i de forhold flygtninge kommer fra, samt refleksion over de forhold de kommer til, påvirkes den enkelte venligbo og dens handlinger. Endvidere kan der argumenteres for, at Venligboerne indeholder individualistiske tendenser. Der er tale om frie valg, når den enkelte træder ind i Venligboerne og bidrager med, hvad han eller hun har mulighed for og lyst til, ligesom den hjælp, der gives, er tilpasset den enkelte flygtnings behov. Individualiseringen, som blandt andet Giddens redegør for, har således en sammenhæng med den form for frivilligt socialt arbejde, som Venligboerne bedriver.

Der kan stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt den reflektive tilgang, individualiseringen og de frie valg står i modsætning til det gode fællesskab, som Habermann opstiller for klassisk frivillighed. På den ene side er det en mulighed at vælge det organiserede fællesskabet fra, og være frivillig på egne præmisser på baggrund af egne behov og ressourcer. Dette er blandt andet tilfældet hos en enkelt informant, som er frivillig uden stor kontakt til hverken modtagere af hjælpen eller andre frivillige venligboere. I dette tilfælde er der tale om en relativ lille fællesskabsfølelse. På den anden side viser analysen også eksempler på venligboere, der vægter fællesskabet. Der er særligt tale om fællesskaber, der opstår mellem frivillige og modtagere. Dette kommer specielt til udtryk ved nærhed og personlige forhold, der opstår i forbindelse med forskellige indsatser. Der er yderligere tale om fællesskaber mellem Venligboerne, der eksisterer gennem Facebook. Som tidligere nævnt bliver Facebook betegnet som et moderne forsamlingshus, hvilket vidner om en fælles platform eller nærmere et online fællesskab. Der kan derfor, på den ene side, være tale om, at frivillige venligboere vægter det gode fællesskab, som karakteriserer klassisk frivillighed. På den anden side peger bevægelsen i retning af individualisme, refleksivitet og frie valg, som netop er karakteristisk for ny frivillighed. På den vis befinder Venligboerne sig i et spændingsfelt herimellem.

I forlængelse af frivillighedens kultur er et yderligere element valget af organisation. Til trods for at Venligboerne, som nævnt ikke er en organisation, kan der fokuseres på valget om at blive frivillig. Hvor valg af organisation tidligere, hos klassiske frivillige, byggede på tilhørsforhold og loyalitet, vægter nye frivillige personlig interesse. Den personlige interesse kommer særligt til udtryk ved, at mange venligboere vægter sagen højt som motivation.

Under dimension 3 blev det belyst, hvordan Venligboerne har opnået kendskab til bevægelsen. At de sociale medier er den hyppigste årsag er interessant i relation til, at netværk og løse bånd er kendetegnende for nye frivillige. Yderligere kan også begrebet om adskillelse af tid og rum inddrages. På tværs af tid og rum har det således været muligt at udbrede Venligboerne og kendskabet hertil, uden at have direkte kontakt med de frivillige. Særligt kan motorvejssituationen igen trækkes frem, idet den står som et symbol på de sociale mediers magt. Den online kommunikation på tværs af tid og rum gør det netop muligt at sprede et budskab meget hurtigt. At rekrutteringen sker på tværs af tid og rum vidner dimension 1 ligeledes om, da kortlægningen viste, at Venligboerne er repræsenteret i store dele af landet. Udbredelsen er hovedsageligt foregået via de sociale medier som kommunikationsmiddel og kan være en del af forklaringen på den hurtige fremgang i medlemstallet. Netværk har dermed i særdeleshed betydning for valg af organisation, hvilket peger i retning af ny frivillighed.

At Venligboerne er præget af refleksivitet og frie valg kommer ligeledes til udtryk ved valg af aktiviteter. Venligboerne har ingen retningslinjer for valg af aktiviteter, hvilket giver mulighed for at få indflydelse på typen af indsats. Derfor forekommer det også naturligt, at valget af aktiviteter i højere grad er styret af den enkeltes interesser og behov. På den måde er det muligt at opnå balance mellem at opfylde egne interesser, samtidig med at bevægelsens behov om at sprede venlighed ligeledes bliver opfyldt. Et eksempel herpå giver en informant udtryk for:

"Jeg meldte mig ind i gruppen på Facebook og gjorde sådan set ikke rigtig andet. Så har jeg fulgt lidt med i, hvad der er blevet taget initiativer til af forskellige ting og overvejet, om der var noget af det, som jeg kunne bidrage til. Der gik noget tid, før jeg ligesom fandt noget, som jeg synes, jeg kunne være med i." (Venligbo 5:44).

Ovenstående citat viser, hvordan venligboen refleksivt har forholdt sig til, hvilke interesser og behov der har været styrende for ham og har derfor rettet sit engagement i den retning, han selv ønskede. Denne løse tilgang til valg af aktiviteter betyder på samme tid også flere i passivt medlemskab. Rollen som passiv blev særligt belyst ved profilerne, hvor det blev bekræftet, at en stor del af venligboerne forholder sig passive. Som det tidligere blev nævnt,

kan den passive tilgang til frivilligheden være et tegn på, at medlemmerne bakker op om indsatsen og dermed tilkendegiver deres holdning. Denne mulighed står i skarp kontrast til den klassiske frivillighed, hvor medlemskab og aktiviteter i højere grad sker ud fra organisationens behov og præmisser. Der kan således argumenteres for, at Venligboerne som en del af den nye frivillighed, i højere grad inkluderer alle, der har lyst til at være med, særligt i forhold til at mange er passive medlemmer. Spørgsmålet er, om det er problematisk, at der er relativt mange passive medlemmer i forhold til aktive medlemmer. Dette beskrives yderligere i citatet, hvor det hævdes, at *"...der i denne form for aktivistisk organisering er et (potentielt problematisk) element af "clicktivisme", hvor individer løbende kobler sig af og på bevægelser og protester."* (Lindekilde og Olesen 2015:184). Det kan tænkes, at der kan opstå en problematik, som også tidligere belyst i forhold til ulemper, hvor det kan være svært at fastholde medlemmer.

Det frivillige engagement er et yderligere element i skelnen mellem klassisk og ny frivillighed. Habermann beskriver det nye frivillige engagement som tidsbegrænset, episodisk og situationsbestemt, hvilket tidligere er blevet benævnt som projektfrivillige. Det kan dog diskuteres, hvorvidt det er gældende for Venligboerne. På den ene side kan der argumenteres for, at de frivillige venligboere har mulighed for selv at vurdere, hvorvidt deres indsats skal være begrænset over en periode, eller blot orienterer sig mod en bestemt situation. Det er dog ikke den opfattelse, der hyppigst er repræsenteret blandt informanterne. Særligt har Venligboerne opnået stor succes med deres fokus på at være venlige mod flygtninge. I den forbindelse er der en uoverensstemmelse i forhold til spørgsmålet om en vedvarende eller mere tidsbegrænset indsats. Flere informanter ytrer sig herom og mener, at Venligboerne er en indsats, der retter sig mod flere end blot flygtninge og en bestemt situation. Dette fortæller en venligbo om: *"Venligboerne startede heller ikke som flygtningehjælp, det startede jo bare med at være venlig generelt [...] Så hvis den der flygtningebølge går over, så tror jeg bare at det fortsætter med sociale tiltag andre steder."* (Venligbo 1:6). På den anden side er den modsatte holdning ligeledes repræsenteret hos en informant: *"Det er jo også det her kæmpe boom af flygtninge, der har gjort det, og hvis der ikke er det behov lige pludselig, så tror jeg også at Venligboerne dør ud."* (Venligbo 3:27). Hvorvidt Venligboernes engagement er tidsbegrænset og situationsbestemt, kan der sås tvivl om, og således peger det i retning af, at der er elementer fra både den klassiske og nye frivillighed i forhold til engagement. Habermann påpeger yderligere, at engagementet hos

nye postmoderne frivillige i højere grad er globalt orienteret. Venligboerne orienterer sig globalt i forhold til flygtningestrømme, men indsatsen er dog lokalt forankret. På baggrund heraf kan der igen argumenteres for, at Venligboerne ikke udelukkende indeholder elementer fra klassisk frivillighed eller ny frivillighed.

I Habermanns model for den klassiske og ny frivillighed er der slutteligt et skel i det forhold, den frivillige har til den person, der modtager hjælpen. Hvor den klassiske frivillighed vurderer forholdet til at være ulige og altruistisk, sætter den ny frivillighed fokus på gensidighed. Gensidighed skal i den forbindelse forstås ved, at man som frivillig giver noget, hvorefter man modtager noget tilbage. Denne vekslen kan have forskellig karakter, og kan være individuelt fra person til person. Særligt har flere informanter berettet om den glæde og taknemlighed, de bliver mødt med, når de hjælper andre. Som beskrevet i dimension 3, giver det for nogen venligboere overskud, glæde og energi, der er medvirkende til at styrke det gensidige forhold. Derudover beretter flere informanter yderligere om de indsigter, de opnår gennem det frivillige arbejde ved at have kontakt til mennesker fra en anden kultur. På baggrund heraf opstår der i nogle tilfælde således et gensidigt møde, hvor begge parter oplever en gevinst. Det viser sig dog, at der ikke er ligevægt i, hvordan og i hvilken grad gevinsten kommer tilbage. Der kan i den forbindelse tænkes på aktiviteter, hvor den frivillige ikke har direkte kontakt til de personer, der bliver hjulpet. Dette sker blandt andet ved at koordinere og/eller donere ting, mad og tøj. I den forbindelse opleves ikke samme gensidighed, som ovenfor beskrevet, da det i højere grad er en altruistisk handling, hvor den frivillige ikke som udgangspunkt får noget igen. Samtidigt er forholdet mellem den frivillige og modtageren også mere ulige, fordi modtageren ikke er i stand til at gengælde handlingen eller udvise taknemmelighed. På den vis peger forholdet til modtager både i retning af at være ulige, men i andre tilfælde også gensidigt.

Delkonklusion – diskussion

Opsummerende kan det på baggrund af ovenstående tydeliggøres, at Venligboerne er en frivillig social indsats, der indeholder elementer dels fra den klassiske frivillighed og dels fra den nye frivillighed. Med afsæt i Habermanns model var dette forventeligt, idet de to former for frivillighed er idealtyper. Det er endvidere blevet skildret, hvordan den senmoderne samfund influerer på det frivillige arbejde, der rykker på mulighedsbetingelserne for frivilligt arbejde. Særligt giver den øgede refleksivitet og adskillelsen af tid og rum

anledning til helt nye måder at organisere sig på. I denne analyse, og for Venligboerne, viser det sig særligt i forhold til nye deltagelsesmønstre og varierende engagement, der åbner op og nuancerer frivilligheden. Disse forhold skaber en frivillig social indsats, hvor den enkelte får mulighed for, gennem Facebook og adskillelsen af tid og rum, reflektivt at tage stilling til sin egen rolle og frivillige engagement. Denne grad af indflydelse og muligheder stiller nogle krav til den reflektive frivillige om selv at kunne vurdere behov og navigere rundt i mulighederne, der på den ene side kan opleves som en frihed, men for andre som usikre og udefinerede muligheder. Overordnet viser det sig dog, at denne åbenhed har skabt en bevægelse, der udviser en vis bredde og rummelighed, og med råderum til at skabe nye fællesskaber. Det kan på baggrund af overvejelserne tænkes, at det centrale for Venligboernes fremgang og udbredelse er kombinationen af de klassiske værdier og værdierne fra ny frivillighed.

Afslutningsvis kan det pointeres, at også traditionelle medlemsorganisationer har blik for den nye frivillighed og flytter sig i retningen mod ny frivillighed, eksempelvis ved at ændre træge organisationskulturer, for at imødekomme nyopståede ønsker til at være frivillig. Følgende citat skildrer dette:

"I Ungdommens Røde Kors har vi længe set, at unge i dag ikke tiltrækkes af de traditionelle foreninger, når de vil engagere sig i deres medmennesker. Vi oplever unge, som brændende ønsker at gøre en helt konkret forskel i det samfund, de er omgivet af – og de stiller høje krav til, at vi som forening kan give dem muligheden for at handle. Vi oplever unge, som ikke kan se sig selv som en del af en traditionel forening, der alene føler sig sat i verden for medlemmernes skyld. Unge i dag er mere ambitiøse på fællesskabets vegne. De behøver ikke et logo for at engagere sig. Og det stiller krav til foreningerne om at se ud over sig selv." (Utzon 2015).

Dermed kan traditionelle medlemsorganisationer heller ikke entydigt kategoriseres som værende idealtype på klassisk frivillighed. Habermann beskriver, at de postmoderne frivillige lader vente på sig, men Venligboerne er et billede på, at der kan identificeres postmoderne frivillig. Samtidig kan det pointeres, at traditionelle medlemsorganisationer også flytter sig i den retning.

5. Konklusion

Følgende kapitel indeholder en sammenfatning af specialet samt besvarelse af problemformuleringen: *Hvordan kan bevægelsen Venligboerne karakteriseres, sammenlignet med traditionelle former for frivilligt socialt arbejde, og hvilke samfundsmæssige tendenser er bevægelsen udtryk for?*

Eksisterende forskning peger på, at en større andel af frivilligt arbejde organiseres uden tilknytning til frivillige medlemsorganisationer. Den klassiske medlemsmodel er udfordret, og der er åbnet op for nye ikke-konventionelle former for frivilligt socialt arbejde. Et særligt aktuelt eksempel herpå er bevægelsen Venligboerne, som er et relativt nyt og uformelt frivilligt initiativ, hvis mål er at være venlige overfor særligt flygtninge. Specialets fokus rettes mod Venligboerne, og formålet er at udforske og give en nuanceret indsigt i denne nye organiseringsform, der adskiller sig fra traditionelle frivillige organisationer og foreninger.

For konkret at opnå viden omkring Venligboerne har afsættet været mixed methods-forskning. Der er udsendt et spørgeskema og gennemført ni interviews, som sammenfattende har udgjort datagrundlaget. Ydermere er der inddraget data fra Frivillighedsundersøgelsen i år 2012, samt virtuel empiri. Videnskabsteoretisk forholder specialet sig pragmatisk og udgangspunktet har været hermeneutikken. Den abduktive slutningsform skaber en vekselvirkning mellem det empiriske materiale og den teoretisk ramme, der udgøres af Ulla Habermann, og dels Anthony Giddens' bidrag i forhold til motiver og frivillighed set i lyset af samfundets udvikling.

I forbindelse med karakteristikken af Venligboerne, er det gennem en geografisk kortlægning vist, at Venligboerne er en bevægelse, som stort set er repræsenteret i hele Danmark. Lokalgrupperne varierer dog i høj grad i medlemstal. Ved dybere indsigt i Venligboernes generelle karakteristika viser det sig, at der er forskel på medlemmernes engagement, hvilke også kommer til syne i de udførte aktiviteter. Med udgangspunkt i aktivitetsniveauer er der udarbejdet profiler, der inddeler venligboerne i aktivitetsniveauerne passiv, lidt aktiv og meget aktiv. Disse profiler er nærmere undersøgt med baggrundsvariablene køn, alder, familietype, bosted, uddannelsesniveau og

beskæftigelse. Formålet var at belyse, om der kunne differentieres mellem profilerne. Dette var ikke tilfældet, da det viste sig, at der blot var få afvigelser. Der kan reflekteres over, hvordan dette fund kan forklares. Dels har Venligboerne en organiseringsform, der med en løs og individualiseret tilknytning, tillader medlemmer at forholde sig passive, da aktivitet ikke er et krav for medlemskab. Dels er der tale om, at netop denne organiseringsform bevirker, at rammerne for frivillig deltagelse er uklare og ikke fastlåste, hvilket kan føre til forskellighed i medlemmernes engagement. Dermed kan der argumenteres for, at organisatoriske og samfundsmæssige betingelser spiller en rolle for den individuelle frivillige engagement. Dette er ikke på samme vis muligt i traditionelle frivillige organisationer, som har en fast organiseringsform, hvorfor dette er et punkt, hvor Venligboerne adskiller sig betydeligt. Til sammenligning med frivillige i traditionelle organisationer og foreninger, adskiller de to grupperinger sig ikke markant. Det viser sig dog, at Venligboerne generelt set er yngre end traditionelle frivillige.

I forlængelse heraf er Venligboernes motivationsmønstre belyst. Fundene i analysen tydeliggør, at det særligt er den politiske motivation og motorvejssituationen i september 2015, der var afgørende for en stor del af Venligboernes indtræden i bevægelsen. Tilmed kan der peges på flere ydre anledninger, som opfordringer, personlige anledninger og aktuelle livssituationer. Yderligere vægtes indre motiver som medmenneskelighed, glæde og læring, samt nye bekendtskaber, fællesskaber og nærvær. Det er særligt karrieredimensionen, som adskiller Venligboerne fra traditionelle frivillige. Endvidere har det gennem analysen vist sig, at Venligboerne, som en ny form for frivillighed, adskiller sig fra traditionelle medlemsorganisationer ved at have andre potentialer og udfordringer. Venligboernes simple organiseringsform viser sig at være relativt kompleks. Den løse organisering skaber mulighed for fleksibilitet, impulsivitet, medbestemmelse og nærhed, men bevirker også, at bevægelsen er præget af uforudsigelighed, til tider kaos, hvor manglende ledelse og kontrol bevirker, at bevægelsen fremstår mere uprofessionel. For Venligboerne er der således tale om en balancegang mellem at bevare potentialerne og imødekomme udfordringerne.

Når ovenstående karakteristik sættes i relation til samfundsmæssige tendenser, viser både den klassiske og ny frivillighed sig empirisk. På den ene side kan Venligboerne betegnes som postmoderne frivillige, hvilket blandt andet kommer til udtryk ved stigende

individualisering og refleksivitet. De frivillige forholder sig eftertænksomt og samtidig vægter de frie valg, indflydelse og selvbestemmelse højt, når de ønsker at yde en frivillig indsats. På den anden side fastholder Venligboerne også traditionelle værdier, som det gode fællesskab, fra den klassiske frivillighed. I forhold til samtidens udvikling kan bevægelsen således siges at være et udtryk for nye mulighedsbetingelser indenfor det frivillige sociale område.

På baggrund af konklusionen er det i et videnskabsteoretisk lys relevant at tage den overordnede forforståelse op til præcision og genovervejelse efter de præsenterede fund. Det er overraskende, at frivillige i Venligboerne overordnet set ikke adskiller sig markant fra frivillige i traditionelle medlemsorganisationer. Ved nærmere indsigt viser der sig dog nuancer. Blandt andet at Venligboerne i højere grad repræsenteres af yngre frivillige end de traditionelle, at Venligboerne ikke er frivillige for at fremme deres karrieremuligheder, samt står overfor andre udfordringer. Gennem analysen kan den overordnede forforståelse således til dels bekræftes.

I forlængelse heraf kan specialets teoretiske ramme vurderes i forhold til, hvorvidt de inddragede teorier har været anvendelige til at belyse de empiriske fund. Teorierne har særligt været brugbare til at placere Venligboerne i skellet mellem ny og klassisk frivillighed, hvor det i samspil med Giddens' samfundstendenser har været muligt at sætte bevægelsen i kontekst. På baggrund heraf er der tale om analytisk generaliserbarhed. Et centralt fund ved bevægelsen har dog været, at nærhed og fællesskab vægtes højt. Hvis teorirammen skulle udfoldes yderligere og have et bredere blik, ville det være anvendeligt med teori, som mere dybdegående kunne belyse netop dette.

Med undersøgelsen af Venligboerne står det klart, at initiativet er en del af en ny tendens. Det skal dog pointeres, at Venligboerne på den ene side er nyskabende i deres nuværende form. På den anden side ligner de også tidligere uformelle bevægelser og former for politisk aktivisme. Et eksempel herpå er Landsforeningen af Danske Flygtningevenner fra 1980'erne, der også havde til formål at hjælpe og møde flygtninge (Fenger-Grøn 2004:171-172).

Grundet bevægelsens hurtige ekspansion står Venligboerne over for en række udfordringer, som bliver interessante at følge i fremtiden. Tiden vil vise, om Venligboerne er et

forbigående initiativ, om Venligboerne vil bestå i nuværende form eller om bevægelsen vil udvikle sig til at organisere sig som en traditionel medlemsorganisation eller forening.

6. Litteraturliste

Agresti, Allan & Barbara Finlay (2009): *Statistical methods for the social sciences*. New Jersey, Pearson Prentice Hall.

Albertsen, Fogh Kathrine (2015): "Venligboerne: Facebook er vores moderne forsamlingshus". *Brain Food*, 08.12.15. <http://www.bfood.dk/venligboerne-facebook-er-vores-moderne-forsamlingshus/> (lokaliseret 06.04.16).

Andersen, Lars Ørum og Karsten Ull Jakobsen (2004): *Introduktion til statistik med SPSS*. Frederiksberg, Samfundslitteratur.

Antoft, Rasmus og Heidi Houlberg Salomonsen (2007): "Det kvalitative casestudium – introduktion til en forskningsstrategi" i Rasmus Antoft, Michael Hviid Jacobsen, Anja Jørgensen og Søren Kristiansen (red.): *Håndværk og horisonter. Tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense, Syddansk Universitetsforlag.

Arre, M. (2012): "Frivillige skal redde velfærden". I *Djøfbladet*, nr. 13, august 2012. <http://www.djoefbladet.dk/blad/2012/13/frivillige-skal-redde-velf-aer-den.aspx> (lokaliseret 15.02.16)

Berg-Sørensen, Antoft (2012): "Hermeneutik og fænomenologi" i Michael Hviid Jacobsen, Kasper Lippert-Rasmussen og Peter Nedergaard (red.): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. København, Hans Reitzels Forlag.

Boje, Thomas (2016). "Professor: Flere får en naturlig indgang og adgang til foreningslivet.", d. 11.02.16, *Altinget*. <http://www.altinget.dk/artikel/professor-flere-faar-en-naturlig-indgang-og-adgang-til-foreningslivet> (lokaliseret 28.06.2016).

Bryman, Alan (2012): *Social research methods*. New York, Oxford University Press.

Center for frivilligt socialt arbejde (2014): *Den frivillige sociale indsats. Frivilligrapport 2014*. København, Social- og Integrationsministeriet.

Center for frivilligt socialt arbejde (2016): Definition af frivilligt socialt arbejde. <http://frivillighed.dk/guides/fakta-og-tal-om-danskernes-frivillige-arbejde> (lokaliseret 6.6.2016).

Cnaan, R. A., Handy, F., & Wadsworth, M. (1996). *Defining who is a volunteer: Conceptual and empirical considerations*. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 25(3), 364-383. London, SAGE Journals.

Creswell, J.W (2007): Kap. 1 "Understanding Mixed Methods Research", i: Creswell, J.W & Plano-Clark, V.L, *Designing and Conducting Mixed Methods of Research*. Thousand Oaks, SAGE Publications.

de Vaus, David (2001): *Research Design in Social Research*. London, SAGE Publications.

Eazyintegration: Medlemstal på Venligboerne.

<http://www.eazyintegration.dk/index.php/start-i-din-by> (lokaliseret 6.6.2016).

Fenger-Grøn, Carsten og Malene Grøndahl (2004): *Flygtningenes danmarkshistorie 1954-2004*. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag.

Frederiksen, Morten (2013): *Integration i 'mixed methods' forskning: Metode eller design?*, nr. 1, 2013. Metode og forskningsdesign. Aalborg, Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet.

Frederiksen, Morten, Peter Gundelach og Rikke Skovgaard Nielsen (2014): *Mixed Methods-forskning - principper og praksis*. Latvia, Hans Reitzels Forlag.

Fridberg, Torben (2014): Kapitel 3: "Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012" i Fridberg, Torben, og Henriksen, Lars Skov (red.): *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. København, SFI.

Fridberg, Torben, og Henriksen, Lars Skov (red.) (2014): *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. København, SFI.

Giddens, Anthony (1996): *Modernitet og selvidentitet*. København, Hans Reitzels Forlag.

Gilje, Nils og Harald Grimen (2002): *Samfundsvidenskabernes forudsætninger - indføring i samfundsvidenskabernes videnskabsfilosofi*. København, Hans Reitzels Forlag.

Greene, J. (2007): *Mixed methods in social inquiry*. Kap. 7 in Designing mixed methods studies. San Fransisco, Jossey-Bass.

Greve, Bent (2015): *Den sociale og innovative velfærdsstat*. København, Hans Reitzels Forlag.

Grubb, Ane (2016): *"Vi skal bare hjælpe og spise chokoladekiks – En kvalitativ undersøgelse af unge frivilliges deltagelse i en ikke-medlemsbaseret, digitalt koordineret organiseringsform af frivilligt socialt arbejde"*. Aalborg, Det samfundsfaglige fakultet, Aalborg Universitetsforlag.

Gundelach, Peter (2011): *Små og store forandringer - danskernes værdier siden 1981*. København, Hans Reitzels Forlag.

Habermann, Ulla (1993): *Folkelighed og frivilligt arbejde*. København, Akademisk Forlag.

Habermann, Ulla (1990): *Det tredje netværk - Grundbog om frivilligt socialt arbejde*. København, Akademisk forlag.

Habermann, Ulla (2007): *En postmoderne helgen? - om motiver til frivillighed*. København, Museum Tusculanums Forlag.

Haue, Harry og Michael Tolstrup (2011): *Folkelige bevægelser i Danmark. Selvmyndiggørelse og samfundsengagement*. Odense, Syddansk Universitetsforlag.

Henriksen, Bjarne Lenau (2001a): "Den offentlige frivillighed" i Melbye, Iben: *Krykker og stylter - om frivilligt socialt arbejde i Danmark*. København, Omsorgsorganisationernes Samråd.

Henriksen, Lars Skov (2001b): "Det frivillige sociale arbejde blev politisk vigtigt da krisen kradsede i velfærdssamfundet" i Melbye, Iben: *Krykker og stylter - om frivilligt socialt arbejde i Danmark*. København, Omsorgsorganisationernes Samråd.

Henriksen, Lars Skov (2014a): "Baggrund og introduktion" i Fridberg, Torben, og Henriksen, Lars Skov (red.): *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. København, SFI.

Henriksen, Lars Skov (2014b): Kapitel 5: "Ikke-konventionelle former for frivilligt engagement" i Fridberg, Torben, og Henriksen, Lars Skov (red.): *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. København, SFI.

Henriksen, Lars Skov og Ibsen, Bjarne (2001): *Frivillighedens udfordringer - nordisk forskning om frivilligt arbejde og frivillige organisationer*. Odense, Odense Universitetsforlag.

Hjære, Mette og Louise Rasmussen (2007): "Viden om frivilligt socialt arbejde - hvad kan du finde svar på?" *Center for frivilligt socialt arbejde*.
<http://www.frivillighed.dk/Webnodes/da/Web/Public/Publikationer/Artikler+fra+bladet+Frivillig/Viden+om+frivilligt+socialt+arbejde+-+hvad+kan+du+fi+%287133%29>
(lokaliseret 29.02.2016)

Ibsen, Bjarne og Ulla Habermann (2006): "Definition af den frivillige sektor i Danmark i Boje", Thomas P., Torben Fridberg og Bjarne Ibsen (red.): *Den frivillige sektor i Danmark - omfang og betydning*. København, SFI.

Jacobsen, Michael Hviid, Kasper Lippert-Rasmussen & Peter Nedergaard (2012): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. København, Hans Reitzels Forlag.

Schmidt-Nielsen, Johanne (2015): "Enhedslisten uddeler særpris til Venligboerne". *Enhedslisten*, 26.09.15. <https://enhedslisten.dk/2015/09/26/enhedslisten-uddeler-saerpris-til-venligboerne> (lokaliseret 09.02.16)

Jordansen, Jørgen (2001): "1,2 millioner frivillige". *Information*, 19.03.01. <https://www.information.dk/2001/03/12-millioner-frivillige> (lokaliseret 06.06.16)

Juul, Søren (2012): "Hermeneutik" i Juul, Søren & K.B. Pedersen: *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. København, Hans Reitzels Forlag.

Jørgensen, Hedegaard Marie (2015): "Venligboerne - Et vellykket integrationsprojekt". *Opinionen - magasinet med tværkulturel kant*, 23.03.15. <http://opinionen.dk/samfund/venligboerne-et-vellykket-integrations-projekt> (lokaliseret 11.02.16).

Kamil, Carolina (2015): "Det lyder måske hippieagtigt at rende rundt og være venlig". *Berlingske*, 21.11.15. <http://www.b.dk/nationalt/det-lyder-maaske-hippieagtigt-at-rende-rundt-og-vaere-venlig> (lokaliseret 10.02.16)

Kaspersen, Lars Bo (2001): *Anthony Giddens - En introduktion til en samfundsteoretiker*. København, Hans Reitzels Forlag.

Knox, Jesper og Nielsen, Søren K. (2016): "Yale-professor indstiller Venligboerne til Nobels Fredspris". *DR*, 04.02.16. <http://www.dr.dk/nyheder/regionale/nordjylland/yale-professor-indstiller-venligboerne-til-nobels-fredspris> (lokaliseret 10.02.16)

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2009): *Interview. Introduktion til et håndværk*. København, Hans Reitzels Forlag.

Kristensen, Pernille (2015): "Venligboerne får fin pris". *Ugebladet*, 15.11.15. <http://hoersholm.lokalavisen.dk/venligboerne-faar-fin-pris-/20151115/artikler/711159967/1039> (lokaliseret 09.02.16)

Launsø, Laila og Olaf Rieper (2005): "Forskningstyper og Forskningsdesign" i *Forskning om og med mennesker*. København, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Lilliendal, Ebbe Jørgensen og Maren Skotte (2007): "De folkelige bevægelser og den berømte sammenhængskraft". *Kristeligt Dagblad*, d. 23. april 2007. [http://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/de-folkelige-bevaegelser-og-den-berømte-sammenhængskraft](http://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/de-folkelige-bevaegelser-og-den-berømte-sammenhaengskraft) (lokaliseret 17.2.2016)

Lindekilde, Lasse og Olesen, Thomas (2015): *Politisk protest, aktivisme og sociale bevægelser*. København, Hans Reitzels Forlag.

Madsen, Birger Stjernholm (2012): *Statistik for ikke-statistikere*. Frederiksberg, Samfundslitteratur.

Morgan, David, L (2007): *Paradigms Lost and Pragmatism Regained*. Methodological Implications of Combining Qualitative and Quantitative Methods. Oregon, SAGE Publications.

Nielsen, Thomas (2015): "Venligboerne fik nystiftet pris". *Nordjyske*, 30.09.15. <http://nordjyske.dk/nyheder/venligboerne-fik-nystiftet-pris/ab03bb7b-2a59-4eb1-9f75-54d192963abb/112/1513> (lokaliseret 09.02.16)

Pill, Sarah (2015): "Systemet går op i at holde fast i den professionelle distance". *Information*, 13.06.15. <http://www.information.dk/536182> (lokaliseret 09.02.16)

Regeringen (2010): *National Civilsamfundsstrategi*. Oktober 2010. Socialministeriet.

Reich, Oliver Kløvedal (2015): "Stor gruppe flygtninge går på motorvejen ved Rødby". *Politiken*, 07.09.15
http://politiken.dk/udland/fokus_int/Flygtningestroem/ECE2830463/stor-gruppe-flygtninge-gaar-paa-motorvejen-ved-roedby/ (lokaliseret 09.05.16)

Schou, Rasmus Kramer (2015): "Cafe Venligbo". AOK. <http://www.aok.dk/restaurant-og-cafe/cafe-venligbo> (lokaliseret 15.02.16)

Social- og Indenrigsministeriet (2016): "Definition af en frivillig social indsats" . <http://sim.dk/arbejdsomraader/frivillig-social-indsats/fakta-om-frivillig-social-indsats/definition-af-en-frivillig-social-indsats.aspx> (lokaliseret 11.03.16).

Udlændingestyrelsen (2016): Ny i Danmark - Hvor ligger centrene?, d. 03.03.16. https://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/asyl/asylcentre/hvor_ligger_centrene.htm (lokaliseret 08.03.16)

Utzon, Amalie (2015): "URK: Unge behøver ikke et logo for at engagere sig", d. 08.12.15, *Altinget*. <http://www.altinget.dk/civilsamfund/artikel/urk-unge-behoever-ikke-et-logo-for-at-engagere-sig> (lokaliseret 30.06.16)

Voetmann, Vibe Klarup (2015): "Frivilligrådet: Ny civil aktivisme udfordrer det etablerede". *Altinget*, 17. november 2015. <http://www.altinget.dk/civilsamfund/artikel/frivilligraad-et-ny-civil-aktivisme-udfordrer-det-etablerede> (lokaliseret 11.05.16)

Ældre Sagen (2011): *Vel fair? Et debatoplæg om velfærd og frivillige*. Marts 2011. København, Mandag Morgen og Ældre Sagen. https://www.aeldresagen.dk/bliv-frivillig/frivilligpolitik/Documents/Velfair_Publikation_Web.pdf (Lokaliseret 15.02.16)

Wulff, Michael (2013): *Den nødvendige frivillighed - frivilligt arbejde og frivillige sociale organisationer i det 21. århundrede*. Frederiksberg, Frydenlund.

7. Bilagsoversigt

Bilag 1: Facebook empiri

Bilag 2: Oversigt over lokalgrupper

Bilag 3: Spørgeskema til Venligboerne

Bilag 4: Kvantitativ databehandling

Bilag 5: Interviewguides

Bilag 6: Transskriberinger (fortrolige)

Bilag 7: Åbne besvarelser fra spørgeskema

Bilag 8: Frivillighedsundersøgelsen